

Národný akčný plán pre deti na roky 2013-2017 – aktualizovaný

Obsah

I. časť - A. Úvod

A.1.	Vyhlasenie detí a mladých ľudí zapojených do prípravy Národného akčného plánu pre deti	1
A.2.	Vymedzenie postavenia a cieľov Národného akčného plánu pre deti v kontexte Celoštátnej stratégie ochrany ľudských práv a základných slobôd v Slovenskej republike	2
A.3.	Východiskové ľudsko-právne štandardy použité pri tvorbe Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017	3
A.4.	Metodológia prípravy Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017	5
A.5.	Monitorovanie implementácie, vyhodnocovanie a pravidelná aktualizácia Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017	8
B. Prehľad plnenia úloh a opatrení Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012.....		9

II. časť - Úlohy a opatrenia

1.	Prierezovo uplatňované princípy	13
2.	Všeobecné vykonávacie opatrenia	16
3.	Občianske práva a slobody.....	38
4.	Rodinné prostredie, náhradná starostlivosť a sociálne zabezpečenie.....	40
5.	Základná zdravotná starostlivosť, zdravotné postihnutie a sociálna starostlivosť.....	52
6.	Vzdelanie, výchova, voľný čas a kultúrne aktivity.....	60
7.	Osobitné ochranné opatrenia.....	71
Zoznam použitých skratiek.....		94

Príloha č. 1 - „Deti o svojich právach - kvalitatívna sonda do života detí na Slovensku“

Príloha č. 2 - Prehľad plnenia úloh a opatrení Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012 – Súhrnná informácia

Príloha č. 3 - Prehľad programových a plánovacích dokumentov podporne prispievajúcich k implementácii práv dieťaťa na Slovensku - aktualizovaný

I.

Národný akčný plán pre deti na roky 2013-2017

A. Úvod

A.1. Vyhlásenie detí a mladých ľudí zapojených do prípravy Národného akčného plánu pre deti

„Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, urobia všetky potrebné zákonodarné, správne a iné opatrenia na vykonávanie práv uznaných týmto Dohovorom.“ (čl. 4 Dohovoru o právach dieťaťa)

Slovenská republika sa ratifikovaním Dohovoru o právach dieťaťa a súvisiacich opčných protokolov zaviazala v súlade s medzinárodným právom uskutočňovať kroky na jeho vykonávanie a zabezpečiť tak naplnenie všetkých práv garantovaných Dohovorom pre všetky deti vo svojej jurisdikcii. Záväzky vyplývajúce pre Slovenskú republiku z Dohovoru o právach dieťaťa sú základným východiskom stratégie Slovenskej republiky v oblasti ochrany práv dieťaťa.

K záväzku efektívneho zavedenia Dohovoru o právach dieťaťa pristupuje najmä v posledných rokoch čoraz zreteľnejšia potreba zviditeľnenia detí ako nositeľov práv, s čím súvisí potreba priznať deťom vyššiu politickú prioritu a zavádzať mechanizmy umožňujúce spolupodieľanie sa detí a mladých ľudí na rozhodovaní o záležitostiach, ktoré sa ich týkajú.

Sonda do názorov a postojov mladých ľudí ukázala¹, že deti bez ohľadu na pohlavie, národnosť, región, rodinné zázemie, sociálnu či ekonomickú situáciu rodiny, sú schopné a ochotné formulovať svoje názory a že

- ponúknutá možnosť v nich vzbudzuje nielen radosť a zadosťučinenie, ale aj pocit spoluzodpovednosti za riešenie daných problémov a zdravé sebavedomie;
- rovnocenné zaobchádzanie zvyšuje vnímavosť a spätnú pozitívnu reakciu na dospelých;
- nezaťaženosť názorov spoločenskými stereotypmi odhaľuje v jednoduchej podobe často nejasné súvislosti a problémy, ktoré dospelí nevidia a/alebo nekomunikujú jednoznačne;
- deti chcú byť viac informované o svojich právach a viac sa aktívne zapájať do riešenia záležitostí, ktoré sa ich dotýkajú, a to od úrovne rodiny, cez školu, komunitu až po celú spoločnosť.

Oslovené deti a mladí ľudia sa vyjadrili aj k tomu, čo vnímajú ako vlastný záväzok v záujme zlepšenia spolunažívania detí s dospelými:

"Aj my by sme mali pomáhať, keď to dospelí potrebujú a veriť im. Ak im nepovieme, čo nás trápi, nebudú nám vedieť pomôcť. Mali by sme ich tiež viac počúvať, rešpektovať, byť slušní a ctiť. Tiež by sme sa mali lepšie učiť, nefajčiť a nepiť. My sami by sme si mali navzájom pomáhať a držať spolu, požičať svoje oblečenie tým, ktorí to potrebujú, nikomu nenadávať, nevysmievať sa iným deťom ani ľuďom so zdravotným postihnutím či iným znevýhodnením. Všetci sme si rovní a sme tu na to, aby sme tým v núdzi pomohli."

¹ „Deti o svojich právach - kvalitatívna sonda do života detí na Slovensku“, © Slovenský výbor pre UNICEF

Ako posolstvo sa dajú vnímať odkazy detí pre dospelých, čo by mohli robiť, aby sa deťom na Slovensku žilo lepšie:

"Určite by nemali na nás kričať, mali by tráviť s nami viac času, pristupovať k nám rovnocenne a počúvať naše názory, lebo aj deti môžu mať skvelé nápady. Rodičia by nám mali viac veriť, starať sa o deti a ísť im príkladom. Učitelia by mohli vylepšiť školy, dávať nám menej úloh a nestresovať nás. Politici by nás mali ochraňovať, viac sa zaoberať problémami detí, rešpektovať detské sny, podporovať ich v tom a pomáhať im v budovaní lepšej budúcnosti.

Všetko by bolo ľahšie, keby dospelí chceli vypočuť naše názory a brali ich do úvahy. Priali by sme si, aby vám na nás záležalo viac, ako na vývoji nových počítačov, alebo kurze eura."

A.2. Vymedzenie postavenia a cieľov Národného akčného plánu pre deti v kontexte Celostátnej stratégie ochrany ľudských práv a základných slobôd v Slovenskej republike

Národný akčný plán pre deti predstavuje základný nástroj pre cieleň a koordinovaný postup pri implementácii Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov na národnej úrovni. Pri jeho koncipovaní bola zohľadnená požiadavka komplementarity k opatreniam, ktoré sa už plnia prostredníctvom iných národných akčných plánov, programov, koncepcií alebo stratégií.

Vzťah a podmienenosť medzi jednotlivými programovými dokumentmi tak, aby sa obsah jednotlivých úloh vzájomne neprekrýval, ale naopak, aby sa jednotlivé činnosti a aktivity dopĺňali a vytvárali pridanú hodnotu k naplneniu cieľov jednotlivých čiastkových programov, má riešiť pripravovaná Celostátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike. Zámeru zjednotiť systém ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike a vymedziť dlhodobú stratégiu v tejto oblasti, bola prispôbená aj štruktúra a metodológia prípravy Národného akčného plánu pre deti.

V kontexte zatiaľ absentujúcej ucelenej ľudskoprávnej politiky štátu predstavuje predkladaný Národný akčný plán pre deti minimálny rámec implementácie v oblasti ochrany práv dieťaťa, ktorý je potrebné rozšíriť o aktuálne potreby praxe a záujmy detí ako cieľovej skupiny - je preto konštruovaný ako otvorený dokument; obsahuje základné úlohy na obdobie rokov 2013 až 2017, s prvým hodnotením a aktualizáciou úloh v roku 2014 a následným jednoročným hodnotením a aktualizáciou. Platnosť Národného akčného plánu pre deti, časovo obmedzená na obdobie piatich rokov, reflektuje na odporúčania Výboru Organizácie spojených národov pre práva dieťaťa a súčasne korešponduje s päťročným cyklom periodického hodnotenia implementácie záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa.

Strategickým zámerom akčného plánu je, prostredníctvom úloh a opatrení v ňom obsiahnutých, prispieť ku budovaniu a rozvoju uceleného a účinného systému na ochranu práv a záujmov detí a zabezpečiť dosahovanie pokroku pri uplatňovaní a ochrane práv a záujmov detí. V súlade s týmto zámerom možno čiastkové strategické zámery v oblasti podpory a ochrany práv detí zhrnúť nasledovne:

1. posilňovanie a upevňovanie postavenia dieťaťa ako nositeľa práv a ľudskej bytosti s vlastnou dôstojnosťou a rozvíjajúcimi sa schopnosťami a názormi;
2. podpora a rozvoj kompetencií rodiny ako prirodzeného prostredia pre rast a blaho dieťaťa a podpora pozitívneho rodičovstva;

3. prijímanie a realizovanie opatrení legislatívneho a nelegislatívneho charakteru založených na poznani a reflektujúcich na nové požiadavky medzinárodných dokumentov a praxe;
4. koordinácia politik týkajúcich sa detí na všetkých úrovniach - v horizontálnej a vertikálnej rovine;
5. inštitucionálne zabezpečenie implementácie Dohovoru a jeho opčných protokolov, vrátane adekvátneho personálneho a finančného krytia;
6. monitorovanie a priebežné hodnotenie efektívnosti vo všetkých oblastiach záujmu podľa Dohovoru;
7. cieľavedomé rozvíjanie praxe podporujúcej upevňovanie pozitívnych činiteľov podporujúcich nediskriminačné zaobchádzanie s deťmi a osobitných opatrení pre zvlášť ohrozené skupiny detí;
8. zabezpečenie deťom prístupu k účinným prostriedkom nápravy v prípade porušenia ich práv, berúcich do úvahy potrebu citlivého prístupu k dieťaťu;
9. podpora medziodborovej spolupráce a zvyšovanie odbornej prípravy a profesionality odborníkov pracujúcich s deťmi;
10. zvyšovanie povedomia a informovanosti o všetkých oblastiach dohovoru medzi deťmi a verejnosťou.

A.3. Východiskové ľudsko-právne štandardy použité pri tvorbe Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017

Globálny systém ochrany ľudských práv

Dohovor OSN o právach dieťaťa predstavuje základný východiskový dokument pre všetky dokumenty týkajúce sa ochrany práv detí. Dohovor a ním vytvorené nástroje sú pevným základom pre zabezpečenie ľudských práv všetkých detí bez akejkoľvek diskriminácie a sú aj oporným bodom podpory a monitorovania pokroku v uplatňovaní práv detí na Slovensku.

Národný akčný plán pre deti reflektuje okrem Dohovoru aj na oba jeho opčné protokoly - Opčný protokol o účasti detí v ozbrojených konfliktoch a Opčný protokol o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii. V decembri 2011 schválilo Valné zhromaždenie OSN v poradí tretí opčný protokol k Dohovoru, pričom Slovenská republika ako líder procesu jeho prípravy podpísala Opčný protokol vo februári 2012 a proces jeho ratifikácie by mala ukončiť do konca roka 2013. Protokol dopĺňa systém ochrany práv dieťaťa o procedúru sťažností umožňujúcu deťom alebo ich zástupcom obrátiť sa na Výbor OSN pre práva dieťaťa v prípade porušenia práv garantovaných Dohovorom a jeho dvoma opčnými protokolmi. Slovenská republika, ako zmluvná strana Dohovoru, prijíma a realizuje v záujme dôsledného napĺňania práv ustanovených Dohovorom mnohé opatrenia, správu o ktorých a o pokroku, ktorý sa dosiahol, je povinná v pravidelných intervaloch predkladať Výboru OSN pre práva dieťaťa.

K Východiskovej správe Slovenskej republiky sa Výbor OSN pre práva dieťaťa vyjadril v roku 2000, kedy prijal odporúčania zamerané najmä na oblasť koordinácie, monitorovania, rozpočtového rozdelenia, prípravy odborníkov pracujúcich s deťmi a pre deti, oblasť diskriminácie a oblasť ochrany pred týraním, neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním. Výbor taktiež odporúčal Slovenskej republike, aby posilnila úsilie v oblasti náhradnej starostlivosti a rodinného prostredia, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a osobitných opatrení ochrany. Druhú periodickú správu prerokoval Výbor OSN pre práva dieťaťa v roku 2007 a vydal záverečné odporúčania, ktoré obsahovali kritické hodnotenie implementácie záverečných odporúčaní z roku 2000 v otázkach menšinových práv, výkonu spravodlivosti voči mladistvým a policajnej brutality. Výbor okrem iného odporučil Slovenskej republike primerané zvyšovanie rozpočtových prostriedkov pre podporu práv detí a za prioritu označil zriadenie koordinačného orgánu pre práva detí. Predloženie konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy určil Výbor OSN pre práva dieťaťa na jún 2013, pričom prerokovanie

správy Výborom OSN pre práva dieťaťa možno očakávať v priebehu implementácie Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017.

Ako interpretačný kľúč k uplatňovaniu Dohovoru o právach dieťaťa slúžia tzv. všeobecné komentáre Výboru OSN pre práva dieťaťa (*General Comments*). Všeobecný komentár má ako výkladové stanovisko výboru poskytnúť štátom a ostatným zainteresovaným na uplatňovaní práv dieťaťa istý návod pre správne pochopenie a uplatňovanie dohovoru. Právne záväzným je v tomto zmysle len Dohovor o právach dieťaťa, ktorý Slovenská republika ratifikovala na to ustanovenou procedúrou. Návod k implementácii Dohovoru poskytujú štátom taktiež závery diskusných dní Výboru OSN pre práva dieťaťa, závery a odporúčania ďalších zmluvných monitorovacích orgánov systému OSN (napr. Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien), správy a odporúčania osobitných procedúr Rady pre ľudské práva (napr. Správy osobitnej zástupkyne Generálneho tajomníka OSN pre násilie na deťoch).

Významnú úlohu, osobitne vo vzťahu k deťom so zdravotným postihnutím, zohráva Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý pre Slovenskú republiku spolu s jeho opčným protokolom nadobudol platnosť v júni 2010. V zmysle článku 7 sa zmluvné strany dohovoru zaväzujú prijímať opatrenia voči deťom so zdravotným postihnutím na užívanie práv a slobôd na rovnakom základe s deťmi bez zdravotného postihnutia.

Dôležitú úlohu vo vzťahu k deťom zohráva aj Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, ktorý v článku 5 písm. b) zaväzuje SR prijať všetky príslušné opatrenia na zabezpečenie toho, aby rodinná výchova zahŕňala riadne pochopenie materstva ako spoločenskej funkcie a uznanie spoločnej zodpovednosti mužov a žien za výchovu a rozvoj ich detí, pričom sa rozumie, že záujem detí sa vo všetkých prípadoch stavia na prvé miesto².

V globálnom rámci ochrany ľudských práv je okrem systému OSN potrebné spomenúť aj Haagsku konferenciu medzinárodného práva súkromného, ktorá predstavuje fórum pre dojednanie mnohostranných medzinárodných zmlúv s cieľom nachádzať ich prostredníctvom spoločné medzinárodné prístupy a postupy k rôznym oblastiam práva, vrátane oblastí týkajúcich sa ochrany práv dieťaťa. V oblasti ochrany práv dieťaťa boli prijaté viaceré dohovory, ku ktorým pristúpila aj Slovenská republika (Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí; Dohovor o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach; Dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti a Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa).

Európsky systém ochrany ľudských práv

V európskom regionálnom kontexte plní Rada Európy úlohu istého „katalyzátora“ pre vykonávanie Dohovoru o právach dieťaťa, primárne prostredníctvom Programu „Budovanie Európy pre deti a s deťmi“. V čase prijatia programu šlo o dovtedy neoverený prístup ku zabezpečeniu prierezového uplatňovania konkrétnej ľudskoprávnej témy naprieč všetkými politikami Rady Európy, navyše podporenej požiadavkou koordinácie všetkých aktivít Rady Európy súvisiacich s deťmi. Program, ktorý bol zahájený v Monaku v apríli 2006, sa realizuje v trojročnej periodicite a doterajšie výsledky programu podporujú opodstatnenosť jeho zavedenia.

Hoci sa dosiahol veľký pokrok, deti v Európe ešte stále nemajú dostatočnú ochranu: sú naďalej obeťami zneužívania, vykorisťovania, zanedbávania, vylúčenia a diskriminácie. Zabezpečovanie služieb deťom a ich rodinám nezodpovedá ich potrebám a nezohľadňuje práva a názory detí. Určité kategórie detí nemajú žiaden prístup ku vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti,

² Text dohovoru bol vyhlásený vyhláškou ministra zahraničných vecí publikovanou v Zbierke zákonov pod č. 62 z roku 1987. V dôsledku sukcesie po bývalej Českej a Slovenskej Federatívnej Republike sa Slovenská republika stala zmluvnou stranou dohovoru 28. mája 1993 so spätnou účinnosťou od 1. januára 1993

spravodlivosti, sociálnej ochrane a starostlivému prostrediu. Práva detí byť zapojené do rozhodovacích procesov sú všeobecne prehliadané: deti nemajú dostatočný prístup k informáciám a ich názory sa zriedka zisťujú alebo berú do úvahy. Hospodárske, sociálne a technologické výdobytky vedú k novým výzvam, na riešenie ktorých nie sú deti, ich rodiny a odborníci s nimi pracujúci vybavení. Hoci mnohé krajiny vynakladajú významné úsilie na ochranu detí, opatrenia, ktoré prijímajú vnútroštátne a miestne orgány sú zriedka podložené výskumom a často nie sú zrozumiteľné, efektívne a udržateľné.

Vo svetle týchto zistení sa v rámci tretieho politického cyklu pripravená Stratégia Rady Európy pre roky 2012-2015 zamerala najmä na efektívne dodržiavanie už existujúcich noriem pre ochranu práv dieťaťa. Dôraz sa bude klásť na preklopenie medzery medzi normami a praxou. Stratégia je strategicky zameraná na naplnenie týchto cieľov:

1. propagovať služby a systémy priaznivé k deťom,
2. odstraňovať všetky formy násillia páchaného na deťoch,
3. garantovať práva detí v zraniteľných situáciách,
4. podporovať účasť detí.

V kontexte činnosti Rady Európy a jej aktivít je potrebné spomenúť aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá je ďalším významným prameňom pre efektívnu implementáciu záväzkov na národnej úrovni.

Dôkazom vplyvu Dohovoru o právach dieťaťa a jeho prieniku do rámca európskej normotvorby je premietnutie štandardov a princípov Dohovoru do vlastnej činnosti Európskej únie. Základ pre podporu a ochranu práv dieťaťa vo vnútorných a vonkajších politikách Európskej únie vytvorila Komisia prostredníctvom oznámenia „K stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa“, ktorú v roku 2011 nahradil a rozšíril Program Európskej únie v oblasti práv dieťaťa. Program je založený na potrebách, ktoré vyjadrili deti zo všetkých členských štátov Európskej únie. Berie tiež do úvahy výsledky hodnotenia vplyvu nástrojov Európskej únie, ktoré majú vplyv na práva dieťaťa.

Podpora a ochrana práv dieťaťa je jedným z cieľov Európskej únie, na ktoré kladie dôraz najmä článok 3 ods. 3 Lisabonskej zmluvy a svoje vyjadrenie našli aj v článku 24 Charty základných práv Európskej únie, právne záväznom katalógu základných práv Európskej únie.

A.4. Metodológia prípravy Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017

Zámerom Národného akčného plánu pre deti realizovaného v rokoch 2009 až 2012 bolo, okrem iného, vytvoriť priestor na skúmanie názorov detí a poskytovanie relevantných informácií deťom a mladým ľuďom tak, aby sa v budúcnosti mohli aktívne podieľať a vyjadrovať k politikám, ktoré sa ich týkajú.

Výbor pre deti a mládež Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „Výbor pre deti a mládež“), ako odborný orgán stáleho poradného orgánu vlády a gestor zodpovedný za tvorbu, aktualizáciu a odpočet plnenia úloh Národného akčného plánu pre deti, inkorporoval uvedenú požiadavku priamo do svojho štatútu, so zámerom utvárať svojou činnosťou podmienky pre zavádzanie a udržanie takých postupov a mechanizmov, ktoré umožnia participáciu detí a mládeže pri tvorbe politik a opatrení, ktoré sa ich týkajú. Výbor za týmto účelom inicioval vytvorenie pracovnej skupiny pre tvorbu mechanizmu participácie detí a mládeže na tvorbe politik a monitoringu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa. Výsledkom práce pracovnej skupiny má byť návrh participatívneho modelu fungovania Výboru pre deti a mládež, ktorý by zodpovedal štandardom participácie formulovanom vo Všeobecnom komentári Výboru OSN pre práva dieťaťa ku článku 12 Dohovoru.

Za účelom zapojenia detí a mladých ľudí do prípravy nového Národného akčného plánu pre ďalšie obdobie, využil Výbor pre deti a mládež ponuku spolupráce so Slovenským výborom pre UNICEF, ktorý prispôbil štruktúre a potrebám pripravovaného Národného akčného plánu pre deti pôvodne zamýšľanú metodiku projektu na hodnotenie dodržiavania práv dieťaťa z pohľadu detí. Výsledkom projektu realizovaného v období mesiaca november 2012 je sonda do života detí a ich vnímanie mapovaných oblastí života (vzdelávanie a škola, zdravie, rodina, voľný čas, médiá, ochrana detí, práva a slobody, nové trendy a nové potreby detí), ktorá bola jedným z východísk pre formulovanie úloh Národného akčného plánu pre deti (príloha č. 1).

Prieskum bol koncipovaný ako kvalitatívny – s dôrazom na hĺbkovú formu zberu údajov. Na zber empirického materiálu boli použité pološtruktúrované rozhovory a fokusová skupina. Prieskum prebehol počas 3-dňového stretnutia náhodne vybraných detí vo veku od 11 – 15 rokov so štyrmi dospelými mladými facilitátorkami a dobrovoľníčkou tlmočnicou (pre maďarský a rómsky jazyk) v hotelovom zariadení ústretovom k deťom na strednom Slovensku.

Cieľom prieskumu bolo zmapovať, ako deti žijúce na Slovensku, vnímajú dodržiavanie ich práv v každodennom živote. Deti boli o zámere čerpať z ich názorov pri príprave Národného akčného plánu pre deti, ako i priebehu prieskumu informované ešte pred samotným stretnutím, ako i v jeho úvode. Možnosť, že sa budú, i keď nepriamo, spolupodieľať na takomto dokumente v deťoch vyvolala nadšenie a ku všetkým častiam pristupovali veľmi zodpovedne.

Fokusová skupina pozostávala z reprezentatívnej vzorky 19-tich vybraných chlapcov a dievčat zo všetkých krajov Slovenska, z miest aj menších obcí, pričom deti pochádzali z rôznych kultúrnych, sociálnych a rodinných pomerov. Deti sa prieskumu zúčastnili na dobrovoľnej báze. Súkromné informácie o deťoch slúžili pre účely prieskumu a neskoršej analýzy zozbieraných dát, avšak ostatným deťom neboli počas stretnutia zverejnené – v záujme rešpektovania práv detí na súkromie a rovnaké zaobchádzanie.

Použité metódy zberu dát zahŕňali jednak osobné individuálne rozhovory s deťmi, prácu s celou skupinou (napr. brainstorming, spoločná diskusia, zážitková aktivita na tému diskriminácia detí so znevýhodnením), ako aj prácu v menších skupinách. Kľúčovými technikami práce v malých skupinách bola diskusná technika *world café*, v ktorej deti mali možnosť v ôsmich 20-minútových diskusných kolách (s jednou veľkou prestávkou) slobodne vyjadriť svoje autentické názory na dodržiavanie práv v detí v rámci ôsmich oblastí ich každodenného života vychádzajúcich z osnovy pripravovaného Národného akčného plánu, a to v bezpečnom prostredí úzkeho kruhu, zaručujúcim anonymitu, slobodu prejavu a spriatelenej kolektívu. Súčasťou každej diskusnej skupiny bola facilitátorka, ktorá zabezpečovala nestranný zápis výpovedí a výsledkov pozorovaní emočných prejavov detí z dôvodu ich neskoršieho použitia pri príprave záverečnej správy. Všetky zozbierané údaje boli spracované so súhlasom prítomných detí, a tiež ich rodičov, pričom pri citovaní výrokov detí je zachovaná ich anonymita. Poslednou fázou zberu dát použitých v záverečnej správe bola individuálna práca detí na príprave ich vlastných odporúčaní pre zlepšenie dodržiavania práv detí v spoločnosti, ktoré adresovali jednak deťom a jednak dospelým, s ktorými vo svojom každodennom živote prichádzajú do kontaktu: rodičom, učiteľom, policajtom, politikom, a pod.

Napriek tomu, že príprava Národného akčného plánu pre deti rešpektuje v základných parametroch požiadavku medzirezortnej aj mimorezortnej spolupráce, bola metodológia prípravy Národného akčného plánu pre deti podstatne inovovaná. Dôvodom pre tento krok bola jednak reflexia na skúsenosti s odpočtom plnenia úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre deti pre roky 2009-2012, kedy predkladané odpočty nemapovali situáciu na základe merateľných ukazovateľov, bola to však najmä potreba skutočného naplnenia požiadavky zabezpečiť dosahovanie pokroku pri uplatňovaní a ochrane práv a záujmov detí vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa.

Nakoľko obdobie platnosti Národného akčného plánu pre deti časovo korešponduje s päťročným monitorovacím cyklom Výboru OSN pre práva dieťaťa, bola vnútorná štruktúra aktivít akčného plánu prispôsobená usmerneniam Výboru OSN pre práva dieťaťa k forme a obsahu správy o opatreniach prijatých na účel plnenia záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa tak, aby celkové zhodnotenie päťročného obdobia v roku 2017 mohlo byť zohľadnené ako východisko pre informovanie Výboru OSN pre práva dieťaťa o dosiahnutom pokroku pri implementácii práv zaručených Dohovorom o právach dieťaťa.

Osнова Národného akčného plánu pre deti, schválená Výborom pre deti a mládež, zadefinovala spolu 7 tematických kapitol nového Národného akčného plánu pre deti, kopírujúc súbory opatrení združené podľa toho, ako ich sleduje Výbor OSN pre práva dieťaťa. Súčasne Výbor pre deti a mládež poveril koordináciou prípravy podkladov v danej kapitole konkrétne rezorty, do vecnej pôsobnosti ktorých spadala prevažná časť opatrení konkrétnej kapitoly³.

1. Prierezové princípy
2. Všeobecné opatrenia na implementáciu
3. Občianske práva a slobody
4. Rodinné prostredie a náhradná starostlivosť
5. Základná zdravotná starostlivosť, zdravotné postihnutie a sociálna starostlivosť
6. Vzdelávanie, voľný čas a kultúrne aktivity
7. Osobitné ochranné opatrenia

Koordinátorom prípravy boli poskytnuté jednotne štruktúrované podklady, ktoré ako východiská uvádzali minimálne medzinárodne definované štandardy v oblasti ochrany práv dieťaťa, ktorými je Slovenská republika viazaná a implementáciu ktorých sleduje na medzinárodnej úrovni monitorovací Výbor OSN pre práva dieťaťa.

Navrhované aktivity plánu sú tak priamo previazané na jednotlivé ustanovenia Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov, na Záverečné odporúčania Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej a k Druhej periodickej správe Slovenskej republiky o opatreniach prijatých na plnenie záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru a ďalšie odporúčané zdroje ktoré korešpondujú so zámerom Národného akčného plánu pre deti (špecifické ľudsko-právne štandardy Rady Európy, usmernenia Európskej únie a pod.), čo umožní ich priebežné sledovanie a vyhodnocovanie z pohľadu dosahovaného pokroku. Monitoring pokroku v zadaných oblastiach umožní zároveň priebežné hodnotenie efektívnosti uplatňovaných opatrení a dynamickejšie a cielene zamerané nastavenie zodpovedajúcich opatrení a politík. Skutočnosť, že aktivity Národného akčného plánu pre deti sú formulované v úzkej previazanosti na konkrétne záväzky vyplývajúce z ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa, dáva priestor pre celkové zhodnotenie stavu implementácie tejto komplexnej ľudskoprávnej normy.

Po formálnej stránke je súčasťou uvedenej úlohy nielen časový harmonogram, resp. termín jej plnenia a zodpovednosť, ale tiež kvantitatívny či kvalitatívny indikátor plnenia úlohy. Identifikácia finančných zdrojov na realizáciu úlohy bola podmienkou pre zaradenie úlohy do predkladaného Národného akčného plánu tak, aby bolo už v štádiu návrhu možné reálne zhodnotiť možnosti implementácie úlohy v stanovenom období a zhodnotiť rozsah dopadov navrhovaného Národného akčného plánu na verejný rozpočet.

Národný akčný plán pre deti bol pripravovaný za účasti širšieho spektra špecializovaných odborníkov a praktikov z rôznych oblastí tak, aby bol zabezpečený odborný prístup ku zacieleniu úloh a súčasne ich prepojenosť a vzájomná kompatibilita. Úlohy zároveň rešpektujú pôsobnosť zapojených

³ úlohu strešného koordinátora plnil sekretariát Výboru pre deti a mládež

rezortov a ďalších spolupracujúcich subjektov (napr. úlohy adresované rezortu obrany sú ťažiskovo zamerané na implementáciu záväzkov vyplývajúcich z Opčného protokolu o účasti detí v ozbrojených konfliktoch). S ohľadom na dotknutú cieľovú skupinu bola príprava Národného akčného plánu pre deti súbežne koordinovaná s gestorom a odborníkmi zapojenými do prípravy Stratégie pre mládež na roky 2014-2020. Do prípravy Národného akčného plánu pre deti sa intenzívne zapojili aj zástupcovia mimovládneho sektora, osobitne okruh mimovládnych organizácií združených v Koalícii pre deti.

V procese prípravy Národného akčného plánu boli identifikované rôzne dlhodobé (stratégie), strednodobé (programy, akčné plány) a krátkodobé nástroje podporne prispievajúce k implementácii práv dieťaťa na národnej a regionálnej úrovni, ich súhrnný prehľad uvádza príloha č. 3.

A.5. Monitorovanie implementácie, vyhodnocovanie a pravidelná aktualizácia Národného akčného plánu pre deti na roky 2013-2017

Priebežný monitoring a vyhodnocovanie aktivít Národného akčného plánu pre deti bude zabezpečované v troch rovinách -

- na úrovni štátnej správy bude plnenie úloh sledovať Výbor pre deti a mládež, kompetencie a vlastný rozpočet ktorého sú zárukou efektívneho výkonu tejto úlohy. Podľa článku 4 štatútu výboru: výbor spolupracuje s ministerstvami a inými ústrednými orgánmi štátnej správy, orgánmi miestnej a regionálnej územnej samosprávy, mimovládnyimi organizáciami, vedeckými pracoviskami a akademickými inštitúciami, ako aj detskými a mládežníckymi organizáciami a zástupcami detskej a mládežníckej samosprávy v oblasti práv detí a mládeže; spolupracuje s odbornými orgánmi a inštitúciami Európskej únie, Rady Európy a Organizácie spojených národov a ďalšími medzinárodnými orgánmi, organizáciami a inštitúciami v oblasti práv detí a mládeže; podnecuje výskumnú činnosť, rozširovanie a efektívnu výmenu informácií, ako aj tvorbu indikátorov a rozširovanie zdrojov štatistických informácií v oblasti práv detí a mládeže. Do monitorovacích funkcií výboru sa po sfunkčnení a zastabilizovaní mechanizmu participácie detí a mladých ľudí premietne aj monitoring priamo zo strany dotknutej cieľovej skupiny – detí a mladých ľudí;

v rozsahu zákonom ustanovených kompetencií a na základe vlastnej iniciatívy

- z úrovne nezávislých ľudsko-právnych inštitúcií;

pričom dôležitým komponentom zostáva

- verejná kontrola (napr. Koalícia pre deti združujúca mimovládne organizácie venujúce sa dlhodobo problematike detí a mladých ľudí v Slovenskej republike, resp. problematike týkajúcej sa detí a mladých ľudí do 26 rokov, vrátane marginalizovaných skupín a utečencov), médiá, vedecké a akademické inštitúcie, mimovládny sektor a zapojenie medzinárodných mimovládnych organizácií a sietí združujúcich mimovládne organizácie (napr. The Global Initiative to End All Corporal Punishment).

Zámerom je zachovať doposiaľ zaužívaný jednoročný monitorovací cyklus, výsledkom ktorého bude výročný odpočet o stave plnenia úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre deti predkladaný Výborom pre deti a mládež rade vlády a následne vláde Slovenskej republiky, spolu s návrhom na aktualizáciu Národného akčného plánu pre ďalšie obdobie. Ku skvalitneniu systému vyhodnocovania by mal prispieť systém zavedených indikátorov.

Nad rámec uskutočňovaného monitoringu a vyhodnocovania aktivít Národného akčného plánu pre deti si na základe vlastných zistení a činnosti stanovuje verejná ochrankyňa práv každoročne

priority, v rámci ktorých realizuje, okrem iného, tematicky zamerané prieskumy. Závety a odporúčania vyplývajúce z realizovaných prieskumov sú zhrnuté do správ, ktoré môžu slúžiť ako ďalší zdroj pre zameranie úloh Národného akčného plánu pre deti pri jeho aktualizácii. V roku 2013 si verejná ochrankyňa práv ako prioritné v oblasti ochrany práv stanovila nasledujúce oblasti⁴:

1. Uplatňovanie a vykonávanie práva na vzdelávanie rómskej a rusínskej národnostnej menšiny, so zameraním na prístup k vzdelávaniu a zaraďovaniu detí do predškolskej prípravy a do školského vzdelávania a na vzdelávanie v materinskom jazyku rusínskej národnostnej menšiny⁵,
2. Plnenie niektorých zákonných povinností uložených orgánom sociálnoprávnej ochrany, najmä v oblasti vykonávania funkcie kolízneho opatrovníka⁶,
3. Prieskum postupu orgánov verejnej správy, samosprávy a verejnej moci pri nútenom vysťahovaní.
4. Dodržiavanie práv maloletého umiestneného v reedukačnom centre⁷.

B. Prehľad plnenia úloh a opatrení Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012

Základným cieľom Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012 bolo prostredníctvom definovaných úloh a opatrení zabezpečiť dosahovanie pokroku v oblasti ochrany práv detí uznaných Dohovorom o právach dieťaťa a naplniť tak strategické zámery Slovenskej republiky v oblasti ochrany práv dieťaťa. Strategické zámery Slovenskej republiky v oblasti ochrany práv detí zhrnul Národný akčný plán pre deti na roky 2009-2012 do troch základných okruhov :

1. inštitucionálne zabezpečenie implementácie Dohovoru o právach dieťaťa, koordinácia politik a monitorovanie všetkých oblastí záujmu podľa Dohovoru o právach dieťaťa,
2. prijímanie a realizovanie opatrení legislatívneho, ako i nelegislatívneho charakteru na dosahovanie pokroku v oblasti ochrany práv detí,
3. zvyšovanie odbornej prípravy a profesionality odborníkov pracujúcich s deťmi.

Vzhľadom na rôznorodosť uložených úloh a subjektov definoval Národný akčný plán pre deti na roky 2009-2012 len všeobecné indikátory plnenia úloh, ktoré samé o sebe neumožňujú vykonanie analýzy hodnotiacej pokrok a najmä dopady aktivít realizovaných pri plnení stanovených úloh. Z uvedeného dôvodu boli zodpovedné subjekty v bode C.4. uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 94 z 28. januára 2009 zaviazané k sledovaniu efektivity merateľnými indikátormi k jednotlivým úlohám, resp. skupinám úloh, vrátane uvedenia konkrétnych výsledkov. Predložené výročné odpočty o plnení úloh a opatrení vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012 uvedený aspekt primerane nezohľadňovali.

Nakoľko odpočty plnenia úloh Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012 neboli z dôvodu transformácie poradných orgánov vlády v jednotlivých rokoch na úrovni vlády Slovenskej

⁴ uvedené sú len priority relevantné vo vzťahu k ochrane práv dieťaťa

⁵ <http://www.vop.gov.sk/files/Sprava%20VOP-Vzdelavanie%20Romov.pdf>

⁶ <http://www.vop.gov.sk/files/Sprava%20VOP-KO.pdf>

⁷ <http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Hlohovec-sprava%20VOP.pdf>;

<http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Solosnica-sprava%20VOP.pdf>;

http://www.vop.gov.sk/files/Sprava_Cerencany.pdf;

<http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Zlate%20Moravce-sprava%20VOP.pdf>;

<http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Backov-sprava%20VOP.pdf>;

<http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Spissky%20Hrhov-sprava%20VOP.pdf>

republiky prerokované, Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť súhlasila svojím uznesením č. 56 zo dňa 17. októbra 2012 so zapracovaním sumárneho prehľadu plnenia úloh a opatrení Národného akčného plánu na roky 2009-2012 za rok 2009, za rok 2010 a za rok 2011 do nového Národného akčného plánu pre deti na ďalšie obdobie, a to bez potreby individuálneho dodatočného prerokovania odpočtov za uvedené obdobie rokov 2009 až 2011. Na základe uvedeného bol súhrnný odpočet za roky 2009 až 2011 podrobený spätnej verifikácii údajov zo strany subjektov podieľajúcich sa na plnení úloh akčného plánu a bol aktualizovaný pre rok 2012. Pripomienky boli zapracované do primerane krátenej verzie súhrnného odpočtu Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012, ktorá tvorí prílohu č. 2 predkladaného akčného plánu.

Vo všeobecnosti možno konštatovať priebežné plnenie úloh, pričom z pohľadu priblíženia sa k plnej implementácii Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov v kontexte odporúčaní Výboru pre práva dieťaťa, zostáva naďalej potrebné venovať prioritnú pozornosť úlohám:

- *zriadiť nezávislú inštitúciu ochrany práv detí zodpovedajúcu Parížskym zásadám* (bod 16 Záverečných odporúčaní Výboru pre práva dieťaťa k druhej periodickej správe Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa - Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru urýchlila vytvorenie nezávislého mechanizmu na monitorovanie implementácie Dohovoru o právach dieťaťa s mandátom prijímať a preskúmať sťažnosti od detí alebo v ich mene o porušeníach ich práv fungujúceho v koordinácii s ostatnými relevantnými orgánmi na monitorovanie implementácie Dohovoru o právach dieťaťa v súlade s Parížskymi zásadami);
- *navrhnuť a následne realizovať spôsob sledovania vyčlenených zdrojov štátneho rozpočtu alokovaných na implementáciu ekonomických, sociálnych a kultúrnych práv dieťaťa* (bod 18 Záverečných odporúčaní - Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru určila priority a zvýšila na štátnej i miestnej úrovni rozpočtové prostriedky pre deti s cieľom zabezpečiť implementáciu práv dieťaťa na všetkých úrovniach s osobitným dôrazom na najzraniteľnejšie skupiny vrátane rómskych detí);
- *systemovo prispôbiť zber údajov a štatistické sledovania kategorizácii Európskej únie a Organizácie spojených národov tak, aby umožňovali komparáciu dosiahnutého pokroku* (bod 20 Záverečných odporúčaní - Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby posilnila svoj systém zberu údajov ako základ pre hodnotenie pokroku dosiahnutého pri realizácii práv dieťaťa a aby pomáhala pri tvorbe politik na implementáciu dohovoru. Zmluvná strana dohovoru by mala zaručiť, že zozbierané údaje sú čiastkové (nie súhrnné) a obsahujú informácie o širokom rade zraniteľných skupín, okrem iného, detí, ktoré sú príslušníkmi národnostných menšín ako Rómovia, detí žijúce v chudobe a deti žijúce alebo pracujúce na ulici);
- *implementovať zásadu nulovej tolerancie k telesným trestom a iným hrubým alebo ponižujúcim formám trestania v každom prostredí, vrátane rodiny* (bod 36 Záverečných odporúčaní - Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru zohľadňujúc Všeobecný komentár výboru č. 8 o práve dieťaťa na ochranu pred telesnými trestami a ostatnými krutými a ponižujúcimi formami trestania (CRC/C/GC/8, 2006) prijala kroky zabezpečujúce výslovný zákaz telesných trestov zákonom v každom prostredí, vrátane rodiny).

II.

Úlohy a opatrenia

Vysvetlivky ku aktualizácii:

*označuje, že v parametroch cieľa/úlohy došlo pri aktualizácii ku zmene;
pre zmenený parameter je v texte použitý formát *italic*

1. Prierezovo uplatňované princípy

Strategický cieľ: Zvýšenie povedomia o obsahu a praktických aspektoch uplatňovania prierezových princíпов dohovoru, dosahovanie pokroku pri ich uplatňovaní všetkými aktérmi zapojenými do implementácie práv dieťaťa (prierezovo uplatňované princípy podrobnejšie rozpracúvajú ďalšie časti Národného akčného plánu pre deti)

Čiastkové ciele:

*1.1. Zadefinovanie a identifikácia osobitne ohrozených a znevýhodnených skupín detí s cieľom zamerania opatrení a zvýšenej ochrany pred diskrimináciou takto ohrozených detí

Spôsob plnenia: Aktívna identifikácia orgánmi verejnej správy alebo inými právnickými osobami skupín detí, u ktorých si realizácia práv a začlenenie do spoločnosti vyžaduje prijatie dočasných vyrovnávacích opatrení a vypracovanie konkrétnych postupov pre ich implementáciu

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Koordinátor: Výbor pre deti a mládež

Zodpovedný gestor: MV SR, MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: ÚSVRK, MŠVVŠ SR, MZ SR, MK SR, MS SR

Spolupracujúce subjekty: MZVEZ SR/RVLPNMRR, územná samospráva, SNSLP, MVO

Indikátor: počet identifikovaných skupín detí kvalifikujúcich sa pre prijatie dočasných vyrovnávacích opatrení; rozpracovanie odporúčaných postupov na úrovni interných normatívnych aktov (odborné usmernenie, metodika a pod.); aktualizovaný Atlas rómskych komunít

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

MPSVR SR sa ako **spolugestor** antidiskriminačného zákona⁸ rozhodujúcou mierou podieľalo na prijatí novelizácie ustanovenia § 8a ods. 1 zákona, ktorý **zadefinoval rozšírený okruh dôvodov na prijímanie dočasných vyrovnávacích opatrení** (ďalej len „DVO“) ako aj **možnosť ich prijímania pre všetky právnické osoby verejného a súkromného sektora**. Týmto boli vytvorené zákonné podmienky pre prijímanie DVO aj pre deti a mládež zo znevýhodnených skupín.

Legislatívny proces z roku 2012 bol ukončený v roku 2013 prijatím **zákona č. 32/2013 Z. z.** ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Uvedenou legislatívnou úpravou sa súčasne zabezpečila implementácia záväzkov vyplývajúcich pre Slovenskú republiku z členstva v medzinárodných organizáciách.

MPSVR SR začalo v roku 2013 na príprave celého radu podporných mechanizmov a opatrení, ktoré majú napomôcť znevýhodneným skupinám detí a mládeže. Z hľadiska mládeže je to najmä **prijímanie aktívnych opatrení trhu práce zameraných na zvýšenie zamestnanosti mladých ľudí** (cez národné projekty UPSVR).

V rámci systému pomoci v hmotnej núdzi sa ako cielené opatrenie zamerané na podporu výchovy a všestranného rozvoja detí z rodín, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi od 1. januára 2014 nadobudnutím účinnosti nového zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení zákonov zaviedol **nový samostatný príspevok na nezaopatrené dieťa, ktoré plní povinnú školskú dochádzku**. Nárok na príspevok je podmienený riadnym plnením povinnej školskej dochádzky. V prípade, že rodič nebude dbať o riadne plnenie povinnej školskej dochádzky dieťaťa, ak dieťaťu alebo rodičovi bude nariadené výchovné opatrenie a toto nebude plniť svoj účel, nárok na príspevok zanikne. Uvedené opatrenie je pozitívnu

⁸ zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov, gestorom ktorého je MS SR

motiváciou k zodpovednému plneniu rodičovských povinností v súvislosti s plnením školskej dochádzky detí z rodín v hmotnej núdzi. Opatrenie vychádza z identifikovaných skúseností z praxe.

Ďalším pozitívnym opatrením zameraným na ohrozené a znevýhodnené skupiny detí je **začatie realizácie Národného projektu Komunitné centrá** (ďalej „KC“). Hlavným cieľom národného projektu je podpora sociálnej inklúzie a pozitívnych zmien v komunitách s osobitným dôrazom na marginalizované rómske komunity prostredníctvom rozvoja komunitnej práce v KC. Očakávaným výstupom projektu bude najmä rozšírenie výkonu sociálnej a komunitnej práce prostredníctvom KC, štandardizácia výkonu činnosti KC, čo skvalitní poskytovanie služieb klientom a zvýši rozsah aktivít realizovaných v oblasti podpory sociálnej inklúzie a tiež zvýši počet osôb sociálne vylúčených alebo sociálnym vylúčením ohrozených, ktorým budú poskytované služby v KC, ktoré sú inak nedostatkové alebo nie sú poskytované cieľovej skupine vôbec.

Zákomom č. 485/2013 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, boli prijaté viaceré zmeny, ktoré sú predpokladom eliminácie ohrozenia sociálneho vylúčenia detí, resp. ich cieľom je podpora sociálneho začlenenia detí, ktoré sa nachádzajú v nepriaznivej sociálnej situácii. Ide o **zakotvenie nových odborných činností** (napr. preventívne aktivity, stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím, pomoc pri príprave na školskú dochádzku a školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia, ale aj o úpravu nových druhov sociálnych služieb ako napr. terénna sociálna služba krízovej intervencie, komunitné centrum, sociálna služba včasnej intervencie pre deti so zdravotným postihnutím a podpora samostatného bývania ako aj novo-formulovaná nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu).

Dôležitým materiálom, od ktorého sa bude môcť odvíjať ďalšia identifikácia a zadefinovanie nových opatrení zameraných na ohrozené a znevýhodnené skupiny detí bude **aktualizovaný ATLAS rómskych komunít 2013**. Toho času prebieha analýza dátových súborov z mapovania rómskych komunít. Výsledkom tejto práce bude pramenná publikácia s mapovými prílohami. Jedna časť publikácie bude venovaná vytvoreniu takzvaného **“indexu podrovinutosti”**, ktorý umožní štatistické pretriedenie obcí a miest podľa presných kritérií z hľadiska nedostatočnej infraštruktúry rómskych osád a osídlení. Nastavenie špecifických nástrojov vyžaduje, presné zmapovanie potrebných lokalít s vysokou mierou chudoby a sociálneho vylúčenia a naplnením tejto podmienky je práve ATLAS rómskych komunít. Atlas rómskych komunít 2013 zároveň v rámci nového programového obdobia 2014 - 2020 OP LZ umožní lepšie cieľiť potrebné intervencie.

Na základe spolupráce ÚSVRK v rámci aktivít projektu Atlasu rómskych komunít 2013 sa sfinalizovali aj nasledujúce druhy údajov v okresoch s koncentraciami marginalizovaných rómskych komunít:

Okres	Súčet z Koľko je v obci materských škôl?	Súčet z Koľko rómskych detí ju navštevuje?	Súčet z Koľko je v tejto MŠ žiakov zo SZP?	Súčet z Koľko je v tejto MŠ rómskych žiakov zo SZP?	Súčet z Koľko je v nej tried s dominantným zastúpením žiakov zo SZP?
-------	--	--	--	---	--

Súčet z Koľko je v obci špeciálnych základných škôl?	Počet z Počet asistentov učiteľa	Súčet z Koľko Rómov/-iek v nej pracuje ako pedagogickí asistenti?	Súčet z Ak je vo vašej obci špeciálna ZŠ, koľko rómskych žiakov ju navštevuje?	Súčet z Koľko je v nej žiakov zo SZP?	Súčet z Koľko je v nej rómskych žiakov zo SZP?
--	----------------------------------	---	--	---------------------------------------	--

Údaje z Atlasu rómskych komunít 2004, ako aj údaje z roku 2013 boli a sú rozhodujúcim kritériom napr. aj v procese pridelovania dotácií podľa zákona č. 526/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva vnútra v znení neskorších predpisov.

Z hľadiska osobitnej pôsobnosti splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity sú v odvetvovej vertikálnej pôsobnosti opatrenia zamerané na deti, žijúce v marginalizovaných rómskych komunitách. Uvedená cieľová skupina je zadefinovaná v **Stratégii Slovenskej republiky pre integráciu Rómov**

do roku 2020 – ide o deti žijúce v marginalizovaných rómskych komunitách (ďalej aj „MRK“). V záujme zabezpečenia kontinuity v oblasti **mapovania situácie príslušníkov obyvateľov rómskych komunít prostredníctvom zhromažďovania štatistických, analytických údajov a iných dát** ÚSVRK v procese tvorby Operačného programu Ľudské zdroje 2014 - 2020 na úrovni prioritnej osi 5 – Integrácia marginalizovaných rómskych komunít zdefinoval **prierezové opatrenie pre zabezpečenie komplexného monitorovania a hodnotenia životných podmienok MRK na obdobie rokov 2014 – 2020**. Zámerom je realizovať zber dát prostredníctvom široko škálových kvantitatívnych výskumov (napr. Atlas rómskych komunít 2013, výberové zisťovania v marginalizovaných rómskych domácnostiach, atď.) ako aj kvalitatívnych zisťovaní a pilotných výskumných projektov formou 7-ročného národného projektu. Súčasťou zámeru je analýza dát a vyhodnocovanie efektivity jednotlivých nástrojov, politík a ich dopad na MRK.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky má v rámci svojej vecnej pôsobnosti obmedzený priestor na prijímanie alebo iniciáciu prijímania DVO s dosahom na deti. V rámci **gestorstva** nad antidiskriminačným zákonom **pripravuje v spolupráci s MPSVR SR a Centrom pre výskum etnicity a kultúry metodické usmernenie k prijímaniu dočasných vyrovnávacích opatrení** s uvedením konkrétnych prípadov realizácie alebo pripravovanej realizácie týchto opatrení osobitne v prostredí vysokých škôl, samosprávnych krajov a obchodných spoločností.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej len „SNSĽP“) vystupuje v zmysle antidiskriminačného zákona **v pozícii prijímateľa správ k opodstatnenosti existencie DVO**. Téma je venovaná **samostatná kapitola Správy o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania a práv dieťaťa v Slovenskej republike za rok 2013**, v ktorej sú uvedené podrobnosti. V súvislosti s prijatím novely antidiskriminačného zákona (zákon č. 32/2013 Z. z.) pripravilo SNSĽP **publikáciu Dočasné vyrovnávacie opatrenia**⁹.

1.2. Umožnenie aktívneho vyjadrovania sa detí a mladých ľudí k politikám, ktoré sa ich týkajú a vytváranie a rozvoj mechanizmov zaručujúcich zohľadnenie ich názorov

Spôsob plnenia: Vytvorenie detského participatívneho mechanizmu Výboru pre deti a mládež

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: návrh – 2013; uvedenie do činnosti - 2014

Zodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Indikátor: vytvorenie a uvedenie do činnosti detského participatívneho mechanizmu Výboru pre deti a mládež

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Vytvorenie mechanizmu, prostredníctvom ktorého by sa do tvorby politík na pôde Výboru pre deti a mládež mohli deti aktívne zapájať aj priamo (nielen prostredníctvom členov a členiek výboru zastupujúcich oblastí ochrany práv dieťaťa či problematiku mládeže), je jednou z dlhodobých priorít výboru. Za týmto účelom bola kreovaná **Pracovná skupina pre tvorbu mechanizmu participácie detí a mládeže na tvorbe politík a monitoringu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa**, ktorá však z dôvodu opakovaného personálneho preobsadenia na poste vedenia pracovnej skupiny doposiaľ nebola riadne sfunkčnená. Sfunkčnenie pracovnej skupiny a dopracovanie návrhu participatívneho mechanizmu preto časovo splýva s dobou uvedenia mechanizmu do činnosti v roku 2014.

⁹ http://snslp.sk/CCMS/files/Do%C4%8Dasn%C3%A9_vyrovn%C3%A1vacie_opatrenia.pdf

2. Všeobecné vykonávacie opatrenia

Strategický cieľ: Využívanie všetkých práv garantovaných Dohovorom pre všetky deti zabezpečením vykonávania Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov

Čiastkové ciele:

2.1. Adekvátne zapracovanie všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa do všetkých právnych predpisov ako i všetkých materiálov, ktoré majú dopad na deti

Spôsob plnenia:

1. Pri príprave právnych predpisov, ako aj správnych rozhodnutí a plánovaní rozpočtov verejnej správy, projektov, programov a služieb, ktoré majú dopad na deti naďalej dôsledne premietat princíp najlepšieho záujmu dieťaťa

2. Pri aktualizácii Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov analyzovať možnosť rozpracovania doložky posudzovania sociálnych vplyvov o aspekt posudzovania vplyvov na deti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 1. priebežne; v nadväznosti na publikovanie Všeobecného komentára Výboru OSN pre práva dieťaťa; 2. 2014

Zodpovedný gestor: 1. MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MZVEZ SR, MDVRR SR, MO SR, MŽP SR, 2. MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: 1. ÚSVRK, ÚSVNM, ÚSVROS, ÚSVMŠ, RVLPNMRR 2. MH SR

Spolupracujúce subjekty: 1. územná samospráva, GP SR, SNSLP, MVO

Indikátor: 1. konkrétne zhodnotenie v rámci výročného odpočtu plnenia úloh Národného akčného plánu pre deti (zohľadnenie pri príprave právnych predpisov, ako aj správnych rozhodnutí a plánovaní rozpočtov verejnej správy); rozpracovanie odporúčaných postupov na úrovni interných normatívnych aktov (odborné usmernenie, metodika a pod.) a postupov hodnotiacich/výberových komisií k projektom 2. zapracovanie posudzovania vplyvov na deti do doložky sociálnych vplyvov Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 publikoval Výbor OSN pre práva dieťaťa svoj **Všeobecný komentár k princípu „najlepších záujmov dieťaťa“¹⁰**. V súvislosti s prijatím všeobecného komentára¹¹ Výbor OSN pre práva dieťaťa odporučil, aby bol tento plošne distribuovaný zastupiteľským orgánom, exekutíve a justícii na národnej aj miestnej úrovni. Keďže je potrebné s ním zoznámiť aj deti, vrátane vylúčených detí, všetkých odborných pracovníkov pracujúcich s deťmi a širokú občiansku spoločnosť, Výbor pre deti a mládež zabezpečil v priebehu roka 2013 jeho preklad a zverejnenie. Prijatie ďalších krokov (preklad do jazykov národnostných menšín, príprava verzie vhodnej pre deti, usporiadanie tematického zasadnutia výboru a pod.) je naplánované aj v roku 2014.

Najlepší záujem dieťaťa by mal predstavovať strategický princíp pri tvorbe všetkých verejných politík a pri prijímaní opatrení s dosahom na deti. Z odpočtov vyplýva, že **škála uplatňovaných prístupov jednotlivých rezortov a ďalších spolupracujúcich subjektov je rôznorodá**, pričom umožňuje reflektovať na najlepšie záujmy dieťaťa aj v prípadoch, keď ide o materiály, ktoré nemajú priamy súvis ani dopad na deti či mládež, prípadne aj zo strany rezortov, ktoré v zmysle kompetenčného zákona nie sú primárne orientované do oblastí s priamym dosahom na ochranu a podporu práv dieťaťa. Ide napríklad o tieto prístupy:

- zohľadňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa pri príprave legislatívnych a nelegislatívnych materiálov (aj v spolupráci s mimovládnyimi neziskovými organizáciami), vnútrorezortných príkazov, pokynov alebo iných metodických usmernení

¹⁰ Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho alebo jej najlepšieho záujmu (čl. 3 ods. 1)

¹¹ Výbor OSN pre práva dieťaťa pripravuje tzv. všeobecné komentáre s cieľom objasniť normatívny obsah špecifických práv ustanovených Dohovorom o právach dieťaťa (alebo tém súvisiacich s dohovorom), ako aj s cieľom poskytnúť praktické usmernenia k opatreniam prijímaným v záujme ich implementácie. Všeobecné komentáre predstavujú autoritatívny výklad o tom, čo sa očakáva od zmluvných štátov pri plnení záväzkov obsiahnutých v Dohovore o právach dieťaťa.

- cez mechanizmus účasti v pracovných skupinách a pripomienkovania v procese tvorby materiálov
- prostredníctvom prerokovania materiálov v poradných orgánoch vlády (Rady vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie, Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a jej výborov)

- zohľadňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa pri plánovaní dotačných programov rezortov (napr. dotačný program Úradu vlády SR Kultúra národnostných menšín sleduje princíp najlepšieho záujmu dieťaťa vo vzťahu k príslušníkom národnostných menšín)

- zohľadňovaním odporúčaní nezávislých ľudskoprávných inštitúcií publikovaných v monitorovacích správach

Za reflexiu všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa možno vo vzťahu k legislatívnym zmenám uskutočneným v priebehu roka 2013 za jednotlivé rezorty uviesť :

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky:

V sledovanom období vykonané **legislatívne zmeny¹² pri poskytovaní štátnych sociálnych dávok** sú zamerané predovšetkým na odstránenie nedostatkov v starostlivosti rodičov o nezaopatrené deti a zvýšenie záujmu rodičov o zodpovedný prístup k potrebám dieťaťa a k jeho výchove. **Sprísňujú sa podmienky pre poskytovanie uvedených dávok.** V situácii, **ak rodičia detí zneužívajú poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi a pomoc nevyužívajú na účel, na ktorý je určená**, úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, v záujme jej účelného využitia, ustanovuje **osobitného príjemcu**, ktorým je predovšetkým obec v mieste bydliska rodičov. Dôslednejšie uplatňovanie osobitného príjemcu rodičovského príspevku ako aj prídavku na dieťa, ak dieťa zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky a bezdôvodne vymeškáva vyučovanie, sa premieta v **možnosti odňať prídavok na dieťa v prípade, ak dieťa opakovane spácha priestupok**. Osobitného príjemcu rodičovského príspevku úrad práce, sociálnych vecí a rodiny ustanoví aj v prípade, ak už bol v rodine ustanovený osobitný príjemca pomoci v hmotnej núdzi alebo prídavku na dieťa z dôvodu, že rodič prídavok na dieťa nepoužíval na účel, na ktorý je určený. **Rodičovský príspevok** nedostanú tí rodičia, ktorým z osobnej starostlivosti bolo odňaté staršie dieťa vo veku do troch rokov alebo do šesť rokov, ak má dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav a na zabezpečenie starostlivosti o toto dieťa úrad práce, sociálnych vecí a rodiny už poskytuje rodičovský príspevok osobe, ktorej bolo toto dieťa zverené do starostlivosti. V záujme zabezpečenia riadnej zdravotnej starostlivosti pre dieťa už od jeho narodenia, sprísňujú sa podmienky na nárok na **príspevok pri narodení dieťaťa**, ktorý rodičovi nevznikne, ak pre dieťa neuzatvorí dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti. Právna úprava o poskytovaní **pomoci v hmotnej núdzi** sa sústreďuje na záujem detí s cieľom predchádzať a zabrániť ich sociálnemu vylúčeniu. **Ochranným príspevkom**, pri poskytovaní ktorého sa prihliada aj na starostlivosť rodičov o dieťa, sa zabezpečuje zvýšenie sociálneho príjmu rodín s deťmi. **Novo zavedený príspevok na nezaopatrené dieťa, ktoré riadne plní povinnú školskú dochádzku**, je určený na podporu výchovy a na podporu všestranného rozvoja dieťaťa pri plnení povinnej školskej dochádzky.

V roku 2013 sa prijatím novely zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách vytvorili právne podmienky pre dôslednejšie rešpektovanie práv a potrieb detí v oblasti prevencie ich ohrozenia zdravotným postihnutím či v oblasti riešenia dôsledkov ich zotrúvania v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby. Od roku 2014 bude možné takýmto deťom poskytovať **nové druhy sociálnych služieb, osobitne služby včasnej či krízovej intervencie**.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

Zákonom č. 375/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 293/2007 Z. z. o uznávaní odborných kvalifikácií v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony došlo k **transpozícii smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ**.

¹² zákon č. 433/2013 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (účinnosť od 1. februára 2014); zákon č. 364/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 561/2008 Z. z. o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (účinnosť od 1. januára 2014); zákon č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinnosť od 1. januára 2014); zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinnosť od 1. januára 2014)

Transpozíciou smernice 2011/95/EÚ sa umožňuje osobám s medzinárodnou ochranou, teda osobám, ktorým bol udelený azyl alebo poskytnutá doplnková ochrana, a ktorí odišli zo štátu pôvodu bez možnosti vziať si svoje doklady o dosiahnutom vzdelaní, **prístup k posúdeniu a overeniu ich predchádzajúceho vzdelávania, aj keď svoje vzdelanie nemôžu vzhľadom na okolnosti preukázať listinnými dôkazmi o svojom predchádzajúcom vzdelávaní.**

Návrhom zákona sa zároveň novelizuje zákon č. 288/1997 Z. z. o telesnej kultúre a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov a zákon č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, na účely prijatia opatrení potrebných na dosiahnutie cieľov vyplývajúcich zo smernice 2011/93/EÚ. Zmyslom novelizácie uvedených právnych predpisov bolo v súlade s citovanou smernicou **zabrániť aby aktivity, pri ktorých dochádza k priamemu a pravidelnému kontaktu s deťmi, uskutočňovali osoby, ktoré boli právoplatne odsúdené za úmyselné trestné činy.**

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky:

V roku 2013 boli prijaté dôležité novely azylového zákona, ako aj Trestného zákona a Trestného poriadku. Cieľom **novely zákona č. 480/2002 Z. z. o azyly** bola najmä transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte.

Novelou Trestného zákona účinnou od 22. mája 2013 sa transponovali smernice EÚ upravujúce problematiku boja proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii a problematiku prevencie obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania (2011/93/EÚ a 2011/36/EÚ). Cieľom novely bolo taktiež dosiahnutie súladu právneho poriadku SR s požiadavkami Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním (Lanzarote, 25. októbra 2007) a s Dohovorom Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (Varšava, 16. mája 2005 – ozn. č. 487/2008 Z. z.).

Zmeny v Trestnom zákone sa týkali nasledujúcich oblastí:

- a) zakotvila sa možnosť dočasne alebo trvale zabrániť vykonávaniu profesionálnych aktivít, ktoré zahŕňajú priamy a pravidelný kontakt s deťmi. Uvedené by sa malo docieľiť uložením trestu zákazu činnosti tým páchatelom, ktorí spáchajú jeden z taxatívne vymedzených trestných činov na dieťaťi;
- b) upravili sa osobitné podmienky premlčania trestného stíhania trestných činov týkajúcich sa sexuálneho vykorisťovania, zneužívania detí a obchodovania s nimi (do premlčacej doby týchto trestných činov sa nezapočítava doba, po ktorú dieťa/obeť trestného činu, nedovŕši osemnásť rokov);
- c) ustanovila sa všeobecná definícia pojmu „dieťa“ v Trestnom zákone, v zmysle ktorej je dieťaťom osoba mladšia ako 18 rokov, a to bez ohľadu na to, či uzavrela manželstvo,
- d) doplnila sa definícia trestného činu obchodovania s ľuďmi o znak „únosu“ a „žobrania“ ako osobitnej formy nútenej služby. Súčasne sa dopĺňa odkaz na „nútené sobáše“, ktoré predstavujú osobitnú formu obchodovania s ľuďmi;
- e) pôvodný názov § 180 “Obchodovanie s deťmi” sa zmenil na „Zverenie dieťaťa do moci iného“, nakoľko predmetom tohto ustanovenia nie je trestný čin obchodovania s deťmi v zmysle medzinárodných noriem. Trestný čin obchodovania s deťmi, ktorého znaky sú v súlade s príslušnými medzinárodnými normami, je v Trestnom zákone upravený v § 179 ods. 2, a to ako súčasť trestného činu obchodovania s ľuďmi – jeho ďalšia základná skutková podstata;
- f) zmena úpravy trestného činu kupliarstva vyplynula z odporúčaní Hodnotiacej správy vlády Spojených štátov amerických o obchodovaní s ľuďmi v roku 2012, v zmysle ktorej Slovenskej republike odporúča prijať

legislatívne zmeny, aby detské obeť zapojené do prostitúcie boli posudzované ako obeť trestného činu obchodovania s ľuďmi, a nie ako obeť kupliarstva. Bol prijatý záver, že v prípade vykorisťovania detských obetí na účely detskej prostitúcie má ísť vždy o trestný čin obchodovania s ľuďmi podľa § 179 ods. 2 Trestného zákona, a nie o trestný čin kupliarstva podľa § 367 Trestného zákona.

S účinnosťou od 1. augusta 2013 bol taktiež novelizovaný Trestný poriadok (zákonom č. 204/2013 Z. z.). Zmeny v Trestnom poriadku nastali:

a) v súvislosti s požiadavkami transponovaných smerníc na zvýšenú ochranu detských obetí sa obmedzila možnosť konfrontácie s obvineným u detských obetí, na ktorých bol spáchaný trestný čin obchodovania s ľuďmi alebo niektorý z trestných činov proti ľudskej dôstojnosti. Minimalizovalo sa tak riziko sekundárnej viktimizácie detských obetí zabránením priamemu kontaktu s páchatelom v rámci konfrontácie;

b) bola explicitne vymedzená možnosť trestne nestíhať ani neukladať obetiam obchodovania s ľuďmi, resp. sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania, tresty za svoju účasť na trestnej činnosti, ak boli na páchanie tejto trestnej činnosti donútené v priamej súvislosti s tým, že boli vystavené akémukoľvek zo skutkov, ktoré sú predmetom súvisiacich implementovaných smerníc. V tomto ohľade bola prijatá osobitná úprava pre zastavenie trestného stíhania prokurátorom.

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky:

V záujme ochrany života, zdravia a priaznivého fyzického a psychického vývinu detí **rezort inicioval rozšírenie povinnosti ustanovenej § 79 ods. 4 písm. a) novely zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, na základe ktorej má poskytovateľ zdravotnej starostlivosti povinnosť bezodkladne oznamovať podozrenie** na sexuálne zneužívanie alebo iné zneužívanie maloletej osoby, znásilnenie maloletej osoby, sexuálne násilie voči maloletej osobe, sexuálne vykorisťovanie maloletej osoby, súlož medzi príbuznými, ktorá sa týka maloletej osoby, týranie alebo zanedbávanie nie len orgánu činnému v trestnom konaní, ale aj úradu práce, sociálnych vecí a rodiny ako orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (účinnosť 1. augusta 2013).

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 308/2000 Z. z.“) bol novelizovaný zákonom č. 373/2013 Z. z. Ochrane maloletých je venovaná piata časť zákona, konkrétne ustanovenie § 20 ods. 1 až 8. **Vyhláška MK SR č. 589/2007 Z. z.**, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o jednotnom systéme označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel, programov alebo iných zložiek programovej služby a spôsobe jeho uplatňovania v znení vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 446/2013 Z. z. **upravuje v § 4 vo vysielaní programovej služby zaraďovanie upútaviek, ktoré sú klasifikované ako nevhodné a neprístupné** pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov a upútaviek klasifikovaných ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov alebo ako vhodné pre vekovú skupinu maloletých od 15 rokov. Osobitný režim zaraďovania do vysielania sa navrhuje aj pre upútavky klasifikované ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov alebo vhodné pre vekovú skupinu maloletých od 15 rokov. Z dôvodu zabezpečenia ochrany maloletých pred nevhodnými televíznymi obsahmi sa vyhláškou zároveň ustanovuje, že pred vysielaním, počas vysielania a po odvysielaní programu, ktorý je klasifikovaný ako nevhodný pre vekovú skupinu maloletých do 7 rokov, vhodný pre vekovú skupinu maloletých do 7 rokov, vhodný pre vekovú skupinu maloletých do 12 rokov, sa nezaraďujú programy alebo iné zložky televíznej programovej služby klasifikované ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov, vhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov alebo ako nevhodné a neprístupné pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky **začalo prípravu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v nadväznosti na Rámcový plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na VI. volebné obdobie (úloha určená na II. štvrtrok 2014.) Cieľom novelizácie bude v najlepšom **záujme** dieťaťa **odstrániť existujúce výkladové nejasnosti, ako aj problémy,**

ktoré sa vyskytujú v aplikačnej praxi vrátane spružnenia viacerých mechanizmov a zároveň reagovať na ciele zakotvené vo vzťahu k ochrane rodiny v Programovom vyhlásení vlády SR.

V Inštitúte vzdelávania Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v Omšeni sa v roku 2013 uskutočnili dve pracovné stretnutia so sudcami zaoberajúcimi sa agendou P. Ich cieľom bolo získať najmä ďalšie podnety na novelizáciu ohľadne problémov vyplývajúcich zo súdnej praxe a zároveň precizovať doteraz zhromaždené námety.

Rekodifikačná komisia pracuje na príprave návrhu nového Občianskeho zákonníka, ktorého súčasťou bude v súlade so schváleným Legislatívnym zámerom Občianskeho zákonníka i rodinné právo v nadväznosti na Rámcový plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na VI. volebné obdobie (úloha na III. štvrtrok 2014).

V roku 2012 bola na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky zriadená **rekodifikačná komisia pre prípravu nového Občianskeho súdneho poriadku**. Vláda Slovenskej republiky schválila dňa 5. júna 2013 **Legislatívny zámer rekodifikácie civilného práva procesného** uznesením č. 283. V zmysle bodu B. 1 tohto uznesenia rezort spravodlivosti predloží návrhy zákonov vypracovaných na základe schváleného legislatívneho zámeru na rokovanie vlády Slovenskej republiky do 30. septembra 2014. Cieľom pripravovanej úpravy je okrem iného aj **spružnenie mechanizmu súdnych konaní vrátane starostlivosti súdu o maloletých**. Na príprave jednotlivých častí pracujú osobitné subkomisie.

Od 15. februára 2013 nadobudol účinnosť Organizačný poriadok 1/2013 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 13. februára 2013 č. 20000/2013/100, ktorým sa okrem iného zriadil odbor rekodifikácie občianskeho práva organizačne začlenený pod Sekciu civilného práva na účely zabezpečenia plynulého a efektívneho procesu príprav oboch prebiehajúcich rekodifikácií (procesného i súkromného práva).

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

Za odpočtové obdobie nebol prijatý právny predpis v odbornej pôsobnosti rezortu, ktorý by upravoval práva dieťaťa. Materiály týkajúce sa oblasti práv dieťaťa sú predmetom rokovaní Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Podľa **zákona č. 150/2013 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania**, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2014, je **poskytovanie podpory zo Štátneho fondu rozvoja bývania na obstaranie bytu** zacielené iba na určitú skupinu fyzických osôb. Túto skupinu občanov definuje ako **mladú rodinu** – obaja manželia majú do 35 rokov, alebo manželia s maloletým dieťaťom vo veku najviac 3 roky alebo 5 rokov, ak ide o osvojené dieťa, domácnosť, členom ktorej je fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím a odchovanec, ktorý v deň podania žiadosti nepresiahne vek 35 rokov, alebo odchovanca s maloletým dieťaťom vo veku najviac 3 roky alebo 5 rokov, ak ide o osvojené dieťa. V snahe podporiť najmä mladé začínajúce rodiny sa zákonom navrhlo zaviesť možnosť odpustenia časti úveru v prípade, že sa žiadateľovi počas platnosti zmluvy narodí dieťa a s ním žije v spoločnej domácnosti a dožije sa minimálne jedného roku veku, alebo ktorý si osvojí dieťa, ktoré s ním žije v domácnosti minimálne jeden rok.

Podľa **zákona č. 402/2013 Z. z. o Úrade pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb a Dopravnom úrade a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, ktorým bol novelizovaný zákon č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov, **je zabezpečená účastníkom možnosť určiť rozsah používania zariadenia umožňujúceho využívanie služby pripojenia k internetu, ako aj samotnej služby pripojenia k internetu**. Ustanovenie má za cieľ uľahčiť obmedzenie používania takýchto zariadení ohrozenými skupinami, a to vrátane detí.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

Špecifické postavenie vo vzťahu k plneniu úloh Národného akčného plánu pre deti má rezort obrany, ktorý plní úlohy **špecificky v rámci implementácie zásad Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch** v rámci prednáškovej a publikačnej činnosti a vo výcviku príslušníkov ozbrojených síl

Slovenskej republiky. V činnosti rezortu sa venuje cielená pozornosť dodržiavaniu ľudských práv a vzťahu ľudských práv a humanitárneho práva, resp. práva ozbrojeného konfliktu.

Za reflexiu všeobecného princípu najlepších záujmov dieťaťa možno vo vzťahu k zákonom, ktoré sa viažu na rezort obrany, považovať **zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§104 –služobné voľno pre dôležité osobné prekážky z dôvodu ošetrovania/starostlivosti o dieťa; §113 –starostlivosť o dieťa mladšie ako 8 rokov – úprava služobného času; §116 –materská a rodičovská dovolenka) a **zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Za odpočtové obdobie nebol prijatý či zmenený právny predpis v oblasti starostlivosti o životné prostredie, ktorý by upravoval práva dieťaťa. V zmysle aktuálne platnej legislatívy v oblasti pôsobnosti rezortu, § 99 ods. 1 písm. a) zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny ustanovuje, že pri škode na živote fyzickej osoby spôsobenej určeným živočíchom sa poskytne jednorazové odškodnenie, manželovi (druhovi) usmrteného a každému jeho maloletému dieťaťu, voči ktorému mal usmrtený vyživovaciu povinnosť, a to pozostalej osobe vo výške tridsaťnásobku minimálnej mzdy a ostatným pozostalým vo výške dvadsaťnásobku minimálnej mzdy; v prípade usmrtenia maloletého dieťaťa jednorazové odškodné patrí každému z rodičov.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

sa do legislatívneho procesu zapojil prostredníctvom medzirezortného pripomienkovacieho konania, kedy k návrhu zákona o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo vznesenej pripomienke **implementoval odporúčania Komisie z 20. februára 2013 Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia (2013/112/EÚ- závery Rady 2013/C 64/06).**

V rámci partnerskej spolupráce s predkladateľom **zákona o krátkodobom nájme bytu**, ÚSVRK predložením pripomienok zabezpečil elimináciu negatívneho dopadu účinkov zákona na byty vo vlastníctve vyšších územných celkov, obcí, v hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave a v meste Košice aj mestských časti, ktoré sú rovnako bytovým fondom zabezpečujúcim právo na bývanie príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít. Súčasne vďaka ústretovej partnerskej spolupráci bola táto korekcia zohľadnená aj v nelegislatívnom materiály - **Návrh riešenia nájomného bývania so zameraním na zvýšenie podielu trhového nájomného bývania v SR.**

Obdobné aktivity realizoval ÚSVRK aj vo vzťahu k ďalším legislatívnym a nelegislatívnym materiálom v priebehu roka 2013, napríklad vo vzťahu k **zabezpečeniu práva na bývanie a primeranej pomoci od štátu pri zabezpečení tohto práva** tak, aby navrhované právne úpravy rešpektovali zhoršené sociálne postavenie marginalizovaných rómskych komunít vrátane detí, prípadne spoluprácou s Radou vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť v súvislosti s návrhmi na zmenu a doplnenie **zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva** v znení neskorších predpisov, s cieľom zefektívnenia práce uvedenej inštitúcie, a tým aj zefektívnenia poskytovania právnej ochrany príslušníkom marginalizovaných rómskych komunít, vrátane detí.

Vo vzťahu k nelegislatívnym materiálom, vnútro-rezortným príkazom, pokynom alebo iným metodickým usmerneniam vydaným či zmeneným v priebehu roka 2013 možno uviesť:

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

pripravilo Návrh **Stratégie Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020**. Cieľom stratégie je prispieť k zvyšovaniu kvality života mladých ľudí, najmä prostredníctvom rozvoja osobností mladých občanov SR ako kultivovaných osobností, ktoré sú pripravené pracovať v neustále sa meniacom demokratickom prostredí a využívať svoj tvorivý potenciál v praxi i aktívnej participácii v spoločnosti.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

je prijímateľom nenávratného finančného príspevku v rámci Regionálneho operačného programu, prioritná os 7 Európske hlavné mesto kultúry – Košice, opatrenie 7.1. Hlavným cieľom tohto opatrenia je vytvorenie podmienok na zvýšenie počtu a kvality služieb v oblasti kultúry v meste Košice a okolí prostredníctvom rekonštrukcie, dobudovania a modernizácie zariadení kultúrnej infraštruktúry a posilnenie vybavenosti verejných priestranstiev v súvislosti s realizáciou **projektu Európske hlavné mesto kultúry – Košice 2013**. Medzi realizované projekty určené aj pre cieľovú skupinu detí a mládeže patria (v rámci merateľných ukazovateľov je zastúpený ukazovateľ počtu žiakov): Vedecko-technické centrum pre deti a mládež (I. etapa), Budova Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach – rekonštrukcia, Rekonštrukcia Malej scény Štátneho divadla Košice.

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

V odbornej oblasti pôsobnosti rezortu zdravotníctva boli vydané vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (Čiastka 39-60, Ročník 60) **Odborné usmernenie** Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o príznakoch a diagnostike zanedbávania, týrania alebo zneužívania maloletej osoby a o postupe poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pri oznamovaní podozrenia na zanedbávanie, týranie alebo zneužívanie maloletej osoby, Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o celoplošnom skríningu kongenitálnej hypotyreózy, kongenitálnej adrenálnej hyperplázie, cystickej fibrózy a vybraných dedičných metabolických porúch u novorodencov a zdravotnej starostlivosti o zachytené prípady s účinnosťou od 1. januára 2013 a Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o imunoprofylaxii závažnej respiračnej infekcie dolných dýchacích ciest spôsobenej respiračným syncytiálnym vírusom u vysoko rizikových skupín detí vydané vo Vestníku MZ SR (Čiastka 8-13, Ročník 61). Uvedené legislatívne normy **odborne usmerňujú poskytovanie zdravotnej starostlivosti k včasnej identifikácii príznakov alebo rizikových faktorov a chránia dieťa pred oneskoreným poskytnutím účinnej pomoci**¹³.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky

prostredníctvom odboru legislatívy a ústavného práva **ako povinne pripomienkujúci subjekt** dôsledne dbá, aby pripravované právne predpisy premietali princíp najlepšieho záujmu dieťaťa. Podobne je tomu aj vo vnútrorezortných príkazoch, pokynoch alebo iných metodických usmerneniach, ktoré sú adresované podriadeným prokuratúram. Príkladom môže byť **Príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 1/2013 z 18. januára 2013 o zriadení špecializácie prokurátorov na trestnú činnosť mladistvých a maloletých, trestné činy spáchané na deťoch a násilie v rodinách**.

Vo vzťahu k projektom, programom a službám, ktoré majú dopad na deti možno za rok 2013 uviesť:

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky:

Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb (ďalej len „regulačný úrad“) vydal opatrenie z 8. decembra 2011 č. O-26/2011 o číslovacom pláne (ďalej len „číslovací plán“), ktorým identifikoval číselné množiny určené pre regionálne¹⁴ resp. celoštátne¹⁵ informačné služby všeobecne prospešného charakteru.

¹³ <http://www.health.gov.sk/?vestniky-mz-sr>

¹⁴ Podľa § 15 ods. 7 číslovacieho plánu sú **skrátene päťmiestne čísla z množín 16XYZ a 17XYZ určené na regionálne informačné služby všeobecne prospešného charakteru**, ako sú špeciálne informačné a podporné služby pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, fyzické osoby s nepriaznivým zdravotným stavom, fyzické osoby v krízovej sociálnej situácii, služby humanitárneho charakteru, dopravné služby a informácie určené najmä zahraničným návštevníkom. Čísla z týchto množín regulačný úrad prideluje jednotlivo.

¹⁵ Podľa § 15 ods. 8 číslovacieho plánu sú **skrátene päťmiestne čísla z množiny 18XYZ určené na celoštátne informačné služby všeobecne prospešného charakteru**, ako sú špeciálne informačné a podporné služby pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, fyzické osoby s nepriaznivým zdravotným stavom, fyzické osoby v krízovej sociálnej situácii, služby humanitárneho charakteru, dopravné služby a informácie určené najmä zahraničným návštevníkom. Čísla z tejto množiny regulačný úrad prideluje jednotlivo.

Tieto číselné množiny sú určené, okrem iného, aj na **poskytovanie špeciálnych informačných a podporných služieb pre fyzické osoby v krízovej sociálnej situácii, vrátane detí.**

V súlade s rozhodnutím Európskej komisie č. 2007/116/EC v znení rozhodnutí 2007/698/EC a 2009/884/EC (ďalej len „rozhodnutie EC“) regulačný úrad rezervoval v číslovacom pláne číselnú množinu začínajúcu trojčíslím 116. Rozhodnutie Komisie č. 2009/884/EC z 30. novembra 2009, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie 2007/116/ES v súvislosti so zavedením dodatočných rezervovaných čísel začínajúcich sa 116, stanovuje podmienky spájajúce sa s právom používať tieto čísla nasledovne:

Číslo	Služba
116 000	Horúca linka pre nezvestné deti - Služba: a) prijíma hlásenia o nezvestných deťoch a oznamuje ich polícii; b) poskytuje poradenstvo a podporu osobám zodpovedným za nezvestné dieťa; c) poskytuje podporu pri pátraní. Služba je dostupná nepretržite (t. j. 24 hodín denne 7 dní v týždni na celom území štátu).
116 111	Linka pomoci deťom - Služba pomáha deťom, ktoré potrebujú starostlivosť a ochranu, poskytuje im kontakt na organizácie a zdroje; poskytuje deťom možnosť vyjadriť svoje obavy, hovoriť o problémoch, ktoré sa ich priamo týkajú, a porozprávať sa s niekým v prípade núdzovej situácie. V prípade, že služba nie je dostupná nepretržite (t. j. 24 hodín denne 7 dní v týždni na celom území štátu), poskytovateľ služby musí zabezpečiť, aby informácie o tom, kedy je služba dostupná, boli verejnosti ľahko prístupné a aby v čase, keď služba nie je dostupná, dostali volajúci informácie o tom, kedy bude služba najbližšie dostupná

V Slovenskej republike boli zatiaľ pridelené čísla 116 000 - Horúca linka pre nezvestné deti a 116 111 - Linka pomoci deťom.

2.2. Zefektívnenie koordinácie aktivít a politik na ochranu práv dieťaťa medzi orgánmi štátnej správy

Spôsob plnenia:

Zabezpečenie efektívneho prepojenia cieľov, úloh a opatrení Národného akčného plánu pre deti na Celoštátnu stratégiu ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike pri zohľadnení komplementárne uplatňovaných úloh a opatrení iných rezortných stratégií a plánov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MZVEZ SR

Spoluzodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MDVRR SR, MO SR, MŽP SR

Indikátor: prijatie Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v SR bude predstavovať **strategický dokument mapujúci národnú a medzinárodnú legislatívu v oblasti ľudských práv, popisujúci súčasný stav so stanovením cieľov na ďalšie obdobie.** Cieľom stratégie je stanovenie rámcov, na ktoré budú nadväzovať špecifické akčné plány a koncepcie. V rámci dokumentu budú rozpracované témy, ktoré pokrývajú jednotlivé výbory Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť s doplnením prierezových tém ako je inštitucionálna ochrana ľudských práv, vymožitelnosť práv a práva migrantov. Vzhľadom na zmeny v procese prípravy stratégie iniciované uznesením Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť č. 83 zo 4. septembra 2013 sa preniesla zodpovednosť za spracovanie jednotlivých kľúčových oblastí na príslušné zodpovedné rezorty a výbory v ich gescii¹⁶. Popri tom však poverené rezorty priebežne dohliadajú na prepájanie

¹⁶ MPSVR SR v oblasti rodovej rovnosti, práv seniorov, práv osôb so zdravotným postihnutím, práv detí a mládeže; MS SR v oblasti práv LGBTI osôb; MŠVVŠ SR v oblasti výchovy a vzdelávania k ľudským právam; MV SR v oblasti predchádzania rasizmu, xenofóbie a ostatných foriem intolerancie; splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny, resp. osoba poverená vedúcim Úradu vlády SR na plnenie úloh splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny v oblasti práv príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín; splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity v oblasti práv osôb žijúcich na hranici chudoby; splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti v oblasti posilnenia neziskových organizácií a mechanizmov participácie

cieľov, úloh a opatrení z národného akčného plánu pri realizácii svojich ďalších úloh. **Práva dieťaťa budú tvoriť neoddeliteľnú súčasť pripravovanej stratégie.** Práva detí a mládeže boli témou diskutovanou aj na odborných podujatiach organizovaných v rámci prípravy materiálu v mesiacoch jún a júl 2013.

*2.3. Zefektívnenie koordinácie aktivít a politik na ochranu práv dieťaťa medzi orgánmi štátnej správy a orgánmi územnej samosprávy

Spôsob plnenia: Rozpracovanie cieľov a opatrení Národného akčného plánu pre deti v regionálnych odvetvových koncepciách rozvoja a lokálnych plánovacích dokumentoch

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: každoročne

Koordinátor: Výbor pre deti a mládež

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MZVEZ SR/RVLPNMRR, MŽP SR, ÚSVRK, ÚSVNM, ÚSVROS

Indikátor: počet plánovacích dokumentov do ktorých sa premietajú ciele a opatrenia Národného akčného plánu pre deti

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Orgány územnej samosprávy sa podieľajú na plnení úloh Národného akčného plánu pre deti ako **spolupracujúce subjekty**. V súlade so zákonmi a v rámci svojich možností vytvárajú pre deti a ostatných obyvateľov podmienky pre zdravý spôsob života, chránia životné prostredie, vytvárajú podmienky pre zabezpečenie zdravotnej starostlivosti, na vzdelávanie, kultúru, osvetovú činnosť, záujmovú umeleckú činnosť, telesnú kultúru a šport. Z pohľadu samospráv **je potrebné skvalitnenie informovanosti a koordinovanosti vzájomnej spolupráce všetkých subjektov štátnej správy a samospráv** v prospech záujmov dieťaťa, jeho fyzického i duševného rozvoja a ochrany pred násilím.

ÚSVRK túto koordináciu vykonával najmä prostredníctvom základných poradných orgánov splnomocnenca vlády Slovenskej republiky, v ktorých sú zastúpené tak ako ústredné orgány štátnej správy, tak aj orgány samosprávy a subjekty tretieho sektora. **Regionálne kancelárie ÚSVRK** aj v roku 2013 pokračovali v spolupráci so samosprávami miest a obcí za účelom implementácie cieľov Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020.

ÚSVRK – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky v štvrtom štvrtroku 2013 podporil dotáciou podľa zákona č. 526/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov sumou 336 909,00 eur **projekt Zdravé komunity**. Jedným z cieľov uvedeného pilotného projektu na úseku ochrany zdravia MRK a detí žijúcich v MRK je aj **vytvorenie a prenesenie princípov Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 z pozície ústredných orgánov do aplikačnej praxe v regiónoch**. ÚSVRK v roku 2013 v rámci uvedenej dotačnej politiky podporil celý rad projektov zameraných na miestne stratégie integrácie Rómov, ako aj celý rad projektov zameraných na podporu, ochranu a realizáciu práv detí najmä v oblastiach prístupu ku vzdelávaniu, ochrany detí, rozvoja kultúrnych aktivít detí a to v rámci aktivity: Oblasť podpory vzdelávania a výchovy v celkovej sume 595 045,00 eur. Cieľom uvedenej aktivity bolo skvalitniť podporujúce výchovné, vzdelávacie programy prispievajúce k zvýšeniu vedomostnej a vzdelanostnej úrovne príslušníkov rómskych komunit. Do rámca oprávnených aktivít patrili aj projekty, ktoré posilnia predškolské vzdelávanie a vytvoria optimálne podmienky pre úspešné začlenenie detí, najmä z prostredia MRK do hlavného vzdelávacieho prúdu. Súčasťou podpory boli mimoškolské aktivity rozvíjajúce talent rómskych detí a mládeže. Prijemcami uvedených dotácií boli samosprávne orgány a organizácie tretieho sektora.

Ciele a opatrenia Národného akčného plánu pre deti a mládež boli zapracované v **Akčnom pláne politiky detí a mládeže Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2013**.

*2.4. Inštitucionalizácia verejnej ochrany práv dieťaťa v súlade s požiadavkami Parížskych princípov

Spôsob plnenia: Príprava a rozpracovanie návrhu riešenia inštitucionálnej ochrany práv dieťaťa v súlade s požiadavkami Parížskych princípov s prihliadnutím na riešenie verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím v zmysle čl. 33 ods. 2 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: MS SR, MZVEZ SR

Spolupracujúce subjekty: Výbor pre deti a mládež, Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím, MVO

Indikátor: finalizácia prípravy právnej úpravy súvisiacej so zriadením nezávislej národnej inštitúcie pre ľudské práva na pravidelné sledovanie vykonávania dohovoru na celoštátnom a miestnom stupni, s mandátom prijímať a preskúmavať individuálne sťažnosti detí alebo ich zástupcov o porušeníach ich práv, fungujúcej v koordinácii s ostatnými relevantnými orgánmi na monitorovanie implementácie Dohovoru o právach dieťaťa v súlade s Parížskymi zásadami

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky sa v roku 2013 zaoberalo riešením otázky nezávislého mechanizmu na presadzovanie, ochranu a monitorovanie vykonávania Dohovoru, tak ako to predpokladá jeho článok 33 ods. 2, a to prostredníctvom zo zákona zriadenej samostatnej nezávislej inštitúcie zabezpečujúcej ochranu práv zaručených Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a Dohovorom o právach dieťaťa (vrátane súvisiacich opčných protokolov). **Pracovná skupina pre prípravu návrhov riešení verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím** (zriadená na základe uznesenia Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím č. 29 zo 17. apríla 2013 a uznesenia Výboru pre deti a mládež č. 28 z 19. apríla 2013), je zložená so zástupcov MZVaEZ SR, MS SR, MPSVR SR a zástupcov reprezentatívnych organizácií osôb so zdravotným postihnutím a zástupcov reprezentatívnych organizácií pre deti. Členovia pracovnej skupiny navrhujú riešiť ochranu osobitne zaručených ľudských práv samostatnou nezávislou inštitúciou s ustanovením konkrétnych osôb – **komisárov** - zabezpečujúcich ochranu práv zaručených osobitnými dohovormi skupinám populácie vyžadujúcim osobitnú pozornosť. Pracovný názov tejto inštitúcie je **Úrad komisárov na ochranu ľudských práv**. Navrhované riešenie okrem vhodnosti, účelnosti a hospodárnosti môže priniesť aj významnú mieru „univerzality“ do riešenia verejnej ochrany práv špecifických skupín osôb tým, že umožní jej prípadné rozšírenie o ďalšiu/ďalšie ľudsko-právne oblasti jednoduchým spôsobom, rozšírením o nový špecializovaný úrad komisára. Pri príprave uvedeného návrhu zákona sa pracovná skupina pridržiava Parížskych princípov, tak aby navrhované postavenie komisárov bolo nezávislé v čo možno najširšej miere podľa uvedených kritérií.

2.5. Transparentné, zreteľné a ľahko identifikovateľné určenie, pridelovanie a sledovanie finančných prostriedkov na vykonávanie Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov

Spôsob plnenia: Zriadenie pracovnej skupiny pre identifikáciu mechanizmu sledovania a alokácie zdrojov vynaložených z verejného rozpočtu na ochranu detí a rodín

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: súčasť plánovacieho procesu 2014, sledovanie výdavkov – 2015 a nasl.

Zodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Spoluzodpovedný gestor: MF SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MF SR, MZVEZ SR, MDVRR SR, MO SR, MŽP SR, ŠÚ SR

Indikátor: závery pracovnej skupiny

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Harmonogram plnenia úlohy počíta s jej realizáciou až v roku 2014, napriek tomu niektoré rezorty zohľadnili potrebu identifikácie sledovania a alokácie zdrojov zo štátneho rozpočtu už v tomto odpočte (osobitne vo vzťahu k dotačným titulom v ich zodpovedajúcej gescii), ktoré môžu slúžiť ako jedno z východísk pre Výbor pre deti a mládež povereného gesciou uvedenej úlohy.

V rezorte kultúry bol cieľ bolo rozpracovaný a napĺňaný prostredníctvom nastavenia priorít a v rámci dotačného systému MK SR a dotačných programov, ktoré sú zamerané aj na podporu kultúrnych práv detí, zvyšovanie dostupnosti kultúry pre všetky skupiny detí – **dotačný program Umenie** (podpora detskej literatúry a umenia a interaktívnych podujatí), **dotačný program Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť** (festivaly, súťaže a prehliadky). Významnú úlohu plní **dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva**, ktorý slúži na podporu a rozvoj kultúrnych potrieb znevýhodnených skupín obyvateľstva. Program je prioritne nastavený na podporu kultúrnych aktivít pre znevýhodnené skupiny detí a mládeže – deti z detských domovov, reedukačných ústavov, deti utečencov, deti z marginalizovaných rómskych komunít a pod., ktoré sú ohrozené chudobou, rôznymi formami násillia, sociálnym vylúčením. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v sledovanom období odštartovalo prípravu **Stratégie rozvoja kultúry**, v rámci ktorej sa pokúsi vytvoriť systémové nástroje na podporu spolupráce kultúrnych inštitúcií s deťmi a mladými ľuďmi.

V rámci novely zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy prešli k 1. októbru 2012 z Úradu vlády Slovenskej republiky na MZVEZ SR **dva dotačné tituly v oblasti ľudských práv a antidiskriminácie** (presadzovanie, podpora a ochrana ľudských práv a predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, homofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie). Uvedené tituly patria k základným nástrojom podpory a spolupráce ministerstva s občianskou spoločnosťou v oblasti implementácie ľudskoprávných politík. **V januári 2013 bola v gescii MZVEZ SR vyhlásená prvá výzva Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2013¹⁷.**

Na základe záverov z 12. zasadnutia Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť bude v roku 2014 zriadená **pracovná skupina rady v pôsobnosti MZVEZ SR, ktorej úlohou bude zlepšenie mechanizmu poskytovania dotácií v oblasti ľudských práv vrátane proporčného prerozdeľovania zdrojov.**

Financovanie práce s deťmi a mládežou sa v rezorte školstva, vedy, výskumu a športu v roku 2013 plnilo prostredníctvom vyhlásenia výziev v rámci **Programov finančnej podpory aktivít detí a mládeže na roky 2008 – 2013**. V roku 2013 boli v rámci uvedených programov zverejnené výzva týkajúca sa systematickej práce s deťmi a mládežou. V rámci uvedenej podpory bola schválená dotácia na systematickú prácu s deťmi a mládežou 24 občianskym združeniam detí a mládeže v celkovej sume 2 046 994 Eur pre vyše 60 tisíc mladých ľudí.

Splnomocnenec vlády SR pre mládež a šport v spolupráci s rezortom školstva zabezpečoval organizáciu a realizáciu vybraných športových podujatí, prostredníctvom poskytnutia **osobitnej finančnej dotácie**. Išlo o podujatia zamerané na regióny Slovenska a dotknutý projekt mal názov „**Regionálne športové hry detí základných škôl**“. Konal sa v 6 regiónoch – Sobrance, Košice, Dolný Kubín, Banská Bystrica, Ružindol, Myjava – zúčastnilo sa ho priemerne 700 detí / 1 podujatie - t. j. spolu cca 4.200 detí – a to za aktívnej spolupráce orgánov miestnej samosprávy (miest a obcí). V roku 2014 je predpoklad, že sa podobné podujatia zopakujú. Cieľom je **motivovať deti, ktoré nie sú organizované v športových kluboch** k rekreačnému pohybu – športovaniu v daných miestnych podmienkach.

V rozpočte MDVRR SR sú finančné prostriedky na vykonávanie Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov **pridelené priamo finančnému stredisku - oddelenie bezpečnosti cestnej premávky**, ktoré v rámci svojej činnosti rôznymi formami bude aj v roku 2014 vzdelávať deti a mládež v oblasti zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky a upozorňovať na nebezpečenstvá nedodržovania zásad bezpečnosti, dopravných predpisov, užívania alkoholu a omamných látok.

Štatistický úrad Slovenskej republiky v súlade s legislatívou Európskej únie poskytuje do EUROSTAT-u **medzinárodne porovnateľné údaje o príjmoch a výdavkoch na systém sociálnej ochrany v Slovenskej republike** (metodika ESSPROS – Európsky integrovaný systém štatistík sociálnej ochrany). V rámci tohto systému sú k dispozícii časové rady za obdobie 1995 až 2011 aj za funkciu rodina a deti.¹⁸ V roku 2013 ŠÚ SR vydal viaceré publikácie týkajúce sa aj predmetnej témy¹⁹.

¹⁷ v rámci vyhlásenej Výzvy podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP/2014 je jednou z prioritných oblastí na rok 2014 výchova a vzdelávanie detí a mládeže v oblasti ľudských práv

¹⁸ Európska komisia – verejná databáza EUROSTAT-u

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/social_protection/data/database

¹⁹ http://www.susr.sk/wps/portal/ext/themes/demography/social/publications/!ut/p/b1/jZDLDoIwEEU_qZdSXsuCUmol8hDFbgwLYzACLofzbyGsTczObtJzemeGKNIQNbTv7ta-unFoH1Ov3EvhST8MLQ7f8QCZVTVwriCUauCsAfwoji8_K7eQB56LcscsMGfxDcDkx1VOecBETCh3sX6OqF-

*2.6. Efektívne využívanie relevantných investičných priorít operačných programov nového programovacieho obdobia pre roky 2014-2020 pre posilnenie ochrany a podpory práv detí

Spôsob plnenia: V novom programovacom období vytvoriť podmienky na realizovanie aktivít, ktorých súčasťou bude i oblasť práv dieťaťa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: príslušný RO

Spoluzodpovedný gestor: ÚV SR (Centrálny koordinačný orgán)

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MS SR, MZVEZ SR, MDVRR SR, MŽP SR, územná samospráva

Indikátor: počet projektov podporených v novom programovacom období a rozsah finančnej alokácie; počet detí a mladých ľudí zapojených do podporených projektov;

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Pri príprave návrhu **Partnerskej dohody SR na roky 2014 – 2020**, ktorý je hlavným dokumentom na národnej úrovni na využívanie Európskych štrukturálnych a investičných fondov, sa v snahe zabezpečiť podmienky pre realizovanie aktivít, ktorých súčasťou bude i posilnenie ochrany a podpory práv dieťaťa, v časti týkajúcej sa analýzy súčasného stavu **definovali nasledovné kľúčové výzvy:** zvýšenie zamestnanosti a mobility pracovnej sily, aktivizácia ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením za účelom ich začlenenia, zosúladovanie rodinného a pracovného života, deinštitucionalizácia sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a kurately, integrácia marginalizovaných rómskych komunít a reštrukturalizácia systému vzdelávania. V tejto súvislosti **bolo v rámci národnej priority Rozvoj ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce navrhnuté nasledovné:**

- **v tematickom celi 8:** Podpora udržateľnosti a kvality zamestnanosti a mobility pracovnej sily - aby investície ESF boli využité aj na zvýšenie opatrení na kvalitné, udržateľné a cenovo dostupné riešenia v oblasti starostlivosti o závislého člena domácnosti, najmä detí vo veku do 3 rokov.
- **v tematickom celi 9:** Podpora sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a akejkoľvek diskriminácii – aby v zmysle špecifických odporúčaní Rady pre SR sa zvýšila dostupnosť a kvalita zariadení starostlivosti o deti, najmä o deti do veku troch rokov a zintenzívnilo úsilie o zlepšenie prístupu k vysoko kvalitnému a inkluzívnemu predškolskému a školskému vzdelávaniu marginalizovaných komunít, vrátane Rómov.

Podrobné aktivity v tejto oblasti budú riešené v rámci pripravovaného operačného programu Ľudské zdroje 2014 – 2020.

Aktivity navrhované v pripravovanom operačnom programe Kvalita životného prostredia sú prioritne zamerané na plnenie požiadaviek a záväzkov vyplývajúcich z koncepčných dokumentov a príslušných právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany životného prostredia (tzv. *environmentálne acquis*). Z uvedeného dôvodu bude podpora smerovaná predovšetkým do investícií v oblasti budovania a skvalitňovania infraštruktúry životného prostredia. Keďže navrhované aktivity nezahŕňajú aktivity, ktorých súčasťou je oblasť práv dieťaťa, v rámci operačného programu Kvalita životného prostredia nebude možné sledovať ukazovateľ „počet detí a mladých ľudí zapojených do podporených projektov“.

V súlade s **Národnou stratégiou rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR**, ako základným strategickým dokumentom pre rozvoj cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR, na základe ktorého prebieha a v nasledujúcich rokoch bude prebiehať implementácia jej jednotlivých opatrení, prebiehajú v súčasnom období rokovania s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR s cieľom uplatnenia požiadaviek pre zabezpečenie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v novom programovom období 2014-2020 **v nasledovných operačných programoch:** Integrovaný regionálny operačný program, Program rozvoja vidieka a Operačný program cezhraničnej spolupráce. Dôležitým mechanizmom na zabezpečenie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike je materiál **„Trvalý finančný mechanizmus na implementáciu**

[ILgWsxY8ET5iXAn4qHEie1GVQ2Da4 d 8hgBTvnBXfA2s5JlMhHTBjNgOvHakZR5irUf9BZZMvZX8uxrXQ06eWcfzhuO3Q!!/dl4/d5/L2dJQSEvUU t3QS80SmtFL1o2X1E3STHCQIFBMDg1NzAwSU5TVTAwVIMwME4w/](https://www.gov.sk/DocumentDownload.aspx?DocumentID=114&DocumentType=1)

Národnej stratégie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike“, ktorý od 1. januára 2015 umožní tvorbu a použitie verejných zdrojov pre rozvoj cyklistickej dopravy a cykloturistiky na Slovensku²⁰. Definitívne znenie operačných programov spolu s určením alokovaného objemu nenávratnej finančnej pomoci bude známe koncom prvého polroka 2014 po podpísaní Partnerskej dohody.

MV SR má pre nové programové obdobie 2014 – 2020 v zmysle **Národného programu pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF)** plánovaných 7 projektov pre časť azylu a 7 projektov pre časť integrácie. Konečný stav môže byť odlišný, ak sa napr. budú realizovať viacročné projekty. V súčasnosti ešte nie je možné určiť počet detí, resp. mladých ľudí zainteresovaných v projektoch v rámci Fondu pre azyl, migráciu a integráciu, (vopred nemožno určiť, koľko ich v ktorom roku počas obdobia 2014 – 2020 na územie SR príde). nakoľko ešte nedošlo k vyhláseniu výzvy na podávanie žiadostí o grant v rámci Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) zriadeného pre programové obdobie 2014 – 2020, doposiaľ nebol podporený ani jeden projekt.

2.7. Posilnenie systému zberu súhrnných údajov ako základu pre hodnotenie pokroku dosiahnutého pri realizácii práv dieťaťa

Spôsob plnenia: Vypracovanie/zosúladenie rezortného systému metód zberu a analýzy údajov o deťoch s požiadavkami Výboru OSN pre práva dieťaťa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Koordinátor: Výbor pre deti a mládež

Zodpovedný gestor: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MZVEZ SR, MO SR, MŽP SR

Spoluzodpovedný gestor: ŠÚ SR

Spolupracujúce subjekty: PS RVLPNMRR, ÚSVRK, ÚSVNM, územná samospráva

Indikátor: rezortné návrhy systému metód zberu a analýzy údajov o deťoch zosúladené s požiadavkami Výboru OSN pre práva dieťaťa

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Slovenská republika ako zmluvná strana dohovorov o ľudských právach na univerzálnej a regionálnej úrovni má záväzok v pravidelných časových intervaloch predkladať kontrolným alebo zmluvným orgánom **správy o pokroku, ktorý dosiahla pri implementácii ustanovení jednotlivých dohovorov**. Nakoľko doposiaľ absentuje systém metód zberu a analýzy dát rezortov zosúladený (aj) s požiadavkami Výboru OSN pre práva dieťaťa, možno ako podporné zdroje využívať existujúce rezortné štatistiky a štatistiky Štatistického úradu Slovenskej republiky.

Štatistický úrad SR zverejňuje v databázach **SLOVSTAT** a **RegDat** a **analytických publikáciách** vybrané štatistické informácie, týkajúce sa jednotlivých skupín obyvateľstva. ŠÚ SR (Sekcia sociálnych štatistík a demografie) každoročne poskytuje požadované **údaje pre UNICEF do projektu Trans MonEE**. K dispozícii sú údaje (od roku 1989) za **štatistické oblasti**: obyvateľstvo, zdravie, vzdelanie, ochrana detí, kriminalita, sociálna ochrana a podpora rodín, chudobné deti, nezamestnanosť, príjmy domácností, makro ekonomické ukazovatele. Na portáli ŠÚ SR sú voľne dostupné na stiahnutie **publikácie z oblastí**: demografia, trh práce, školstvo a vzdelávanie, zdravie a sociálna ochrana a publikácie zo sčítania obyvateľov bytov a domov 2011.

Kontextualizáciu štatistických údajov umožňuje okrem iného aj ich spracovanie v hodnotiacich a monitorujúcich správach, ako **napr. Správa o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín**, schválená vládou SR uznesením č. 605/2013 zo dňa 16. októbra 2013. Správa **v časti Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín** poskytuje informácie a dáta aj v oblasti výchovy a vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám. Uvedená časť obsahuje analýzu dát poskytnutých rezortom školstva.

Podklady uviedol ÚSVRK v odpočte úlohy 1.1. Na ďalšej realizácii tejto úlohy pokračuje ÚSVRK na základe spolupráce so Štatistickým úradom SR a UNDP aj v rámci realizácie uznesenia vlády č. 1 zo dňa 11. januára 2011 k stratégii Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na základe ktorého ÚSVRK vypracováva a predkladá **monitorovaciu správu**. V rámci systému poskytovania dotácií v pôsobnosti ministerstva vnútra Slovenskej republiky, v režime zákona č. 526/2010 Z. z. ÚSVRK v rozpočtovom roku 2013 podporil aktivitu SGI -

²⁰ materiál prerokovala a schválila vláda SR uznesením č. 24 dňa 15. januára 2014

Inštitútu pre dobre spravovanú spoločnosť „*Externé hodnotenie a monitoring Stratégie SR pre integráciu Rómov do r. 2020*“.

2.8. Zlepšenie povedomia a informovanosti o Dohovore o právach dieťaťa medzi tvorcami politík

Spôsob plnenia: Iniciovanie tradície "Dňa práv dieťaťa" v Národnej rade Slovenskej republiky

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014 a nasl.

Zodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Spolupracujúce subjekty: MVO, médiá, poslanci NR SR a regionálnych a miestnych územných samospráv

Indikátor: uskutočnenie tematického dňa v NR SR za účelom priblíženia výkladu princípov Dohovoru ako i rôznych oblastí v agende detí

2.9. Zvýšenie záujmu a znalostí o Dohovore o právach dieťaťa, jeho opčných protokoloch a pochopenia všetkých jeho ustanovení a princípov dospelými a deťmi

Spôsob plnenia: Tvorba programu, cieľom ktorého je šírenie informácií pre implementáciu Dohovoru medzi deťmi a rodičmi, občianskou spoločnosťou a všetkými sektormi a stupňami štátnej správy prostredníctvom osvetových aktivít, školení a odborných seminárov pre odborníkov pracujúcich s deťmi a podpora realizácie obdobných osvetových aktivít a školení pre miestnych poslancov regionálnych a miestnych územných samospráv

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2015 a nasl.

Zodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Spoluzodpovedný gestor: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MK SR, MS SR, MZVEZ SR, MO SR, MŽP SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO

Indikátor: komplexný program rozširovania informácií o dohovore zameraný na porozumenie všetkých ustanovení dohovoru dospelými a deťmi

2.10. Zabezpečenie širokej dostupnosti informácií o Dohovore, jeho opčných protokoloch a výkladových stanoviskách Výboru OSN pre práva dieťaťa (tzv. všeobecných komentároch), vrátane dokumentov mapujúcich proces periodicky predkladaných správ o stave implementácie Dohovoru a jeho opčných protokolov Výboru OSN pre práva dieťaťa

Spôsob plnenia: Zabezpečenie prístupu k informáciám o Dohovore a súvisiacich dokumentoch s osobitným dôrazom na sprístupnenie informácií deťom v im zrozumiteľnej podobe (jazyk, formát)

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MS SR, MZVEZ SR, MO SR, MŽP SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, RTVS, MVO

Indikátory: počet dokumentov dostupných v jazyku priateľskom k deťom; počet dokumentov preložených do slovenského jazyka; počet dokumentov dostupných v jazykoch národnostných menšín; počet mediálnych správ priamo sa týkajúcich či odkazujúcich na Dohovor o právach dieťaťa a súvisiace dokumenty; počet zrealizovaných programov zameraných na osvetu v oblasti práv detí v produkcii verejnoprávnych a súkromných médií; verejná diskusia k dohovoru, jeho implementácii a monitorovaniu

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

MPSVR SR²¹ a MZVEZ SR na svojich webových sídlach pravidelne aktualizujú informácie týkajúce sa Dohovoru a jeho opčných protokolov a výkladových stanovísk (*General comments*) Výboru OSN pre práva dieťaťa. MZVEZ SR taktiež podporilo **v rámci dotačnej schémy Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd** v roku 2013 viacero projektov zameraných na analýzu a informovanie o Dohovore o právach dieťaťa a súvisiacich dokumentov.

- **Projekt Vysokej školy v Sládkovičove** sa venoval súčasnému stavu medzinárodných zmlúv o právach dieťaťa v Slovenskej republike a vzdelávaniu pracovníkov v oblasti justície, štátnej správy a občianskej

²¹ <http://www.employment.gov.sk/sk/vybor-deti-mladez/>

spoločnosti, ktorí participujú na ochrane práv dieťaťa v SR v nadväznosti na naše medzinárodno-právne záväzky.

- **Projekt SV pre UNICEF** zameraný na vypracovanie analýzy stavu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa, školenie aktívnych tímov zo škôl, žiacke školské rady, tímy vrstovníckej podpory. Školenie bolo zamerané na komunikačné zručnosti, asertívne správanie, riešenie konfliktov, prezentačné techniky. Panelová diskusia - stretnutie expertnej skupiny - zástupcovia pedagógov, ZŠ, SŠ, VŠ, Štátny pedagogický ústav, Štátna školská inšpekcia, Metodicko – pedagogických centier, moderovaná diskusia na tému, Manuál pre pedagógov 50s (500 ks), zozbieranie skúseností zo škôl – najlepšie príklady z praxe ako zlepšiť atmosféru na škole – konkrétne kroky na dosiahnutie Školy priateľskej k deťom. V rámci projektu boli tlačené letáčky pre deti (2000 ks): ako byť aktívny, na koho sa obrátiť ak mám problém, čo robiť ak vidím, že niekto má problém, Minidiáre (300 ks) podľa školského roku pre deti s detskou verziou dohovoru o právach dieťaťa, s dôležitými telefónnymi číslami v prípade potreby, pre deti na spolupracujúcich školách. Celková výška projektu bola 25.000 Eur.

Informácie o Dohovore a jeho opčnom protokole týkajúcom sa zákazu účasti detí v ozbrojenom konflikte sprístupňuje rezort obrany príslušníkom ozbrojených síl SR a zamestnancom rezortu ministerstva obrany, nie deťom. Ako **gestor Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch sa rezort** aktívne zúčastnil na obhajobe Východiskovej správy Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch pred Výborom OSN pre práva detí, vypracoval podklady pre Návrh Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa. Na MO SR bol spracovaný článok **Ľudské práva a práva detí v prípade ozbrojeného konfliktu** pre časopis Vojenská osвета, ktorého prílohu tvorí text Opčného protokolu.

Materiály a letáky potrebné k realizácii preventívnych projektov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky obsahujú aj informácie o možnostiach oznámenia porušovania práv dieťaťa. Sú **spracované adresne s ohľadom na konkrétnu vekovú skupinu detí, pre ktorú je daný projekt určený.**

MŠVVŠ SR finančne podporilo aktualizáciu webovej stránky www.bezpre.sk, ktorá je sprevádzkovaná od roku 2011 Metodicko-pedagogickým centrom – Regionálnym pracoviskom v Prešove. **V roku 2013 bola pridaná nová sekcia – Ochrana detí**, kde boli uverejnené informácie v oblasti Legislatíva a v oblasti Metodické materiály. Webová stránka poskytuje priestor pre výmenu informácií a skúseností z realizácie projektov oblasti vzdelávania, v oblasti školskej prevencie, zameraných na prevenciu, riešenie rizikového správania detí a mládeže (prevencia drogových závislostí, násilia, kriminality, šikanovania, záškoláctva, obchodovania s ľuďmi, prevencia syndrómu CAN, prevencia extrémizmu a terorizmu), na podporu zdravia a zdravého životného štýlu a na zvýšenie bezpečnosti škôl a školských zariadení. Stránka je členená do sekcií – Bezpečnosť, **Ochrana detí**, Prevencia, Zdravie v školách.

MS SR v zmysle § 13 ods. 5 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (kompetenčný zákon) v nadväznosti na § 10 ods. 1 zákona č. 1/1993 Z. z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky **zabezpečuje vydávanie Zbierky zákonov Slovenskej republiky**. V Zbierke zákonov Slovenskej republiky sa okrem iného uverejňujú tiež rozhodnutia medzinárodných orgánov a medzinárodných organizácií, o ktorých Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky rozhodlo, že sa majú uverejniť v Zbierke zákonov. **Jednotný automatizovaný systém právnych informácií JASPI** je určený pre verejnosť za účelom zvýšenia právneho povedomia občanov. Systém JASPI je vytvorený a spravovaný Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. Na účely naplnenia požiadavky informovanosti o pripravovaných právnych úpravách z oblasti občianskeho a obchodného práva môžu mimovládne organizácie ako aj jednotlivci využiť služby **Portálu právnych predpisov** (<https://lt.justice.gov.sk>). Portál právnych predpisov (ďalej len „Portál“) je jednotným prístupovým miestom, na ktorom sú zverejňované v elektronickej podobe všetky legislatívne a nelegislatívne návrhy na účely pripomienkového konania. Prostredníctvom Portálu sa môže po registrácii zúčastniť na pripomienkovom konaní priamo aj verejnosť. Každému registrovanému používateľovi je k dispozícii komplexné riešenie umožňujúce sledovanie legislatívneho procesu podľa zvolených kritérií. Jedným z týchto kritérií je možnosť sledovať legislatívny proces podľa vybraných právnych oblastí. Podstata tejto funkcionality spočíva v tom, že registrovaný používateľ si môže vo svojom profile zvoliť a nastaviť tie odvetvia práva, ktoré ho zaujímajú, napr. občianske právo. Následne bude informovaný o vzniku akéhokoľvek materiálu zo zvolenej oblasti práva, a to stručnou notifikáciou (Moje správy). Súčasne sa vybraný materiál bude zobrazovať na Osobnej stránke používateľa ako nový materiál zo zvolenej právnej oblasti. Registrovaný používateľ môže prostredníctvom Portálu pripomienkovať akýkoľvek materiál, a to buď formou individuálnych pripomienok alebo formou vytvorenia hromadnej pripomienky verejnosti. Ponúkané elektronické služby

zahŕňajú nielen informácie o materiáloch MS SR, ale aj iných rezortov a zároveň subsumujú všetky právne akty, či už legislatívnej alebo nelegislatívnej povahy.

Pre potreby sudcov rozhodujúcich vo veciach tzv. medzinárodných únosov boli vyhotovené **slovenské preklady rôznych relevantných dokumentov a materiálov Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného²²**, boli poskytnuté pre potreby Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže ; na webovom sídle MS SR nie sú zatiaľ publikované.

Aktivity zamerané na **mimoškolskú environmentálnu výchovu zabezpečuje** MŽP SR v zmysle **Koncepcie environmentálnej výchovy a vzdelávania** prijatej uznesením vlády SR č. 846/1197. Realizujú sa programy a projekty pre deti a mládež prostredníctvom priamoriadených organizácií rezortu životného prostredia, najmä SAŽP (Slovenská agentúra životného prostredia), ŠOP SR (Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky), ZOO Bojnice , SMOPAJ (Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva), SBM (Slovenské banské múzeum). Poskytovanie informácií je v súlade so zákonom č. 211/2000 o slobodnom prístupe k informáciám a v súlade so zákonom 205/2004 o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí.

Kancelária verejného ochrancu práv aj v roku 2013 pokračovala v **prevádzkovaní webovej stránky www.detskyombudsman.sk**.

2.11. Zvýšenie informovania detí o ich právach

Spôsob plnenia: Informačné materiály v jazyku detí (vrátane jazykov národnostných menšín) o možnostiach oznámenia porušovania práv dieťaťa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2016

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MZVEZ SR, MV SR, MK SR

Indikátor: informačné letáky v jazyku detí (vrátane jazykov národnostných menšín)

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 MZVEZ SR vyhlásilo v spolupráci s IUVENTOU – Slovenským inštitútom mládeže , MPSVR SR, MŠVVŠ SR a SV pre UNICEF **1. ročník výtvarno-literárnej súťaže „Ľudské práva očami detí“**, hlavným cieľom ktorej bolo podporiť záujem žiakov o ľudské práva, princíp nediskriminácie, rovnaké zaobchádzanie a kreatívnou formou napomôcť pri formovaní ich postojov založených na princípoch ľudskej dôstojnosti, rovnosti a rešpekte voči druhým V rámci súťaže boli organizované výchovno-vzdelávacie aktivity - hodiny s JUNIOR Ambasadormi a Živými knihami a to na 4 vybraných školách (Banská Bystrica, Nové Mesto nad Váhom, Bratislava). V rámci interaktívnych hodín boli deťom a školám distribuované propagačné materiály o právach detí. Ďalšie informačné materiály boli distribuované na Dni otvorených dverí organizovanom MZVEZ SR v máji 2013 a slávnostnom odovzdávaní cien víťazom súťaže 13. septembra 2013. MZVEZ SR plánuje v aktivitách pokračovať v roku 2014.

²² - Celkové závery Zvláštnej komisie z októbra 1989 na vykonávanie haagskeho Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980

- Správa z Druhého zasadnutia zvláštnej komisie na hodnotenie vykonávania haagskeho Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, ktoré sa konalo v dňoch 18.-21. januára 1993 Správa z Tretieho zasadnutia zvláštnej komisie na hodnotenie vykonávania haagskeho Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 (17.-21. marca 1997)

- Závery a odporúčania Štvrtého zasadnutia zvláštnej komisie pre vykonávanie Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25.10. 1980 (22.-28. marca 2001)

- Správa a závery zvláštnej komisie na vykonávanie haagskeho Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 (27. septembra - 1. októbra 2002)

- Správa z Piateho zasadnutia zvláštnej komisie na hodnotenie vykonávania haagskeho Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 a praktického uplatňovania haagskeho Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996 (30. októbra – 9. novembra 2006)

- Správa z prvej časti Šiesteho zasadnutia zvláštnej komisie pre praktické vykonávanie Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980 a Haagskeho dohovoru o ochrane detí z roku 1996 (1.-10. júna 2011)

- Usmernenie o osvedčených postupoch podľa haagskeho Dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí

Časť III – Preventívne opatrenia

Časť IV – Výkon rozhodnutia

MV SR prostredníctvom projektov podporovaných Radou vlády SR pre prevenciu kriminality, ako aj spoluprácou v rámci projektov Európskej komisie zabezpečuje realizáciu informačných kampaní a školení, organizovaním voľnočasových aktivít pre deti a mládež, ako aj spoluprácu so školami a mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa venujú prevencii kriminality rôzneho druhu. Príkladom cielených opatrení zameraných proti vykorisťovaniu prostredníctvom internetu, sú napr. kampane www.beznenavisti.sk, pri ktorých implementácii spolupracujú mimovládne organizácie. Prostredníctvom Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV pripravilo MV SR v rámci projektu Európskej komisie aj informačné kampane: „Bez informácií sa stávaš otrokom“ – o problematike obchodovania s ľuďmi a o miestach, kde hľadať pomoc, „Viete, čo robí teraz vaše dieťa?“ – zameraná na dieťa a rodičov, a „Kampaň o právach cudzincov“.

Verejná ochrankyňa práv aj v roku 2013 pokračovala vo výchove a informovaní detí nielen o ich právach ustanovených Dohovorom, ale aj o ich povinnostiach, ktoré právny poriadok ustanovuje. Za týmto účelom sa zúčastňovala odborných stretnutí, odborných debát a rôznych iných podujatí. Kancelária verejného ochrancu práv aj v roku 2013 pokračovala v prevádzkovaní **webovej stránky www.detskyombudsman.sk**, ktorá prístupnou formou vysvetľuje pôsobnosť verejnej ochrankyne práv, Dohovor o právach dieťaťa, poskytuje kontakty na organizácie, ktoré pomáhajú deťom a informuje o aktivitách verejnej ochrankyne práv, ktoré sa týkajú detí a mládeže. Stránka poskytuje deťom možnosť anonymne poslať otázku alebo opísať svoj problém. Odpoveď, prípadne radu od právnikov Kancelárie verejného ochrancu práv, aj od iných odborníkov im Kancelária zasiela priamo na ich e-mailovú adresu, ktorú uvedú vo formulári.

Stránka obsahuje niekoľko desiatok najčastejšie sa opakujúcich otázok, s ktorými sa deti na verejnú ochrankyňu práv najčastejšie obracajú a odpovede na ne sú zverejnené v rubrike „Naše rady“. Tieto otázky a odpovede sú rozdelené do štyroch základných kategórií: Ty a rodina, Ty a škola, Ty, spoločnosť a štát a Ty a ďalšie problémy, ktoré sú ďalej delené do viacerých pod kategórií. Verejnej ochrankyni práv **bolo v roku 2013 prostredníctvom stránky www.detskyombudsman.sk doručených viac ako 800 otázok od detí.**

Ak deti bližšie zaujíma pôsobnosť verejnej ochrankyne práv, či majú otázky súvisiace so základnými právami a ich ochranou, ktoré by sa chceli opýtať priamo verejnej ochrankyne práv alebo by ju chceli pozvať na besedu do svojej školy, stránka ich informuje o možnosti zúčastniť sa videokonferencie (napr. cez Skype alebo Google+). **Najčastejšie problémy a otázky, s ktorými sa deti na verejnú ochrankyňu práv obracali, sa týkali vzťahov v rodine, problematiky výživného, stretávania sa s tým rodičom, ktorému dieťa nebolo zverené do starostlivosti po rozvoze, informácii o tom, aké sú ich práva a povinnosti v škole, ako napr. riešiť konflikty s učiteľmi, so spolužiakmi, ale aj napr. dokedy sa môžu zdržiavať večer mimo domova, kedy sa môžu osamostatniť od rodičov a aká sociálna pomoc sa ich týka.**

2.12. Posilnenie adekvátneho a systematického odborného vzdelávania všetkých profesijných skupín, ktoré pracujú pre deti a s deťmi (vzdelávanie o právach detí, vrátane aktivít smerujúcich k najviac zraniteľným skupinám)

Spôsob plnenia: Zahnúť vo všetkých systémoch prehlbovania kvalifikácie a celoživotného vzdelávania všetkých profesijných skupín, ktoré pracujú pre deti a s deťmi, (najmä učiteľov, sociálnych pracovníkov a pracovníkov v inštitúciách starostlivosti o deti a v špeciálnych výchovných zariadeniach, zdravotníckych pracovníkov, vrátane psychológov, zákonodarcov, sudcov, prokurátorov, advokátov, ochrancov verejného poriadku, štátnych zamestnancov, predstaviteľov miestnej správy) náuku o podstate Dohovoru a správnom pochopení jeho princípov s prihliadnutím na výklad najlepšieho záujmu dieťaťa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR, MS SR, MZVEZ SR, MDVRR SR, MO SR, MŽP SR, GP SR

Spolupracujúce subjekty: Výbor pre deti a mládež, územná samospráva, MVO, profesné združenia

Indikátor: počet preškolených odborníkov; počet a rôznorodosť zrealizovaných tréningov a seminárov, webinárov, materiálov pre profesionálov; počet fakúlt, kde je podstata Dohovoru a výklad jeho princípov súčasťou povinných predmetov; počet ponúkaných akreditovaných školení pre učiteľov; počet vyškolených pedagógov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V záujme skvalitnenia obsahu práce a vnútorných procesov v detských domovoch boli v súlade so znením hlavných úloh **Koncepcie DI** vytvorené podmienky pre systematické vzdelávanie zamestnancov a prehĺbovanie ich odbornosti a kvalifikovanosti. Uvedené úlohy sú zabezpečované najmä **internou metodickou a vzdelávacou činnosťou Ústredia PSVaR**, v rámci ktorej bolo v roku 2013 zrealizovaných 7 krajských metodických stretnutí pre sociálnych pracovníkov DeD, 22 krajských metodických dní pre psychologov, 14 pre špeciálnych a liečebných pedagógov, 8 pre profesionálnych rodičov a 6 pre odborných zamestnancov centier podpory profesionálnych rodičov a 6 seminárov pre riaditeľov detských domovov. Obsah uvedených metodicko-vzdelávacích podujatí bol o. i. zameraný na uplatňovanie základných princípov Dohovoru o právach dieťaťa. V súlade s definovaním a monitorovaním štandardov činnosti DeD je napĺňanie najlepšieho záujmu dieťaťa, ako i uplatňovanie princípov Dohovoru samostatne sledovanou a rozvíjanou oblasťou, pričom zamestnanci Ústredia PSVaR zrealizovali celkovo 65 metodických stretnutí k Štandardom práce v detských domovoch. Vzdelávanie všetkých zamestnancov DeD v uvedenej oblasti bude v nasledujúcom období podporené nielen vlastnou metodickou činnosťou Ústredia PSVaR, ale i aktivitami **Národného programu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti**.

Ústredie PSVR boli poskytované **informácie o právach detí, vrátane aktivít smerujúcich k najviac zraniteľným skupinám na pracovných stretnutiach** k téme Plánovanie sociálnej práce pri výkone opatrení SPODaSK (cca 238 účastníkov), k téme Zapájanie akreditovaných subjektov do výkonu opatrení SPODaSK (cca 99 účastníkov), k téme Sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti (cca 16 účastníkov), k téme Zisťovanie názoru dieťaťa (cca 70 účastníkov), k téme Výkon opatrení SPODaSK rodinnými asistentmi (cca 138 účastníkov), k téme Výkon opatrení pre deti s problémovým správaním a poruchami správania (cca 30 účastníkov), k téme Spolupráca detských domovov a úradov PSVR (cca 25 účastníkov), k téme Vzťahová väzba (46 účastníkov), k téme Extrémizmus (46 účastníkov), Metodické dni na úradoch PSVR (cca 152 účastníkov).

MPC v SR pokračovali vo vzdelávaní akreditovaných programov z predchádzajúceho obdobia, ku ktorým v roku 2013 pribudlo **7 nových vzdelávacích programov**. Pracoviská MPC odovzdávali k téme **hrozba zneužívania detí a žiakov prostredníctvom sociálnych sietí 304** pedagogických zamestnancov, k téme **hrozba drogových závislostí 558** pedagogických zamestnancov, a k téme **ľudské a detské práva, pornografia, extrémizmus, rasová neznášanlivosť a xenofóbia spolu 629** pedagogických zamestnancov.

Policajni oddelenia komunikácie a prevencie kancelárie prezidenta PZ, policajni oddelení komunikácie a prevencie krajských riaditeľstiev PZ a referenti vnútorných odborov okresných riaditeľstiev PZ zaradení na úseku prevencie sa za účelom adekvátneho a systematického odborného vzdelávania zúčastňovali na **školeniach, seminároch, konferenciách a inštruktážno-metodických zamestnaniach organizovaných útvarmi Prezídia PZ, krajskými riaditeľstvami PZ, ako aj rôznymi občianskymi združeniami a inými inštitúciami**. Predmetné zamestnania boli zamerané na získavanie a aplikáciu najnovších teoretických a praktických poznatkov v oblasti riešenia sociálno-patologických javov. Oblasti vzdelávania policajtov boli orientované najmä na problematiku bezpečného správania ako sa nestať obeťou trestnej činnosti, problematiku omamných a psychotropných látok, drogovej závislosti detí a mládeže, problematiku súvisiacu s využívaním nových informačných technológií (počítačová kriminalita, zásady bezpečného používania internetu a zásady bezpečnej elektronickej komunikácie), problematiku obchodovaniu s ľuďmi, problematiku práce s rómskym etnikom a práce v rómskych komunitách.

Vzdelávanie v oblasti práv dieťaťa, ochrany dieťaťa a komunikácie je implementované aj **v rámci vybraných minimálnych štandardov ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov**. Oblasť **včasnej identifikácie maloletých obetí trestných činov** bola doplnená do obsahu teoretických vedomostí minimálnych štandardov ďalšieho vzdelávania určených pre zdravotníckych pracovníkov, ktorí prichádzajú pri výkone svojho povolania do kontaktu s deťmi v zdravotníckych povolaniach lekár – (pediatra, detská chirurgia a gynekológia a pôrodníctvo), sestra – (ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii), pôrodná asistentka – (pôrodná asistancia a starostlivosť o ženu v rodine a komunite) a psychológ – (klinická psychológia, poradenská psychológia)²³.

²³ Programy sú uverejnené vo Výnose Ministerstva zdravotníctva SR z 18. novembra 2013 č. č. S08305-OL-2013, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov

Plnenie vzdelávacích úloh rezortu spravodlivosti zabezpečuje Justičná akadémia, ktorá je zriadená zákonom č. 548/2003 Z. z. o Justičnej akadémii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako vzdelávacia inštitúcia s celoštátnou pôsobnosťou pre rezort Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Pri vykonávaní svojej činnosti sa riadi **Štatútom Justičnej akadémie**, ktorý podrobnejšie vymedzuje jej úlohy, upravuje jej činnosť, vnútornú organizáciu a vzťahy navonok. Justičná akadémia v zmysle citovaného zákona zabezpečuje, organizuje a vykonáva vzdelávanie sudcov, prokurátorov, právnych čakatelov prokuratúry, justičných čakatelov a súdnych úradníkov. **Účasť na vzdelávacích aktivitách pre sudcov a prokurátorov je dobrovoľná**. Nezávislosť vzdelávacej inštitúcie je jednou zo základných garancií nezávislosti súdnictva. Pri vypracúvaní študijných ročných plánov vzdelávania sa jednotlivé katedry práva riadia návrhmi lektorov katedier na pravidelných stretnutiach, návrhmi Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, námetmi súdov, návrhmi jednotlivých účastníkov seminárov (formou anonymných dotazníkov) ako aj v legislatívnom procese aktuálne vykonávanými novelizačnými zmenami. V roku 2013 zorganizovala Justičná akadémia **viaceré odborné semináre**²⁴:

Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže zorganizovalo **v marci roku 2013 v Liečebno-rehabilitačnom stredisku zboru v Omšeni celoslovenskú poradu**. Jedným z bodov programu danej porady bola aj príprava návrhu Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017 najmä vo vzťahu k vecnej pôsobnosti Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Odbor rozvoja rezortných ľudských zdrojov na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky v spolupráci so zástupcami Spoločnosti priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar a za účasti zástupcov rôznych profesijných skupín ako aj sudcov vybavujúcich agendu maloletých detí, každoročne organizuje **pracovné stretnutie venované oblasti rodinného práva**. Osobitným prínosom stretnutí je možnosť výmeny pohľadov nielen medzi sudcami, ale zároveň so zástupcami orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V rámci spolupráce všetkých ústredných orgánov štátnej správy na tvorbe návrhu Národného akčného plánu rodovej rovnosti na roky 2010 – 2013 sa odbor rozvoja rezortných ľudských zdrojov zúčastňoval na spoločných stretnutiach zameraných okrem iného i na legislatívne zmeny v zákone rodine týkajúce sa starostlivosti o maloletých.

MZVEZ SR zabezpečuje plnenie úlohy prostredníctvom podpory projektov v rámci dotačnej schémy Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd.

MDVRR SR v zmysle schváleného **Plánu vzdelávania zamestnancov na rok 2013** zabezpečilo v rámci profesijného vzdelávania pre 3 štátnych zamestnancov z oddelenia bezpečnosti cestnej premávky nasledovné **vzdelávacie aktivity v oblasti problematiky bezpečnosti cestnej premávky pre prácu s deťmi a pre deti**: workshop znalcov z odboru cestná doprava, medzinárodná konferencia „Skúšanie a homologizácia motorových vozidiel v medzinárodných súvislostiach“ a kongres „Linka tiesňového volania“.

MO SR **nedisponuje profesijnými skupinami, ktoré pracujú pre deti a s deťmi**, avšak v rámci vzdelávania profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu bol v decembri 2013 spracovaný článok pre časopis Vojenská osвета, ktorého predmetom je problematika ľudských práv a práv detí v prípade ozbrojeného konfliktu, ktorého súčasťou je o. i. aj príloha s úplným znením textu Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch. **Text článku bude tvoriť základ pre spoločensko-vedné semináre v rámci vzdelávania realizovaného v rezorte ministerstva obrany v roku 2014.**

Odborná príprava a skúšky na získanie osobitných kvalifikačných predpokladov v zmysle Vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 462/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o

²⁴ „Obete trestných činov, násilie na ženách, deťoch a ostatných objektoch trestných činov“ v termíne 07.-08.03. 2013 v Omšeni, celkovo 32 účastníkov; „Európske rodinné právo“ v termíne 29.-30.04.2013 v Omšeni, celkovo 46 účastníkov; tri regionálne podujatia s názvom „Rozvod (výška výživného, posudzovanie príjmov rodičov "podnikateľov", nariadenie 4/2009 o výživovacej povinnosti, BSM)“ v termínoch 11.09.2013 v Košiciach - 33 účastníkov, 09.10.2013 v Banskej Bystrici - 59 účastníkov, 30.10.2013 v Pezinku - 55 účastníkov; „Aktuálna rozhodovacia činnosť špecializovaných rodinných senátov“ v termíne 02.-03.12.2013 v Omšeni, celkovo 31 účastníkov. V rámci schváleného študijného plánu na rok 2014 sa uskutočnia nasledovné podujatia: pod gesciou katedry európskeho práva podujatie s názvom „Európske rodinné právo (právomoc, uznávanie a výkon rozhodnutí v manželských a rodičovských veciach a vo veciach výživného, rozhodné právo, rozhodovacia činnosť SD EÚ)“ v Omšeni, pod gesciou katedry súkromného práva podujatie s názvom „Aktuálna rozhodovacia činnosť špecializovaných rodinných senátov“ v Omšeni, tri regionálne podujatia s názvom „Psychológia výsluchu dieťaťa“, pod gesciou katedry verejného podujatie s názvom „Obete trestných činov, násilie na ženách, deťoch a ostatných objektoch trestných činov“ v Omšeni

osobitných kvalifikačných predpokladoch na výkon niektorých činností na úseku starostlivosti o životné prostredie, bolo celkovo preškolených 111 zamestnancov, ktorí získali osvedčenie.

Na všetkých stupňoch prokuratúry na Slovensku bol v roku 2013 podľa odborných predpokladov a životných skúseností určený prokurátor pre trestnú činnosť na úseku ochrany rodiny a mládeže. Jeho povinnosťou je individuálne sa vzdelávať na určenom úseku a súčasne sa zúčastňovať všetkých vzdelávacích aktivít organizovaných Justičnou akadémiou Slovenskej republiky alebo Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky, resp. krajskou prokuratúrou. Vzdelávanie prokurátorov vykonávané Justičnou akadémiou prebieha na základe schválenej **Koncepcie vzdelávania Justičnej akadémie** a dotýka sa aj sudcov a justičných čakaťelov. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky každoročne usporiada **vnútrorezortné semináre** zamerané na aktuálne problémy v prokurátorskej praxi týkajúcej sa ochrany rodiny a mládeže. Naposledy v dňoch 18. až 19. novembra 2013 sa uskutočnila **porada prokurátorov špecialistov k aplikačným problémom na úseku trestnej činnosti mladistvých a násilia na ženách a deťoch v rodinách.**

V rámci prieskumu dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike, ktorý verejná ochrankyňa práv v roku 2013 uskutočnila, bolo pri rozhovoroch so zamestnancami zisťované, či absolvovali nejaké odborné školenia v súvislosti s motivovaním detí, ich výchovou, so zvládaním agresivity detí a pod. Z rozhovorov **väčšinou vyplynulo, že zamestnanci žiadne takéto školenia neabsolvovali.** Pokiaľ áno, tak išlo len o interné školenia, ktoré si v rámci svojich možností organizovali samotné zariadenia. **Väčšina zo zamestnancov by však privítala možnosť systematického vzdelávania v tejto oblasti, napr. formou pravidelných školení, seminárov, diskusií a pod.**

V záujme kvalitného a odborného prístupu k práci s deťmi sú samosprávy pripravené prehľbovať si kvalifikáciu v rámci celoživotného vzdelávania, preto podporujú **zahrnutie do vzdelávacích aktivít o právach detí aj pracovníkov samospráv.**

Schválený projekt NSK „**Obchodovanie s ľuďmi**“ preškolí a prehľbí kvalifikáciu učiteľov, koordinátorov sociálno-patologických javov na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK. Jeho súčasťou sú aj informácie Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii. Projekt bol prijatý v decembri 2013.

2.13. Vzdelávanie sudcov, prokurátorov, právnych čakaťelov prokuratúry, justičných čakaťelov a súdnych úradníkov pracujúcich s agendou detí

Spôsob plnenia: Odborné semináre ohľadne právnej úpravy týkajúcej sa detí a jej aplikácie v praxi
Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne
Zodpovedný gestor: MS SR/JA
Spolupracujúce subjekty: pedagogický zboru JA (incl. externí členovia pedagogického zboru JA schválení radou JA)
Indikátor: realizácia odborných seminárov podľa študijných ročných plánov vzdelávania

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

podrobne v odpočte k úlohe 2.12

2.14. Zabezpečenie garancií rešpektovania práv dieťaťa v podnikateľskom sektore

Spôsob plnenia: Príprava návrhu opatrení reflektujúcich na prijatie Všeobecného komentára Výboru OSN o vplyve podnikateľského sektora na práva dieťaťa
Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014, v nadväznosti na publikovanie Všeobecného komentára Výboru OSN č. 16 o záväzkoch štátu týkajúcich sa vplyvu podnikateľského sektora na práva dieťaťa
Zodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež
Indikátor: návrh opatrení na aktualizáciu Národného akčného plánu pre deti pre rok 2015 a nasl.

2.15. Ratifikácia Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení

Spôsob plnenia: Zriadenie pracovnej skupiny pre posúdenie opatrení potrebných na zabezpečenie vykonávania a prípravu ratifikácie Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MZVEZ SR

Spolupracujúce subjekty: MO SR, MV SR, MS SR, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MZ SR, MK SR, Výbor pre deti a mládež

Indikátor: návrh na ratifikáciu Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

Slovenská republika ratifikovala v roku 2013 Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení. Vláda SR vyslovila súhlas s ratifikáciou uznesením č. 443/2013 a ratifikačná listina bola uložená u depozitára dohovoru, generálneho tajomníka OSN 3. decembra 2013. Opčný protokol je prvou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach, pri príprave ktorej Slovensko zohralo úlohu lídra i koordinátora procesu prípravy. Opčný protokol prináša so sebou ďalšie posilnenie záruk ochrany práv dieťaťa. Zakladá mechanizmus oznámení (sťažností), vďaka ktorému sa bude možné v prípadoch porušenia práv vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa alebo jeho substantívnych opčných protokolov o účasti detí v ozbrojených konfliktoch a o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii obrátiť na Výbor pre práva dieťaťa. Opčný protokol zavádza aj dve dobrovoľné procedúry, a to mechanizmus medzištátnych oznámení a vyšetrovaciu procedúru. Slovenská republika pri ratifikácii obe procedúry akceptovala.

*2.16. Implementácia Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii

Spôsob plnenia: Rozpracovanie návrhu opatrení na implementáciu Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Spolupracujúce subjekty: MS SR, MŠVVŠ SR, MPSVR SR, MK SR, MZ SR, MZVEZ SR, ŠÚ SR, GP SR, SNSĽP, územná samospráva, MVO

Indikátor: návrh opatrení na aktualizáciu Národného akčného plánu pre deti pre rok 2014 a nasl.

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky pripravuje materiál s predbežným názvom „**Informácia o prerokovaní východiskovej správy Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii a návrh zodpovedných subjektov za realizáciu odporúčaní Výboru pre práva dieťaťa**“, ktorý bude predložený na rokovanie vlády v I. štvrtroku 2014.

K odporúčaniam Výboru OSN pre práva dieťaťa č. 35 ohľadne trestnoprávnej zodpovednosti právnických osôb Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky predložilo aktuálne do medzirezortného pripomienkového konania **návrh zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov**²⁵. Účinnosť zákona je navrhovaná na 1. január 2015. Materiál je zverejnený na Portáli právnych predpisov. Súčasne na problematiku reaguje novela Trestného poriadku vykonaná zákonom č. 204/2013 Z. z. s účinnosťou od 1. augusta 2013 (najmä § 125 ods. 4, § 135 ods. 1, 3, 4, §215 písm. d/).

Na implementácii Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii z 28. januára 2013 participuje aj Generálna prokuratúra Slovenskej republiky. Pre bližšiu analýzu

²⁵ <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialWorkflow.aspx?instEID=1&matEID=6921&langEID=1>.

súčasného stavu trestnej činnosti v tejto oblasti aktuálne pripravuje **Zhodnotenie poznatkov o praxi prokurátorov pri trestnom stíhaní páchatelov pre výrobu, rozširovanie a prechovávanie detskej pornografie.**

*2.17. Implementácia Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch

Spôsob plnenia: Rozpracovanie návrhu opatrení na implementáciu Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MO SR

Spoluzodpovedný gestor: Výbor pre deti a mládež

Spolupracujúce subjekty: MV SR, MS SR, MPSVR SR, MZVEZ SR, SNSLP, územná samospráva, MVO

Indikátor: návrh opatrení na aktualizáciu Národného akčného plánu pre deti pre rok 2014 a nasl.

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V nadväznosti na správu o zhodnotení Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch, pripravil rezort obrany v spolupráci s MV SR, MS SR, MPSVR SR, MZVaEZ SR, MZ SR, MŠVVaŠ SR, SNSLP, SČK, VOP **Návrh opatrení na implementáciu Záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch**, ktorý bol predmetom viacerých konzultácií so zainteresovanými zložkami v úsilí nájsť dohodu v otázke zodpovedných a spolupracujúcich subjektov pri realizácii opatrení. Predloženie návrhu opatrení na rokovanie vlády Slovenskej republiky sa očakáva v I. štvrtroku 2014.

3. Občianske práva a slobody

Strategický cieľ: Prijat' a realizovať potrebné opatrenia vo všetkých sférach života detí týkajúcich sa realizácie občianskych práv a slobôd

Čiastkové ciele:

3.1. Zlepšenie interkulturálneho dialógu a tolerancie. Poskytnutie garancií dieťaťu patriacemu k menšinovej náboženskej skupine právo spoločne s príslušníkmi svojej skupiny používať vlastnú kultúru, vyznávať a praktikovať svoje vlastné náboženstvo

Spôsob plnenia: Realizácia systematických vzdelávacích aktivít pre pracovníkov registrovaných cirkví a náboženských spoločností s dôrazom na práva detí

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: cirkvi a náboženské spoločnosti

Indikátor: počet vzdelávacích aktivít za rok, počet účastníkov/účastníčok za rok

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

MK SR realizovalo **vzdelávacie semináre pre cirkvi a náboženské spoločnosti**, v rámci ktorých bolo vyškolených cca 150 účastníkov. V rámci systematického a celoživotného vzdelávania pracovníkov registrovaných cirkví a náboženských spoločností sa pracovníčka cirkevného odboru zúčastnila **Všeobecnej pastorálnej konferencie**, ktorú zvolal generálny biskup Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania Miloš Klátik (22. 4. 2013, Zvolen). Vo svojej prednáške sa venovala problematike **náboženského extrémizmu na Slovensku** (definovanie a objasnenie pojmov, formy náboženského extrémizmu, právne aspekty náboženského extrémizmu, alternatívne formy vzdelávania s dôrazom na práva dieťaťa). Cirkevný odbor MK SR sa aktívne zapojil do **projektu „Prevenia xenofóbie a antisemitizmu v prostredí cirkví“**, ktorý spracúva existujúce poznatky z oblasti teológie, sociológie, psychológie a pedagogiky a formou publikačných výstupov a popularizačných prednášok v relevantnom prostredí rieši popísaný problém.

3.2. Prehodnotiť, či platná právna úprava zabezpečuje dostatočnú ochranu detí pred negatívnym vplyvom náboženských skupín

Spôsob plnenia: Úprava v článku 4 základných zásad zákona č. 36/2005 Z. z. v súvislosti s problematikou nebezpečných náboženských skupín

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MS SR

Spolupracujúce subjekty: sudcovia venujúci sa agende PaNC, MK SR

Indikátor: legislatívna úprava

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave v spolupráci s MS SR zorganizovala v novembri 2013 **medzinárodnú vedeckú konferenciu zameranú na problematiku slobody náboženského vyznania a praktikovania náboženskej viery rodičov v súvislosti s výchovou ich detí, ako aj v súvislosti s náboženskou výchovou a vzdelávaním vo verejných školách**. Z konferencie bude publikovaný zborník, ktorý môže slúžiť pre zúčastnené profesie ako podklad pre riešenie otázok ochrany záujmov detí.

3.3. Zabezpečenie prístupu dieťaťa k informáciám z rôznych kultúrnych, národných a medzinárodných zdrojov a tvorba zodpovedajúcich zásad ochrany dieťaťa pred informáciami a materiálmi škodlivými pre jeho blaho

Spôsob plnenia: Vytvorenie medzirezortnej pracovnej skupiny (MPS) o zástupcov MK SR, MŠVVŠ SR, MZ SR, MPSVR SR, MS SR a MV SR, ktorá by efektívne kooperovala pri riešení problémov a systémovo zjednotila metodologické materiály týkajúce sa náboženských otázok so zameraním na práva detí v kompetencii jednotlivých rezortov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: MŠVVŠ SR, MZ SR, MPSVR SR, MV SR, MS SR

Indikátor: počet zasadnutí MPS za rok; počet koncepčných materiálov za rok

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Pracovná skupina v roku 2013 nebola vytvorená – jej sformovanie a prvé stretnutie je naplánované na začiatok roka 2014.

4. Rodinné prostredie, náhradná starostlivosť a sociálne zabezpečenie

Strategický cieľ: Kvalitatívne zlepšiť a zefektívniť opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa, ktorá je nevyhnutná pre jeho blaho, a ktorá rešpektuje jeho najlepší záujem podľa dohovoru utváraním optimálnych podmienok pre výchovu a všestranný vývin dieťaťa v jeho prirodzenom rodinnom prostredí alebo náhradnom rodinnom prostredí, ak nemôže byť vychovávané vo vlastnej rodine, vrátane monitorovania situácie práv dieťaťa v rodinnom, náhradnom rodinnom prostredí, v zariadeniach a širšom sociálnom prostredí.

Čiastkové ciele:

*4.1. Skvalitniť vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prirodzenom rodinnom prostredí na predchádzanie umiestňovania detí do inštitúcií

Spôsob plnenia: Zapojenie akreditovaných subjektov do sociálnych a výchovných programov a programov na úpravu rodinného prostredia na predchádzanie umiestňovania detí do inštitúcií, zapojenie akreditovaných subjektov do programov za účelom úpravy rodinných pomerov v rodine ak je dieťa vyňaté z rodinného prostredia.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: do 28. februára v bežnom roku

Zodpovedný gestor: MPSVR SR/ Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR

Spolupracujúce subjekty: akreditované subjekty

Indikátor: Počet zapojených rodín/detí/rodičov do sociálnych programov a výchovných programov, počet zapojených rodín do úpravy rodinného prostredia

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Úrady PSVR môžu do výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zapájať akreditované subjekty (ďalej „priority“). Úrady PSVR si výkon týchto opatrení objednávajú u akreditovaných subjektov, pričom vychádzajú z regionálnych potrieb. Zapájanie akreditovaných subjektov je prínosom pre prácu s klientom v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately hlavne v možnosti vykonávať opatrenia akreditovaným subjektom v prípadoch, kedy úrad PSVR nemôže z časových, resp. personálnych dôvodov realizovať. **Priority majú celoslovenské pokrytie, realizujú sa v územnej pôsobnosti každého úradu PSVR.** Osobitne významný je výkon opatrení, ktoré smerujú k predchádzaniu vyňatia dieťaťa z jeho prirodzeného rodinného prostredia, resp. k návratu dieťaťa zo zariadenia na výkon rozhodnutia súdu do prirodzeného rodinného prostredia po úprave rodinných pomerov. V záujme posilnenia rodičovskej zodpovednosti pri sústavnej a dôslednej starostlivosti rodičov o deti môžu úrady PSVR zapájať do priorít aj rodičov detí, resp. osoby, ktoré sa o dieťa starajú. Akreditované subjekty boli v roku 2013 prostredníctvom úradov PSVR zapojené do 46 sociálnych a výchovných programov a programov na úpravu rodinného prostredia na predchádzanie umiestňovania detí do inštitúcií. Za účelom úpravy rodinných pomerov v rodine, ak je dieťa vyňaté z rodinného prostredia bolo zrealizovaných 21 programov, do ktorých boli zapojené akreditované subjekty²⁶.

4.2. Navrhnuť a zaviesť systém sledovania a vyhodnocovania kvality a efektivity (vrátane katamnézy) vykonávaných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prirodzenom rodinnom a náhradnom rodinnom prostredí.

Spôsob plnenia: Vytvoríť pracovnú skupinu za účelom splnenia navrhovaného cieľa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: začiatok 2014 - koniec 2016

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, Asociácia krízových stredísk, Asociácia resocializačných stredísk, Združenie zástupcov nešťátnych detských domovov, OZ Úsmev ako dar, OZ Návrat, iné MVO

Indikátor: legislatívna úprava

²⁶ počet zapojených rodín/detí/rodičov do uvedených programov bude známy po spracovaní štatistických ukazovateľov, t.j. po 28.2.2014

4.3. Zlepšiť evidenciu vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (zariadení, sociálnych a v výchovných programov a pod.) vykonávaných územnou samosprávou

Spôsob plnenia: Navrhnuť a zaviesť evidenciu výkonu vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonávaných územnou samosprávou

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2015

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva

Indikátor: legislatívna úprava

*4.4. Venovanie patričnej pozornosti, zodpovedajúcej veku a úrovni, názorom detí umiestneným na základe rozhodnutia súdu do detského domova, špeciálneho výchovného zariadenia, krízového strediska, resocializačného strediska

Spôsob plnenia: Sledovať a vyhodnocovať aktívne zapojenie umiestneného dieťaťa v zariadení na výkon rozhodnutia súdu do všetkých aktivít, ktoré sa ho týkajú, vrátane spolurozhodovania o sebe, aktivitách a zámeroch zariadenia, profesionálnej rodiny

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR/Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR, MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, *detské domovy*, zariadenia na výkon rozhodnutia súdu

Indikátor: počet zapojených detí

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V súlade so znením úloh **Koncepcie deinštitucionalizácie** (ďalej len „DI“), je venovaná zvýšená pozornosť zapojeniu detí do procesu rozhodovania, najmä v smere spolurozhodovania o sebe, aktivitách a zámeroch profesionálnej rodiny, samostatnej skupiny aj celého detského domova. V súlade s definovaním a monitorovaním štandardov činnosti DeD je **spolurozhodovanie dieťaťa o svojom živote samostatne sledovanou oblasťou**, pričom dieťa, v závislosti od veku a mentálnych schopností, môže vyjadriť svoj názor pri rozhodovaní o bežných udalostiach v DeD. Jeho názor je braný do úvahy s plnou vážnosťou. Dieťa spolurozhoduje o svojich voľnočasových aktivitách, dani na skupine, nákupe osobných vecí. Zúčastňuje sa na tvorbe pravidiel. Dieťa je zapájané do tvorby a vyhodnocovania výchovného plánu. Dieťa dostáva priestor na diskusiu o opatreniach, ktoré sa ho týkajú. Dieťa taktiež vyjadruje svoj názor pri plánovaní svojej budúcnosti (napr. pri výbere povolania, pláne osamostatňovania). DeD zisťuje názor dieťaťa pri náhradnej rodinnej starostlivosti, vypracovávaní Individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa, výchovného plánu, výbere povolania, školy a pod. Názor dieťaťa je zohľadňovaný v závislosti od jeho veku a mentálnych schopností. DeD akceptuje návrh mladého dospelého o forme výplaty príspevku na uľahčenie osamostatnenia sa a ďalšom zotrvaní v DeD po ukončení ústavnej starostlivosti.

Prieskumom dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike, ktorý verejná ochrankyňa práv v roku 2013 uskutočnila, bolo zistené, že len v niektorých zariadeniach majú deti dostatok informácií o záležitostiach, ktoré sa ich priamo týkajú. Vo viacerých zariadeniach deti uvádzali, že nemajú informácie, ktoré sa ich týkajú priamo, a že by ich chceli mať. Chceli by, aby im boli tieto informácie poskytované zo strany reedukačného centra, prípadne zo strany iných orgánov verejnej správy, ktoré o nich rozhodujú. Deti uvádzali, že nemajú žiadny, prípadne len veľmi zriedkavý, kontakt so sociálnymi kurátormi. Nevedeli a nerozumeli tomu, čo znamenajú niektoré výchovné, prípadne ochranné opatrenia, ktoré sa ich priamo týkajú, kedy a za akým účelom im môžu byť uložené, kedy a ako o nich rozhodol súd, nevedeli ani o obsahu správ, ktoré sú o nich na súde predkladané.

4.5. Zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania detí, ktoré žijú v špeciálnych výchovných zariadeniach (diagnostických a reedukačných centrách a v liečebno-výchovných sanatóriách)

Spôsob plnenia: Výkon nezávislého monitoringu zaobchádzania a starostlivosti o deti v špeciálnych výchovných zariadeniach a prijímanie opatrení na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania detí v nich

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2017

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR, Štátna školská inšpekcia

Spoluzodpovední gestori: zriaďovatelia

Spolupracujúce subjekty: Kontrola - Štátna školská inšpekcia, Monitoring z hľadiska dodržiavania detských a ľudských práv - Štátna školská inšpekcia, SNSLP

Indikátor: Počet vykonaných nezávislých monitoringov zaobchádzania a starostlivosti o deti v špeciálnych výchovných zariadeniach a počet prijatých opatrení na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania detí v nich

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Štátna školská inšpekcia naplánovala na školský rok 2013/2014 **tematické inšpekcie** s cieľom zistiť stav výchovy a vzdelávania, dodržiavania detských a ľudských práv v špeciálnych výchovných zariadeniach (ŠVZ) – v reedukačnom centre (RC), diagnostickom centre (DC) a v liečebno-výchovnom sanatóriu (LVS). Inšpekcie sa zameriavajú na zlepšenie kvality života detí, výchovu a vzdelávanie, zaobchádzanie a starostlivosť. Termín realizácie inšpekcií je 16. 09. 2013 – 14. 03. 2014, správa z inšpekčných zistení za SR bude vypracovaná do 30. mája 2014. Tematické inšpekcie sú plánované v 25 ŠVZ (23 štátnych, 1 súkromnom, 1 cirkevnom). V roku 2013 bolo uskutočnených 16 inšpekcií, čo predstavuje 64 % z plánovaných inšpekcií (5 v RC, 5 v DC, 6 v LVS). Podľa doterajších zistení **v ŠVZ sú vytvorené dobré podmienky na dodržiavanie detských a ľudských práv, nedostatky sa vyskytli najmä v dokumentácii.**

V súvislosti s preskúmaním podnetu maloletého, ktorý adresoval verejnej ochrankyni práv prostredníctvom portálu www.detskyombudsman.sk, uskutočnila verejná ochrankyňa práv prieskum dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v dotknutom reedukačnom centre, závery ktorého zhrnula vo svojej správe²⁷. Na základe týchto zistení, ako aj ďalších informácií týkajúcich sa činnosti predmetného reedukačného centra, sa verejná ochrankyňa práv rozhodla, že jednou z priorít, ktoré si stanovila na rok 2013, bude aj preskúmanie dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách v Slovenskej republike. Závery prieskumov v reedukačných centrách, **budú zhrnuté v správe verejnej ochrankyne práv, v ktorej komplexne zhodnotí stav fungovania reedukačných centier v Slovenskej republike.**

SNSLP nebolo v roku 2013 požiadané o spoluprácu v danej oblasti, nevykonalo žiadny monitoring zaobchádzania a starostlivosti o deti v špeciálnych výchovných zariadeniach a počet prijatých opatrení na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania detí v nich. V ďalších rokoch SNSLP plánuje zvýšiť aktivity v danej oblasti.

4.6. Podpora sociálnej inklúzie detí (podpory vzdelávania a starostlivosti v detstve)

Spôsob plnenia: Zavedenie príspevku na podporu výchovy a všestranného rozvoja dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením novou legislatívnou úpravou

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014 a nasl.

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: predškolské a školské zariadenia, úrady PSVR

Indikátor: počet detí, pre ktoré sa priznal nárok na príspevok

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Poskytovanie príspevku na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením bolo **zavedené zákonom č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť od **1. januára 2014**. V prípade splnenia zákonných podmienok

²⁷ <http://www.vop.gov.sk/files/Reedukacne%20centrum%20Hlohovec%20sprava%20VOP.pdf>

nároku bude rodinám, ktorým je poskytovaná pomoc v hmotnej núdzi a zabezpečujú starostlivosť o nezaopatrené deti, ktoré riadne plnia povinnú školskú dochádzku, patriť príspevok na nezaopatrené dieťa. Výška príspevku je 17,20 eura mesačne²⁸.

Vo vzťahu k právnym predpisom v oblasti **štátnych sociálnych dávok, ktoré sa priamo podieľajú na podporovaní edukácie detí** pozri správu o plnení úlohy 2.1.

4.7. Umožniť rodičom detí ohrozených sociálnym vylúčením zotrvať na trhu práce a nevynímať deti z prirodzeného rodinného prostredia.

Spôsob plnenia: Rozvoj domovov sociálnych služieb a špecializovaných zariadení s ambulantnou formou poskytovanej sociálnej služby a denných stacionárov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, neverejní poskytovatelia

Indikátor: počet novo registrovaných zariadení, resp. foriem tejto sociálnej služby; výška finančných prostriedkov poskytnutých z dotácie MPSVR SR na nákup špeciálne upraveného motorového vozidla s dvíhacou plošinou na účely poskytovania prepravnej služby a počet subjektov, ktorým bola na tento účel pridelená dotácia

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Novela zákona o sociálnych službách (**zákon č. 485/2013 Z. z.**) ustanovuje, že od **1. januára 2015 fyzickým osobám do 18 rokov veku (deti a mládež) bude možné poskytovať sociálnu službu v domove sociálnych služieb len týždennou a ambulantnou formou.**

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky poskytlo v roku 2013 **dotáciu** v zmysle zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení zákona č. 393/2012 Z. z. na podporu a rozvoj terénnej formy sociálnej služby (prepravná služba) piatim subjektom v celkovej výške 109 000 €.

²⁸ počet detí, pre ktoré sa priznal nárok na príspevok bude známy po spracovaní štatistických ukazovateľov, t.j. po 28.2.2014

*4.8. Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti

Spôsob plnenia:

1. **Vytvorenie nového inovatívneho modelu manažmentu sanácie rodiny**
2. **Vytvorenie príručky o syndróme CAN**
3. **Zavedenie systému odbornej podpory náhradných rodín**
 - a. **Adaptačný program pre nové náhradné rodiny (individuálne poradenstvo a vzdelávanie náhradných rodičov)**
 - b. **Program odbornej podpory náhradných rodín (individuálne poradenstvo a vzdelávanie náhradných rodičov)**
4. **Zapojenie rodinných asistentov do výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**
5. **Komplexná podpora profesionálnych rodín**
6. **Zvyšovanie odbornosti a prehlbovanie zručností zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a detských domovov**

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne; 5. a 6. – 2014-2015 (v rámci harmonogramu Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti)

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: úrady PSVR, územná samospráva, *detské domovy*, akreditované subjekty, Asociácia krízových stredísk (aktivita 2)

Indikátor:

1. Nový inovatívny model manažmentu sanácie rodiny
2. Na prax orientovaná príručka, ktorá bude obsahovať informácie k rozpoznávaniu jednotlivých foriem syndrómu CAN, ich príznakom a následkom, k včasnej intervencii vrátane diagnostiky a indikácii špecializovanej účinnej pomoci a ochrany dieťaťa v rámci interdisciplinárnych kompetencií
3. Počet osôb (náhradných rodičov), ktorí sa zúčastnia Adaptačného programu pre nové náhradné rodiny a Programu odbornej podpory náhradných rodín
4. Personálna podpora oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
5. *Vytvorenie 23 Centier podpory PR so 46 pracovnými miestami; Zvýšenie počtu profesionálnych rodičov*
6. *Počet osôb vyškolených v Národnom projekte Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti*

Odpočet plnenia za rok 2013 – ad 1. splnená, ad 2. splnená, ad 3. plní sa, ad 4. splnená :

Všetky aktivity z uvedenej úlohy sa realizujú v rámci Národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.

1. **Nový inovatívny model manažmentu sanácie rodiny bol vytvorený a boli s ním oboznámené všetky úrady PSVaR.** Na tvorbe Inovatívneho modelu manažmentu sanácie rodiny spolupracovali vybrané expertky z oblasti sanácie rodiny²⁹, zamestnanci odboru SPODaSK Ústredia PSVaR a zamestnanci oddelenia SPODaSK Úradov PSVaR. **Tvorba Inovatívneho modelu manažmentu sanácie rodiny prebiehala paralelne s prípravou podmienok na zaradenie novej pracovnej pozície** na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny do systému sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately – rodinných asistentov. Osobitne dôležitá bola príprava pracovnej náplne novoprijatých zamestnancov na podporu sociálnej práce s rodinou.

2. Na tvorbe **Príručky o syndróme CAN orientovanej na prax** sa podieľal **interdisciplinárny tím 6 expertov**³⁰. Príručka je prioritne určená pre sociálnych pracovníkov a iných odborných pracovníkov rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny. Príručka je predložená na Ústredí PSVaR, prebieha rezortné pripomienkové konanie, úradom PSVaR zatiaľ nie je k dispozícii.

3. Program odbornej podpory náhradných rodín je **v procese prípravy zmlúv**. V rámci adaptačného programu pre nové náhradné rodiny sa plánuje zapojiť 786 náhradných rodín a v rámci programu odbornej podpory náhradných rodín sa plánuje zapojiť 1685 náhradných rodín. **Zavedenie systému bude prebiehať v rokoch 2014 – 2015.**

²⁹ PhDr. Eva Litavská (Miesto pod slnkom, n.o.), Mgr. Alena Molčanová (OZ Návrat) a Mgr. Lenka Dvornáková (OZ Návrat)

³⁰ z oblasti sociálnej práce PhDr. Denisa Vargová (Centrum Slniečko, n.o.), zdravotníctva MUDr. Marián Fedor; psychológie Mgr. Jana Švecová (OZ Náruč – Pomoc deťom v kríze); školstva Mgr. Mariana Kováčová (Centrum Slniečko, n.o.); orgánov činných v trestnom konaní JUDr. Sylvia Gancárová (OZ Náruč – Pomoc deťom v kríze). Za koordinátora odborného tímu na akademickej úrovni bola vybraná Doc. PhDr. Eva Mydlíková

4. K 1. júlu 2013 bolo na všetkých úradoch PSVaR (46), oddeleniach SPODaSK vytvorených **92 nových pracovných miest** (každý úrad – 2 pracovné miesta), na ktoré boli na základe výberových konaní prijatí **rodinní asistenti**. Pozície rodinných asistentov sú obsadené na všetkých úradoch PSVaR. Činnosť rodinných asistentov je zo strany koordinátorov NP DEI priebežne monitorovaná, bolo zrealizovaných 9 pracovných stretnutí s rodinnými asistentmi a vedúcimi oddelení SPODaSK 46 úradov PSVaR. Technické vybavenie rodinných asistentov je v stave zabezpečenia IT techniky prostredníctvom centrálného verejného obstarávania.

4.9. Vypracovanie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím

Spôsob plnenia: Spracovanie návrhu Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím na rokovanie vlády Slovenskej republiky

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 12/2013 a priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: MPSVR SR, MS SR, MV SR, MZVEZ SR, MZ SR, MŠVVŠ SR, Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, akreditované subjekty

Indikátor: každoročne vyhodnocovať plnenie úloh vyplývajúcich zo stratégie

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

Čiastkový cieľ úlohy 4. 9. „Vypracovanie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím“ bol splnený predložením **Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím** na rokovanie vlády Slovenskej republiky, ktorá materiál schválila svojím uznesením **č. 24/2014 z 15. januára 2014**, a na základe ktorého bude stratégia priebežne vyhodnocovaná. Z uvedeného dôvodu nebude stratégia v nasledujúcich rokoch v rámci Národného akčného plánu pre deti odpočítaná tak, ako to predpokladal pôvodne stanovený časový harmonogram a indikátor plnenia (šlo by o duplicitu).

Základným zámerom Národnej stratégie je dosiahnutie kvalitatívnej zmeny vo vnímaní a riešení násillia páchaného na deťoch dôsledným prepojením a zintegrovaním čiastkových politík do efektívneho a funkčného mechanizmu pre komplexné a systematické riešenia násillia páchaného na deťoch. Návrh Národnej stratégie vychádza zo Všeobecného komentára Výboru OSN pre práva dieťaťa č. 13 (2011) a z Politického usmernenia Rady Európy pre integrované národné stratégie na ochranu detí pred násilím. Všeobecné zásady usmernenia (ochrana pred násilím, právo na život a maximálnu možnosť prežitia a rozvoja, nediskriminácia, rodová rovnosť, účasť detí, povinnosti štátu, povinnosti a účasť ďalších zainteresovaných strán, najlepšie záujmy dieťaťa) a operatívne zásady zdôrazňujúce viacrozmerný charakter násillia, integrovaný prístup, medzisektorovú spoluprácu, multilaterálny prístup, boli premietnuté do návrhu Národnej stratégie. Národná stratégia definuje strategické ciele v oblasti ochrany detí pred násilím na národnej úrovni tak, aby sa výsledný efekt prejavil na miestnej úrovni. Základným zámerom Národnej stratégie je dosiahnutie kvalitatívnej zmeny vo vnímaní a riešení násillia páchaného na deťoch dôsledným prepojením a zintegrovaním čiastkových politík do efektívneho a funkčného mechanizmu pre komplexné a systematické riešenia násillia páchaného na deťoch.

4.10. Skvalitniť výkon krízovej intervencie a iných odborných metód práce v krízových situáciách dieťaťa a rodiny

Spôsob plnenia: Vytvoriť pracovnú skupinu na prípravu metodiky vykonávania krízovej intervencie a iných odborných metód práce v krízových situáciách, vytvoriť a zaviesť metodiku vykonávania krízovej intervencie a iných odborných metód práce v krízových strediskách a na orgánoch sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2015

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR, územná samospráva, Asociácia krízových stredísk, akreditované subjekty

Indikátor: zavedená metodika

4.11. Zvýšenie dostupnosti sociálnych služieb pre obeť domáceho násillia

Spôsob plnenia: Zabezpečenie vhodných podmienok pre poskytovanie sociálnych služieb pre obeť domáceho násillia

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2016

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO

Indikátor: počet existujúcich zariadení pomáhajúcich obetiam domáceho násillia (poradenské a ubytovacie služby); počet obetí, ktorým bola poskytnutá poradenská pomoc; počet obetí, ktorým bola poskytnutá pomoc formou núdzového ubytovania

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Vláda SR schválila uznesením č. 730/2013 zo dňa 18. decembra 2013 **Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násillia na ženách na roky 2014 - 2019**, ktorý definuje systémový prístup a koordinované zabezpečenie pomoci ženám zažívajúcim násillie, ako aj opatrenia a odporúčania vo vzťahu k deťom.

V roku 2013 BSK realizoval **Sociálny program Pomoc ženám, na ktorých je páchané násillie**. Cieľom sociálneho programu je prevencia a eliminácia násillia páchaného na ženách tak, aby obeť nemuseli čeliť porušovaniu ich základných ľudských práv a mohli žiť svoj život bezpečne, slobodne, dôstojne a bez akéhokoľvek ohrozenia. Do sociálneho programu sa zapojili v roku 2013 dve občianske združenia: DOMOV – DÚHA a Slovenský výbor pre UNICEF, ktoré pracovali so 14-mi rodinami (23 dospelých a 30 detí). BSK ako jediný z ôsmich samosprávnych krajov na Slovensku sa rozhodol naplňať uznesenie vlády SR zo dňa 17. júna 2009, ktorým vláda SR odporučila predsedom samosprávnych krajov spolupracovať pri realizácii **Regionálneho akčného plánu** (ďalej len „RAP“) zameraného na problematiku násillia páchaného na ženách.

4.12. Zvyšovať odbornú úroveň a inovatívne postupy poskytovania psychologickkej pomoci dieťaťu a jeho rodičom, v záujme predchádzania rozpadu rodiny, odlúčenia dieťaťa od rodičov a v záujme predchádzania nepriaznivým dopadom rozvodu najmä na dieťa, podporovať pracovné a personálne podmienky poskytovania poradensko-psychologickkej pomoci rodine v rámci štátnej inštitúcie - úradu PSVR (v súlade s rodinnou politikou štátu)

Spôsob plnenia: Poskytovanie efektívnej a špecializovanej poradensko-psychologickkej pomoci prostredníctvom RPPS rodičom a dieťaťu vrátane preventívneho programu odbornej pomoci rodine v rozvode (podľa vybraných štatistických ukazovateľov) so zameraním na prácu osobitne s deťmi a s dospelými.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: ročne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR/ Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: Úrady PSVR

Indikátor: kvantitatívne a kvalitatívne vyhodnotenie činnosti RPPS; dodržiavanie internej normy Ústredia PSVR č. 062/2012 – Štandardy odborných činností poradensko-psychologických služieb v rámci oddelenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, metodických odporúčaní odboru PPS v problematike rozvodu a porozvodovej starostlivosti o deti a i.; pripravený a realizovaný program odbornej pomoci rodine v rozvode

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V rámci skvalitňovania poradensko- psychologických služieb RPPS odbor PPS Ústredia PSVaR v priebehu roka 2013 realizoval **metodické návštevy a kontrolné výjazdy na pracoviská RPPS**, ktorých zámerom okrem iného bolo overovanie dodržiavania internej normy č. 62/2012 - Štandardy odborných činností poradensko-psychologických služieb v rámci oddelenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, a metodických odporúčaní odboru PPS Ústredia PSVaR najmä v problematike rozvodu a porozvodovej starostlivosti o deti nakoľko **požiadavky na spoluprácu psychológov RPPS zo strany kolíznych opatrovníkov ale aj okresných súdov vo veci porozvodovej starostlivosti rodičov o deti majú rastúcu tendenciu oproti minulým rokom.**

Dodržiavanie uvedenej internej normy a metodických odporúčaní pre RPPS odbor PPS Ústredia PSVaR kvalitatívne vyhodnocoval okrem iného prostredníctvom metodických návštev RPPS počte 16 a vykonaných kontrol odbornej činnosti 5 RPPS v súlade s plánom kontrol odboru PPS na rok 2013. Taktiež v záujme skvalitňovania odborných kompetencií psychológov RPPS Odbor PPS zabezpečoval v priebehu roka 2013 pravidelne 1x mesačne regionálne metodické dni pre RPPS - pre kraje Bratislava a Trenčín, Nitrú a Trnavu, Žilinu a B. Bystricu a pre Prešov a Košice. Metodické dni svojím obsahom boli prioritne zamerané na skupinovú supervíziu prípadov, rozbor poradensko-psychologických postupov v zmysle internej normy č. 62/2012 a metodických odporúčaní.

V roku 2013 odbor PPS Ústredia PSVaR v spolupráci s Katedrou sociálnej práce Pedagogickej fakulty UK vypracoval **poradenský program pre rodičov: Rodičia a rozvod pre potreby RPPS úradov PSVaR**. Tento program pre rozvádzajúcich/rozchádzajúcich sa rodičov je pripravený ako štandardizovaný formát poradenského programu, primárne vzdelávacieho typu, ktorý môže viesť odborníkov, najmä psychológov v procese prípravy rodičov na spolupracujúce rodičovstvo po rozvode/rozchode. Je založený na predpoklade, že zvládnutie procesu rozvodu/rozchodu rodičmi a vyrovnanie sa s touto závažnou životnou zmenou je dôležitým predpokladom zvládania rozvodu/rozchodu deťmi.

V roku 2013 RPPS **poskytli v rámci rozvodovej a porozvodovej problematiky poradensko-psychologickú pomoc vo vyše 2500 prípadoch rodín s celkovým, s počtom klientov 5880, v cca 600 prípadoch psychologovia RPPS uskutočnili rozhovor s dieťaťom so zámerom zistiť názor dieťaťa v súvislosti s porozvodovou starostlivosťou rodičov o dieťa.**

Od roku 2009 realizuje BSK projekt **Sociálny program na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii - Centrum pre rodiny v kríze**. Základným cieľom Centra pre rodiny v kríze je poskytnúť komplexnú, administratívne nenáročnú a bezplatnú pomoc členom rodiny, ktorá sa ocitla v ťažkej životnej situácii. Centrum sprevádza rodinu od náhleho vzniku akútnej krízovej situácie až do vyriešenia a zaradenia späť do bežného života. Poskytuje komplexné sociálne a psychologické poradenstvo celej rodine (resp. tým členom, ktorí prejavia záujem). Komplexnosť služieb ocenia najmä tí, ktorých situácia je komplikovaná a týka sa buď viacerých členov rodiny alebo viacerých problémov a nevedia inde nájsť potrebnú pomoc.

Občianske združenie Detský fond Slovenskej republiky pracuje s cieľovou skupinou rodina s deťmi s poruchami správania a s poruchami ADHD a ADD. Občianske združenie vedie pravidelné detské skupiny, rodičovské skupiny, organizuje spoločné pobyty pre rodiny s deťmi a poskytuje individuálne poradenstvo pre rodičov, deti a celé rodiny. V roku 2013 poskytlo pomoc 52 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 93).

Občianske združenie Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov pracuje s cieľovou skupinou, v ktorej rodič/dieťa je pred/vo/po výkone trestu. Občianske združenie vykonáva terénnu sociálnu prácu, komunikuje s ľuďmi vo výkone trestu a po výkone trestu odňatia slobody, pričom súčasne pracuje aj s rodinnými príslušníkmi. V roku 2013 poskytlo pomoc 15 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 45).

Občianske združenie Pomoc ohrozeným deťom pracuje s cieľovou skupinou rodina s deťmi pred rozvodom, počas rozvodu a po rozvode. Pomáha zvládať rodičom aj deťom náročné obdobie, riešiť vzniknuté problémy, so vzájomnou komunikáciou, rodičom pomáha dohodnúť sa v starostlivosti o deti, poskytuje administratívnu a sociálno-právnu pomoc. V roku 2013 poskytlo pomoc 94 rodinám (s celkovým počtom členov týchto rodín 116).

Koordinátorka Centra pre rodiny v kríze v rámci svojej činnosti poskytla pomoc v období realizácie programu v roku 2013 (január - december) spolu 63 klientom. Počas roka 2013 Centrum pomohlo približne 224 rodinám.

4.13. Zmierniť dôsledky nepriaznivého často až patologického dopadu na psycho-sociálny vývin detí v problémových, neúplných a rozpadnutých rodinách realizovaním preventívno-výchovných aktivít psychológmi RPPS ÚPSVaR pre deti a mládež zameraných na témy - zdravé rodinné vzťahy, manželstvo a rodičovstvo, a prevenciu a ochranu detí pred rôznymi formami násillia, zneužívania vrátane sexuálneho zneužívania

Spôsob plnenia: Vytvorenie podmienok (priestorových, časových, materiálnych a personálnych) pre realizáciu preventívno-výchovných aktivít zameraných na zodpovedné rodičovstvo a partnerské vzťahy a prevenciu voči zlému zaobchádzaniu - zanedbávaniu, zneužívaniu detí

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: ročne

Zodpovedný gestor: MPSVR/Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR

Spolupracujúce subjekty: podľa personálnych možností jednotlivých RPPS a po dohode so zástupcami cieľových skupín PVA (ZŠ, SŠ a pod)

Indikátor: Kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele vo vyhodnotení činnosti RPPS - PVA

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Počet preventívno-výchovných aktivít (PVA) realizovaných psychológmi a odbornými poradcami RPPS úradov PSVaR má oproti minulým rokom naďalej klesajúcu tendenciu. Kým v roku 2012 RPPS uskutočnili 190 rôznych preventívno -výchovných aktivít prioritne pre žiakov SŠ a ZŠ, v roku 2013 to bolo už len 50 PVA , pre celkove 1 371 účastníkov, z toho pre 1 190 z radov detí a mládeže a pre 181 dospelých. Témy PVA boli zamerané na – zdravý životný štýl a psychohygienu, prevenciu drogových a iných závislostí, zdravé sociálne a rodinné vzťahy, manželstvo a rodičovstvo, fenomén šikanovania a i. **Dôvodom poklesu PVA v štatistických ukazovateľoch je pretrvávajúce nedostatočné personálne vybavenie RPPS, väčšina RPPS zo 46 má iba jedného psychológa.** Viaceré RPPS, ktoré v roku 2012 realizovali PVA, v roku 2013 ich už z časových a kapacitných dôvodov nemohli realizovať, pričom **školy ale aj iné inštitúcie majú záujem o PVA zo strany RPPS úradov PSVaR pre svojich žiakov a študentov.**

*4.14. Zvyšovať odbornú úroveň poskytovaných psychologicko-poradenských služieb rodinám pred, počas a po rozvede, rozchode partnerov.

Spôsob plnenia: Špecializované vzdelávanie psychológov a odborných poradcov RPPS a efektívne uplatňovanie nadobudnutých vedomostí a odborných zručností v rámci psychologickkej pomoci a poradenstva rodine – manželom, rodičom detí a taktiež samotným deťom

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: *minimálne dve vzdelávacie aktivity*

Zodpovedný gestor: MPSVR SR, Ústredie PSVR

Spoluzodpovední gestori: úrady PSVR

Spolupracujúce subjekty: Podľa jednotlivých vzdelávacích aktivít štátne a neštátne subjekty.

Indikátor: Hodnotenie vzdelávacích podujatí psychológmi RPPS a získaných zručností v práci s rodinou.

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 sa realizovali **dve vzdelávacie aktivity** – trojdňový Workshop tematickej skupiny „Poradensko-psychologická práca s párom, manželmi, partnermi, rodinou) so zreteľom na záujem dieťaťa v podmienkach ÚPSVaR“ - teória a prax, prípadové štúdie, (september, Školiace stredisko MPSVR SR v Poprade) a trojdňový workshop v rámci cyklu – Metódy práce s rodinou v rozvede podľa modelu V. Satirovej – Model hnevu, v spolupráci s Inštitútom V. Satirovej v Bratislave, v priestoroch Ústredia PSVaR (september)

4.15. Príprava návrhov na zvyšovanie rodičovských zručností (tzv. podpora pozitívneho rodičovstva) v rámci preventívnych programov s následným prehodením zapracovania výsledných odporúčaní v rámci medziročných aktualizácií Národného akčného plánu pre deti

Spôsob plnenia: Vytvorenie skupiny odborníkov na tému pozitívne rodičovstvo, organizovanie okrúhlych stolov a užších stretnutí odborníkov na tému pozitívne rodičovstvo, vypracovanie odporúčaní pre prax

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014 a nasl.

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: Ústredie PSVR, Koalícia pre deti

Indikátor: počet odborných diskusií a podujatí s reálnymi výsledkami odporúčacieho charakteru

4.16. Vyhodnotiť vývoj v oblasti inštitútu striedavej osobnej starostlivosti

Spôsob plnenia: Výskumná úloha : Vývoj v oblasti inštitútu striedavej osobnej starostlivosti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2015

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovedný gestor: IVPR

Indikátor: zrealizovaná výskumná úloha

4.17. Zlepšovať aplikačnú prax v oblasti ochrany práv detí v súdnych konaniach

Spôsob plnenia: Organizovať pravidelné pracovné stretnutia sudcov (P-agendy) a zástupcov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a subjektov pôsobiach v oblasti ochrany práv detí.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR

Spoluzodpovední gestor: MPSVR SR, Spoločnosť priateľov detí z detských domovov - Úsmev ako dar

Spolupracujúce subjekty: akreditované subjekty, profesijné združenia a iné reprezentatívne združenia

Indikátor: počet stretnutí

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 sa uskutočnili **dve pracovné stretnutia sudcov vybavujúcich agendu P** so zástupcami Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, Spoločnosti priateľov detí a detských domovov Úsmev ako dar, právnických fakúlt, sekretariátu Výboru pre deti a mládež, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, úradov práce, detských domovov.

4.18. Odstrániť existujúce výkladové nejasnosti, ako aj problémy, ktoré sa vyskytujú v aplikačnej praxi vrátane spružnenia viacerých mechanizmov a reagovať na ciele zakotvené vo vzťahu k ochrane rodiny v programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky

Spôsob plnenia: Predloženie návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MS SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, sudcovia venujúci sa agende PaNc

Indikátor: legislatívna úprava

*4.19. Zvýšiť ochranu detí posilnením všeobecného princípu najlepšieho záujmu dieťaťa v novej rodinnoprávnej úprave zaradenej do nového Občianskeho zákonníka

Spôsob plnenia: Pokračovanie v príprave rekonštrukcie Občianskeho zákonníka

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: predloženie návrhu Občianskeho zákonníka do legislatívneho procesu do konca roka 2015

Zodpovedný gestor: MS SR

Spolupracujúce subjekty: Komisia pre rekonštrukciu Občianskeho zákonníka zriadená ministrom spravodlivosti zložená z expertov na vybrané právne oblasti

Indikátor: vypracovanie návrhu nového Občianskeho zákonníka

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 sa pokračovalo v príprave rekonštrukcie Občianskeho zákonníka.

*4.20. Spružniť a zrýchliť súdne konania, odstrániť prieťahy vrátane vecí starostlivosti súdu o maloletých. Odstrániť existujúce výkladové nejasnosti, ako aj problémy, ktoré sa vyskytujú v aplikačnej praxi.

Spôsob plnenia: Pokračovanie v príprave rekonštrukcie Občianskeho súdneho poriadku

Časový harmonogram/termín (s)plnenia:

predloženie do legislatívneho procesu návrhu Legislatívneho zámeru Občianskeho súdneho poriadku do konca roka 2013; predloženie návrhu paragrafového znenia návrhu nového Občianskeho súdneho poriadku do legislatívneho procesu v priebehu roka 2014

Zodpovedný gestor: MS SR

Spolupracujúce subjekty: Komisia pre rekonštrukciu Občianskeho súdneho poriadku zriadená ministrom spravodlivosti zložená z expertov na vybrané právne oblasti

Indikátor: vypracovanie Legislatívneho zámeru Občianskeho súdneho poriadku, vypracovanie návrhu nového Občianskeho súdneho poriadku

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky **predložilo v roku 2013 do legislatívneho procesu Legislatívny zámer rekonštrukcie civilného práva procesného**. Vláda Slovenskej republiky schválila tento materiál dňa 5. júna 2013 uznesením č. 283. V zmysle bodu B. 1 tohto uznesenia rezort spravodlivosti predloží návrhy zákonov vypracovaných na základe schváleného legislatívneho zámeru na rokovanie vlády Slovenskej republiky do 30. septembra 2014. Cieľom pripravovanej úpravy je okrem iného aj **spružnenie mechanizmu súdnych konaní vrátane starostlivosti súdu o maloletých**. Na príprave jednotlivých častí pracujú osobitné subkomisie.

4.21. Zhromaždiť poznatky o problémoch súdnej praxe vo veciach starostlivosti súdu o maloletých a následne riešiť v kontexte pripravovanej novelizácie zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine

Spôsob plnenia: Pracovné stretnutie sudcov v Inštitúte vzdelávania v Omšeni s cieľom diskutovať podnety k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MS SR

Spolupracujúce subjekty: Inštitút vzdelávania v Omšeni, sudcovia venujúci sa agende PaNC

Indikátor: zorganizovanie pracovného stretnutia so sudcami v Inštitúte vzdelávania v Omšeni –zhromaždenie a zapracovanie podnetov k návrhu novely zákona o rodine

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

V roku 2013 sa uskutočnili **dve pracovné stretnutia sudcov vybavujúcich agendu P** so zástupcami Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, Spoločnosti priateľov detí a detských domovov Úsmev ako dar, právnických

fakúlt, sekretariátu Výboru pre deti a mládež, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, úradov práce, detských domovov.

Na pracovnom stretnutí boli vo všeobecnosti diskutované inštitúty novely zákona o rodine a to v tomto rozsahu:

- vymedzenie kritérií najlepšieho záujmu dieťaťa – inšpirácia v rakúskej právnej úprave účinnnej od 1. 2. 2013,
- otázka zakotvenia právnej úpravy trvalého alebo prechodného vystaňovania sa dieťaťa do cudziny v kontexte medzinárodných únosov detí,
- striedavá osobná starostlivosť,
- zapieranie otcovstva určeného podľa I. domnienky,
- koncepcia výchovných opatrení; výchovné opatrenia voči trestne nezodpovedným deťom za ich protispoločenské správanie.

5. Základná zdravotná starostlivosť, zdravotné postihnutie a sociálna starostlivosť

Strategický cieľ: Prijíť a realizovať potrebné opatrenia vo všetkých sférach života detí týkajúcich sa zdravia a zdravého vývoja

Čiastkové ciele:

5.1. Integrovať deti so zdravotným postihnutím do života spoločnosti

Spôsob plnenia: Rozvoj všetkých podporných nástrojov na účely integrácie detí so zdravotným postihnutím do spoločnosti, za účelom prístupu ku všetkým druhom služieb a bezbariérovej prepravy do inštitúcií, najmä vzdelávacích a kultúrnych

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, neverejní poskytovatelia

Indikátor: počet novo registrovanej prepravnej služby; počet detí, ktorým bol poskytnutý iný podporný nástroj

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

S cieľom podporiť sociálne začlenenie fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, vrátane detí s ťažkým zdravotným postihnutím, do spoločnosti štát poskytuje týmto osobám pomoc vo forme **peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia**. Ide o účelové opakované alebo jednorazové príspevky (14 druhov príspevkov), ktoré sú financované výlučne zo štátneho rozpočtu. V roku 2013 bola touto formou poskytovaná **pomoc priemerne 10 250 deťom mesačne** a dospelým osobám opatroujúcim deti s ťažkým zdravotným postihnutím bol poskytnutý príspevok na opatrovanie priemerne v 5 436 prípadoch mesačne. Za účelom zabezpečenia prepravy bol poskytnutý peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla 607 deťom a 8 deťom peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla. Priemerne mesačne bol 38 deťom poskytovaný peňažný príspevok na prepravu a 4 779 deťom bol poskytovaný peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci s reprezentatívnymi organizáciami osôb so zdravotným postihnutím, ako aj a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy a orgánmi samosprávy pripravilo „**Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020**“, ktorý vychádza z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2012-2016. Nový Národný program je tvorený ako otvorený dokument, obsahuje základné úlohy na obdobie rokov 2014 – 2020. Bol pripravovaný za účasti viacerých odborníkov z rôznych oblastí tak, aby bolo pokryté nielen široké spektrum jednotlivých oblastí, ale zároveň, aby bola zabezpečená aj prepojenosť a kompatibilita všetkých opatrení a úloh. Jednou z oblastí Národného programu je aj oblasť „Deti so zdravotným postihnutím“³¹.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky poskytlo v roku 2013 dotáciu v zmysle zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení zákona č. 393/2012 Z. z. na **podporu a rozvoj terénnej formy sociálnej služby** (prepravná služba) piatim subjektom v celkovej výške 109 000 €. Účelom poskytnutej dotácie bol nákup špeciálne upraveného motorového vozidla pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom, teda aj deťom. Z týchto piatich subjektov boli traja neverejní poskytovatelia (2 neziskové organizácie, 1 občianske združenie) a dvaja verejní poskytovatelia (obec).

Vo všetkých zariadeniach sociálnych služieb ŽSK prebieha (v niektorých už aj prebehol) **proces postupného odstraňovania bariér, predovšetkým technických a priestorových** (bezbariérové vstupy do budov, odstraňovanie prahov, inštalovanie výťahov, zdvíhacích plošín a zariadení, schodolezov, rekonštrukcia sociálnych zariadení a pod.). V rámci **procesu transformácie a deinštitucionalizácie sociálnych služieb** sú vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb vytvárané podmienky pre znižovanie kapacity a zväčšovania

³¹ vláda SR materiál schválila dňa 15. januára 2014 uznesením č. 25/2014

ubytovacej plochy izieb za účelom zvyšovania kvality poskytovaných služieb humanizáciou prostredia a vytváraním pocitu väčšieho súkromia (napr. DSS a SZ Slniečko Oščadnica). V rámci integrácie sú deti a mládež zo zariadení sociálnych služieb zapojení do rôznych projektov, v rámci jedného zariadenia sociálnych služieb bol vytvorený kadernický salón, v ktorom vyučená klientka poskytuje svoje odborné zručnosti v prospech zariadenia, pre ostatných klientov. Klienti zariadenia sociálnych služieb sa pod odborným dohľadom taktiež spolupodieľajú na **označovaní cyklotrás, čo v rámci projektu predstavuje jednu z inovatívnejších foriem integrácie.**

Slovenská republika sa v roku 2013 zúčastnila na pôde Svetovej organizácie duševného vlastníctva rokovaní o uzavretí **Marakéšskej zmluvy o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby, teda aj deti, nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania**, ktorá zavádza medzinárodné pravidlá, pomocou ktorých sa má dosiahnuť, aby aj nevidiacim osobám, osobám so zrakovým postihnutím alebo s inou poruchou čítania bolo zaručené právo na informácie a právo na výskum a vzdelávanie prostredníctvom lepšieho prístupu k dielam a ich kópiám v prístupnom formáte, ako aj prostredníctvom podpory vzájomnej cezhraničnej výmeny diel a ich kópií v prístupných formátoch medzi zmluvnými stranami a oprávnenými právnickými osobami. Zmluva je otvorená na podpis rok po jej prijatí, t.j. do 28. júna 2014. V súčasnosti prebieha na pôde Európskej únie rokovanie o otázke prístúpenia k tejto medzinárodnej zmluve na úrovni Európskej únie, alebo jednotlivých členských štátov.

5.2. Podporiť prevenciu vrodeného zdravotného postihnutia u detí

Spôsob plnenia: Včasnou diagnostikou odchýlok psychomotorického vývinu detí umožniť efektívne vyrovnávanie nerovností v zdraví, v učení a v správaní v dospelosti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MZ SR, MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: DFNSP Bratislava, VÚDPaP

Indikátor: Správa o plnení

Odpočet plnenia za rok 2013 - neukončená:

MZ SR plnilo predmetnú úlohu v rámci **projektu Pilotáž skríníngov psychomotorického vývinu pre 2. – 11. preventívnu prehliadku dieťaťa v ambulancii pediatra, ktorý poskytuje všeobecnú ambulatnú starostlivosť deťom a dorastu**. Projekt zahŕňal vytvorenie metodológie výskumu, zadefinovanie všeobecných kritérií platných pre skríníngové vyšetrenie, nastavenie ľahko osvojiteľných postupov pre rodiča a formu vyhodnotenia vyšetrenia pre pediatra. Prierezovej celoštátnej štúdie sa zúčastnilo štyridsať päť pediatrov a výskumná vzorka pozostávala z 2 700 detí vo veku do 3 rokov. Vyšetrené deti pochádzali zo všetkých krajov Slovenska. Zistené výsledky (**takmer 6 % detí s vývinovými odchýlkami vo výskumnej vzorke, čo je v zhode s predpokladaným výskytom v populácii na základe domácich i zahraničných štatistík**) potvrdili dostatočnú heterogénnosť vybranej vzorky populácie zo sledovaných hľadísk. Ďalším krokom projektu bol proces výberu položiek a tvorba skrátenej škály dotazníkových/ skríníngových listov tak, aby výstupy následne vytvorili bázu národných štandardizovaných postupov. Štatistické spracovanie, analýza výsledkov a overovanie psychometrických kvalít skríníngových metód boli pokračujúcimi aktivitami projektu. V rámci projektu, ktorého cieľom je prispieť k zvýšeniu efektivity vyšetrení psychomotorického vývinu pri preventívnych prehliadkach detí vytvorením nástroja na hodnotenie informácií získaných od rodičov, ktorí sa aktívne zapájajú do procesu identifikácie varovných signálov zdravotného postihnutia, a výsledkov vyšetrenia psychomotorického vývinu od pediatrov, **sa ukázalo potrebné overiť správnosť nastavenia cut-off skóre pre rôzne klinické skupiny (autismus, deti s detskou mozgovou obrnou a pod.) a posúdenie zhody výsledkov s pediatrami a rodičmi**. V rámci validizácie psychometrických vlastností tohto nástroja sa **pred jeho zavedením do praxe, ako národného štandardizovaného postupu, ukazujú prínosnými ďalšie konzultácie a spolupráca s domácimi a zahraničnými špecialistami**.

Nakoľko rozpočtová kapitola MZ SR v závere roku 2013 nedisponovala finančnými prostriedkami na dokončenie uvedených aktivít projektu, **zostáva otvorená spolupráca MZ SR s tímom odborníkov Katedry psychológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Bratislava a odborným garantom projektu, riešiteľom projektu č. 2007/24-DFNSP BA-03**, k vytvoreniu národnej metodiky skríníngu psychomotorických porúch v rámci preventívnych prehliadok pediatrom. **Rozpočtová kapitola MZ SR nedisponovala prostriedkami na dokončenie projektu ani na začiatku roka 2014.**

*5.3. Udržať vysokú úroveň zaočkovanosti detskej populácie

Spôsob plnenia: Prevencia prenosných ochorení imunizáciou detí.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 a priebežne

Zodpovedný gestor: MZ SR/ÚVZ SR

Spoluzodpovední gestori: RÚVZ

Spolupracujúce subjekty: Poskytovatelia všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre deti a dorast

Indikátor: Štatistické údaje Národného centra zdravotníckych informácií

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V rámci **administratívnej kontroly pravidelného povinného očkovania** bola zaočkovanosť detí kontrolovaná vo všetkých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast v SR. Kontrolu očkovania vykonali pracovníci odborov a oddelení epidemiológie regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR. Okrem zaočkovanosti ročníkov detí, ktoré mali byť vzhľadom na vek v súlade s očkovacím kalendárom k termínu kontroly kompletne očkované alebo preočkované bola kontrola zameraná aj na správnosť evidencie a dokumentácie očkovania, sledovanie kontraindikácií, nežiaducich reakcií po očkovaní a na dodržiavanie chladového reťazca pri uskladnení vakcín v ambulancii. Celoslovenské výsledky zaočkovanosti v SR k 31. augustu 2013 sú zatiaľ uspokojivé. Pohybujú sa na úrovni 95,9 % - 98,8 %. Zaočkovanosť u všetkých druhov pravidelného povinného očkovania v rámci SR aj v tomto roku prekročila hranicu 95 % odporúčanú WHO. **Je však zaznamenaný klesajúci trend úrovne zaočkovanosti detskej populácie v porovnaní s predchádzajúcim obdobím a to o 0,3 - 0,9 %.** Pokles úrovne zaočkovanosti je najmä dôsledkom narastajúceho počtu rodičov odmietajúcich povinné očkovanie detí. Na krajskej úrovni sa zaočkovanosť pohybovala na úrovni 92,1 % - 99,6 %. Zaočkovanosť pod 95 % na úrovni kraja bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji v rámci základného očkovania proti morbillám, mumpsu a rubeole pri ročníku narodenia 2011. V roku 2013 na okresnej úrovni nedosiahlo hranicu 95 % zaočkovanosti 20 okresov. Na úrovni pediatrických obvodov nedosiahlo hranicu 90 % zaočkovanosti 10,1% z 1271 obvodov (128 obvodov). Najviac obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90 % bolo v rámci Košického, Bratislavského a Banskobystrického kraja.

5.4. Podporiť ochranu zdravia dieťaťa

Spôsob plnenia: Úpravy národnej legislatívy na ochranu detí v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MZ SR

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia ambulantnej a ústavnej zdravotnej starostlivosti

Indikátor: Existencia nových alebo novelizovaných legislatívnych predpisov

5.5. Posilniť oblasť duševného zdravia adolescentov informovanosťou a odstraňovaním bariér vo vzťahu k žiakom s poruchami správania sa

Spôsob plnenia: Interaktívne stretnutia odborníkov a žiakov stredných škôl o duševných poruchách, o práci psychológov a psychiatrov, o včasnom rozpoznaní duševnej poruchy a poruchy správania, o tom ako sa lieči duševná porucha a porucha správania

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MZ SR

Spoluzodpovední gestori: vybraní špecialisti v odbore psychológia a psychiatria

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia ústavnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti, Liga za duševné zdravie

Indikátor: Správa o plnení a dosiahnutých výsledkoch

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

V roku 2013 s podporou poskytnutej dotácie z MZ SR Liga za duševné zdravie zrealizovala sériu 5 interaktívnych stretnutí so študentmi vybraných stredných škôl. Stretnutia plošne nadväzujú na už zrealizované diskusie v predchádzajúcom období. Názov projektu: **Projekt pre študentov stredných škôl o duševnom zdraví a o duševných poruchách**. Projekt, na ktorom sa študenti vo adolescentnom veku stretávajú s mladými psychológmi a psychiatrami, prispieva k zvýšeniu informovanosti o duševných poruchách a tým aj k prevencii možného kritického správania mladých ľudí.

V roku 2013 na základe poskytnutej dotácie z MZ SR Liga za duševné zdravie zrealizovala 6 školení pre učiteľov základných a stredných škôl o duševných poruchách u detí. Názov projektu: **Školenia pre učiteľov o duševných poruchách u detí**. Učitelia na základných školách a ďalší pedagogickí zamestnanci majú možnosť získať potrebné informácie o duševných poruchách u detí, s cieľom naučiť sa rozpoznať duševnú poruchu a pomohli dieťaťu resp. rodičom nájsť cestu k správnej a rýchlej liečbe. LDZ vydala pre účely tohto projektu aj **edukačnú publikáciu s názvom „Duševné poruchy u detí“**, ktorej autorom je detský psychiater MUDr. Ján Šuba.

*5.6. Zlepšiť zdravotné uvedomenie detí a mládeže a podporiť zdravý životný štýl

Spôsob plnenia: Informačné a vzdelávacie kampane, prednášky, edukačné materiály a projekty na podporu zdravého životného štýlu orientované primárne do školského prostredia.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 a priebežne

Zodpovedný gestor: MZ SR/ÚVZ SR

Spoluzodpovední gestori: RÚVZ

Spolupracujúce subjekty: MŠVVŠ SR (poskytnutie súhlasu s aktivitami), MDVRR SR, MVO

Indikátor: Správa o plnení

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V Pedagogicko-organizačných pokynoch na šk. rok 2013/2014 sa v časti 1.6.9 **Zdravý životný štýl** uvádzajú viaceré odporúčania na realizáciu školských programov podpory zdravia, zdravého životného štýlu a výchovy ku zdraviu. Na podporu zdravého životného štýlu bola sekciu regionálneho školstva podporená aktualizácia webovej stránky www.bezpre.sk. V sekcii Zdravie v školách boli uverejnené nové odporúčané materiály pre školy ako aj materiály uvedených - „Zručnosti pre zdravie“, preklad publikácie WHO - „Vytváranie prostredia pre emocionálnu a sociálnu pohodu“.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky vyhlásilo v roku 2013 **rozvojový projekt „Zdravie a bezpečnosť v školách 2013“** a podporila 26 projektov základných a stredných škôl v celkovej finančnej dotácii 46 000€. V roku 2013 bol v rámci rozvojového projektu „Zdravie a bezpečnosť v školách 2013“ podporený **celoslovenský projekt „Červené stužky“**, ktorý je organizovaný ako 7. ročník celoslovenskej školskej kampane Gymnázium sv. Františka z Assisi v Žiline s celkovou finančnou čiastkou z MŠVVaŠ SR 4 564,00 eur. Kampaň sa začala 1. septembra 2013 a vyvrcholila v predvečer Svetového dňa boja proti AIDS - 29. novembra 2013 stretnutím škôl a školských zariadení na Mestskom úrade v Žiline. Hlavné zameranie kampane je na mladého človeka, na poskytnutie a zvýšenie odborných vedomostí o HIV/AIDS, ktoré kampaň považuje za najúčinnější prostriedok prevencie - boja proti AIDS. Kampaň sa uskutočnila pod odbornou garanciou viacerých odborných pracovísk na Slovensku a v zahraničí. Oslovila najmä školy a školské zariadenia na Slovensku. Počas realizácie kampane boli všetky informácie dostupné na webovej stránke www.cervenestuzky.sk. V siedmom ročníku kampane bolo zapojených **520 škôl** a školských zariadení Slovenska (74 gymnázií, 195 SŠ, 9 ŠI, 196 ZŠ, 43 ŠZŠ a 3 CPPPaP).

Odbor podpory zdravia ÚVZ SR v r. 2013 zorganizoval **odborný seminár Zvyšovanie informovanosti v oblasti mentálneho zdravia detí a mládeže** s cieľom poskytnúť pracovníkom odborov podpory zdravia RÚVZ v SR poznatky a vedomosti o naliehavých otázkach mentálneho zdravia detí a mládeže formou prednášok a výcvikových aktivít s dôrazom na jeho poznávanie, prevenciu a intervenciu. Vzdelávacej aktivity sa zúčastnilo 26 účastníkov z RÚVZ v SR, účastníci získali metodické príručky pre efektívne riešenie pracovných problémov.

Projekt Gym – FIT realizuje od roku 2008 Slovenská gymnastická federácia v partnerstve s ÚVZ SR. Cieľom projektu je pozitívne ovplyvniť nepriaznivú situáciu vo vývine detí a mládeže zameraním sa na zvyšovanie telesnej zdatnosti formou spontánnej pohybovej aktivity vrátane správneho držania tela, taktiež celkovej podpory duševného zdravia a telesného zdravia a výchove k zdravému životnému štýlu. Spolupráca ÚVZ SR a

RÚVZ v SR pri zabezpečovaní poradenstva v oblasti zdravého životného štýlu pre deti sa realizuje na úrovni odborníkov a edukačné materiály na súvisiace témy sa poskytujú učiteľom, príp. deťom. Projekt sa uskutočnil aj v r. 2013, do aktivít sa zapojili RÚVZ: Spišská Nová Ves, Banská Bystrica, Nové Zámky, Prešov, Liptovský Mikuláš. Akcie sa zúčastnilo spolu približne 1000 detí z materských škôl a 1. st. základných škôl.

Ďalšie aktivity v rámci podpory zdravia detí a mládeže: Odbory podpory zdravia RÚVZ v SR sa podieľali na realizácii **skupinových intervencií v školách**. Uskutočňovali sa interaktívne skupinové intervencie ako prednášky, besedy, panely a pod. Jednalo sa o edukačné aktivity zamerané na: Zdravý životný štýl., Podporu pohybových aktivít., Podporu duševného zdravia., Zvládanie stresu., Prevenciu závislostí., Výchovu k zodpovednému partnerstvu a rodičovstvu., Na sexuálne zdravie. a pod. ÚVZ SR v rámci významných Dní vyhlásených na prevenciu ochorení a podporu zdravia metodicky viedol RÚVZ v SR, ktoré vykonávali sprievodné edukačné aktivity napr. v súvislosti s **Európskym dňom ústneho zdravia**, pri tejto príležitosti sa vykonávali edukačné aktivity určené pre cieľovú skupinu žiakov materských, základných a stredných škôl. Sprievodné edukačné aktivity v súvislosti so **Svetovým dňom duševného zdravia** zapájali cieľovú skupinu žiakov základných a stredných škôl, učiteľov a iných odborných pracovníkov v školstve a propagovali Svetový deň duševného zdravia na webových stránkach príslušných RÚVZ a v regionálnych médiách; Prípravu odborného panela vo vstupných priestoroch príslušného RÚVZ s danou témou; Zorganizovanie besied (prípadne s prizvaným psychológom či psychiatrom) v prostredí základných či stredných škôl, zameraných na odtabuizovanie problematiky, vyzdvihnutie významu duševného zdravia pre zdravý a spokojný život, zdôraznenie významu psychohygieny; Propagáciu odborných služieb v starostlivosti o duševné zdravie (Psychologické poradne, telefonické linky, poradne zdravia.); Distribúciu edukačných materiálov vzťahujúcich sa k duševnému zdraviu, psychohygiene a pod.; Ako konkrétne **opatrenie zamerané proti samovraždám detí a mladistvých**, všetkým základným a stredným školám bolo zaslané elektronické oslovenie s odkazom na **publikáciu WHO - Prevencia samovrážd**: príručka pre učiteľov a ostatných pracovníkov školstva - so žiadosťou o bezodkladné spropagovanie v kolektíve vyučujúcich, pri príležitosti Svetového dňa duševného zdravia. V súvislosti s realizáciou aktivít k **Európskemu týždňu boja proti drogám** ÚVZ SR organizačne pripravil a vyhlásil celoslovenskú súťaž, s názvom **Najlepšia protidrogová nástenka**. Cieľom uvedenej preventívnej aktivity je vytvoriť aktívny protidrogový postoj, poukázať na význam primárnej prevencie, predísť užívaniu návykových látok alebo ho oddialiť čo do najneskoršieho veku, obmedziť alebo zastaviť experimentovanie s návykovými látkami, a tak predchádzať závažným poškodeniam zdravia v telesnom a duševnom vývoji. Termín vyhlásenia súťaže bol 20. november 2013. Termín uzávierky súťaže je 20. január 2014.

Poradenstvo v zmysle propagácie zdravého životného štýlu sa realizovalo v rámci **výstavy Slovmedica non handicap**. Súčasťou boli **Slovenské dentálne dni vrátane Dňa ústneho zdravia**, ktorý organizovala Slovenská komora zubných lekárov aj v spolupráci s kanceláriou WHO a ÚVZ SR. V súvislosti s vyššie uvedenou akciou, v ktorej sa zapojili deti materských a základných škôl, poskytovalo sa poradenstvo, prebehla interaktívna beseda k danej problematike, poskytovali sa edukačné materiály pre pedagógov – letáky a premietal sa DVD seriál kreslených edukačných rozprávok „Prečo zvieratka bolia zúbky“. Uvedených aktivít sa zúčastnilo približne 500 žiakov materských a základných škôl.

MDVRR SR plnilo uvedenú úlohu prostredníctvom oddelenia bezpečnosti cestnej premávky (ďalej ako „BECEP“), ktoré v rámci svojej činnosti rôznymi formami (dopravno – vzdelávacie projekty, distribúcia vzdelávacích a reflexných materiálov, akcie organizované dobrovoľníkmi VAMOS a i.) vzdelávalo deti a mládež v oblasti **zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky** a upozorňovalo na nebezpečenstvá nedodržiavania zásad bezpečnosti, dopravných predpisov, užívania alkoholu a omamných látok. Uvedené aktivity boli vykonávané v súlade so **Stratégiou zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky v Slovenskej republike v rokoch 2011 až 2020** (Národný plán SR pre BECEP 2011 – 2020).

5.7. Získať údaje o výskyte poškodenia zdravia detí v dôsledku úmyselných a neúmyselných úrazov

Spôsob plnenia: Vypracovanie národného profilu Slovenskej republiky v oblasti úmyselných a neúmyselných úrazov detí

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 - 2014

Zodpovedný gestor: MZ SR/ÚVZ SR

Spolupracujúce subjekty: MV SR, MŠVVŠ SR, MVO (poskytnutie existujúcich údajov)

Indikátor: publikovaný národný profil

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Úlohou na rok 2013 bolo vypracovanie **národného profilu Slovenskej republiky v oblasti neúmyselných úrazov detí a mládeže do 19 rokov v Slovenskej republike**. Okrem profilu krajiny bola vydaná aj **Informačná karta o bezpečnosti detí na Slovensku**. Obidve publikácie boli výsledkom zapojenia SR do **projektu TACTICS**, ktorý sa zaoberá stavom bezpečnosti detí v Európe. Realizácia tohto projektu prebieha v 31 krajinách európskeho regiónu. Metodika získavania, spracovania a vyhodnotenia údajov o úrazoch detí a mládeže bola jednotná pre všetky zapojené krajiny. Údaje zozbierané v rámci projektu boli doplnené o ďalšie aktuálne údaje z databázy Národného centra zdravotníckych informácií, európskej databázy WHO (DMDM - European Detailed Mortality Database) i z prieskumov ÚVZ SR. Doplnujúcimi zdrojmi informácií boli tiež štatistické údaje Ministerstva vnútra SR (resp. Policajného zboru SR), Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Na základe uvedených údajov bol vypracovaný materiál pod názvom **Analýza stavu v oblasti úrazovosti a bezpečnosti detí a mládeže v SR** pre informovanie vlády o aktuálnej situácii v danej oblasti, ktorý bol predložený do vlády SR v novembri 2013.

Spôsob získavania údajov o výskyte poškodenia zdravia detí v dôsledku úmyselných a neúmyselných úrazov uvádzajú Pedagogicko - organizačné pokyny na šk. rok 2013/2014 sa v časti 1.6.11 Bezpečnosť a prevencia:

1. V oblasti školskej úrazovosti sa riaditeľom škôl a školských zariadení odporúča

- pravidelne sledovať vývoj školskej úrazovosti, znižovať jej nárast, odstraňovať zdroje a príčiny vzniku školských úrazov,
- pri registrovaných školských úrazoch vyplňať všetky položky registrovaného záznamu vo webovej aplikácii ako povinné a jednu kópiu vždy zaslať aj na príslušný odbor školstva obvodného úradu,
- dôslednejšie zabezpečovať pracovné postupy pedagogických zamestnancov, hlavne pri vykonávaní dozorov počas prestávok a v priestoroch, kde je najväčší predpoklad vzniku školských úrazov,
- vzniknuté registrované školské úrazy odškodňovať v súlade s platnými predpismi.

5.8. Chrániť deti a mládež pred novými psychoaktívnymi látkami

Spôsob plnenia: Príprava legislatívnej normy na zabránenie predaju nových psychoaktívnych látok, ktoré nie sú kontrolované v zmysle medzinárodných dohôd, konvencií a legislatívy EÚ

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 - 2014

Zodpovedný gestor: MZ SR

Indikátor: kvalitatívny: existencia legislatívneho predpisu

Odpočet plnenia za rok 2013 – splnená:

V roku 2013 bol **zákonom č. 40/2013 Z. z. novelizovaný zákon č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch**, ktorého gestorom je MZ SR. V novele sa vo vloženej paragrafe 16a **zavádza kategória rizikových látok – psychoaktívnych látok, ktoré dosiaľ nie sú na zozname kontrolovaných látok, majú však analogické psychotropné účinky ako kontrolované drogy**. Predaj takýchto látok bol do prijatia novely legálny a bolo možné proti nemu zasiahnuť len nepriamo. Prijatím novely sa až do preskúmania účinku nových psychoaktívnych látok môžu tieto zaradiť na zoznam rizikových látok až na 3 roky, počas ktorých je ich obchodovanie zakázané. Látky predstavovali riziko pre deti a mládež, ktoré s nimi experimentovali, nakoľko boli legálne a voľne dostupné (internet, kamenné obchody – „smartshopy“).

5.9. Zabezpečiť monitorovanie problematiky užívania drog u detí a mládeže a poskytovať relevantné informácie za účelom formulovania opatrení

Spôsob plnenia: Podpora a realizácia štúdií a monitorovania aktuálneho stavu užívania škodlivých zákonných aj nezákonných psychoaktívnych látok u detí a školskej mládeže, najmä štandardizovaných a medzinárodne porovnateľných

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MZ SR

Spolupracujúce subjekty: Organizácie podieľajúce sa na realizácii štúdií

Indikátor: dostupnosť údajov k 5 kľúčovým ukazovateľom EMCDDA

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 neboli z dotácií programu Protidrogová politika podporené žiadne projekty zamerané na realizáciu štúdií a monitorovania aktuálneho stavu užívania škodlivých zákonných aj nezákonných psychoaktívnych látok u detí a školskej mládeže. Podpora tak prebiehala len v rámci činnosti Národného monitorovacieho centra pre drogy (ďalej len „NMCD“), ktoré v roku 2013 z grantových prostriedkov podporilo prípravu štúdie ESPAD 2015 (vyslanie Principal Investigator na koordinačné stretnutie v Budapešti).

Na rok 2014 sú v rozpočte NMCD naplánované prostriedky na realizáciu periodického prieskumu Tabak-Alkohol-Drogy (TAD, naposledy realizovaný v 2010), ktorý je realizovaný metodikou odvodenou od štúdie ESPAD a poskytuje tak medzinárodne porovnateľné údaje, avšak na širšej vzorke. Taktiež sú naplánované prostriedky na realizáciu populačného prieskumu. Zber údajov k prieskumom prebehne v roku 2014. V roku 2013 NMCD autorsky spoluvytvorilo a podporilo v spolupráci s Asociáciou čistiarenských expertov SR projekt monitorovania spotreby/konzumácie drog na základe analýzy odpadových vôd. Realizovali sa periodické odbery, v rámci rizikových prostredí (letné hudobné festivaly). Údaje budú dostupné v priebehu roka 2014, aktuálne sú v procese spracovania.

5.10. Koordinovať opatrenia protidrogovej politiky zamerané na deti a mládež na národnej úrovni a ich medzinárodné prepojenie

Spôsob plnenia: Formulácia cieľov na ochranu detí a mládeže v strategických dokumentoch a prostredníctvom dostupných nástrojov a spolupráce s ostatnými rezortmi ich presadzovanie, vrátane kontroly ich plnenia

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MZ SR

Indikátor: ciele národnej protidrogovej stratégie v oblasti detí a mládeže

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

Čiastkový cieľ úlohy 5. 10. „Koordinovať opatrenia protidrogovej politiky zamerané na deti a mládež na národnej úrovni a ich medzinárodné prepojenie“ bude napĺňaný prostredníctvom cieľov formulovaných v Národnej protidrogovej stratégii na roky 2013 – 2020, ktorú vláda Slovenskej republiky schválila na rokovaní dňa 10. júla 2013 svojím uznesením č. 380 (z uvedeného dôvodu úloha nebude v nasledujúcich rokoch odpočítaná).

V oblasti zníženia dopytu po drogách je cieľom Národnej protidrogovej stratégie 2013-2020 zamerať prevenciu na rizikové vývinové obdobia, v ktorých sa začínajú užívať - psychoaktívne látky bez ohľadu na ich právny status. V prioritě 3.2. stratégia deklaruje zameranie cielenej prevencie aj na rodiny a komunity. **Stratégia bude v roku 2014 ďalej rozpracovaná na akčné plány jednotlivých rezortov**, ktoré budú podrobnejšie formulovať a konkretizovať ciele stratégie v oblasti svojej vecnej pôsobnosti. Schválenie súhrnného národného akčného plánu pre drogy vládou SR sa predpokladá v roku 2014. Prijatie stratégie umožnilo ministerstvu zdravotníctva poskytnúť **dotácie z programu Protidrogová politika na programy a aktivity z oblasti prevencie, liečby, resocializácie a znižovania poškodení**, a to v plnom rozsahu cieľov stratégie. V roku 2013 bolo **podporených 7**

projektov zameraných na deti a mládež ako cieľovú skupinu, v úhrnnej výške poskytnutých prostriedkov 197 210,49 EUR, čo predstavuje 38% z objemu alokovaných prostriedkov programu.

***Aktualizácia pre rok 2014 a nasl.:**

5.11. Koordinovať opatrenia podpory duševného zdravia na národnej úrovni.

Spôsob plnenia: Formulácia cieľov podpory duševného zdravia detí a mládeže v programoch zdravia a ich presadzovanie prostredníctvom dostupných nástrojov a spolupráce s ostatnými rezortmi.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014 -2015

Zodpovedný gestor: MZ SR

Spoluzodpovední gestori: Rada duševného zdravia

Spolupracujúce subjekty: Poskytovatelia ústavnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti, Liga za duševné zdravie.

Indikátor: Plán úloh Národného programu duševného zdravia na roky 2014-2015.

6. Vzdelanie, výchova, voľný čas a kultúrne aktivity

Strategický cieľ: Zvýšiť efektivitu opatrení a politik na zabezpečenie/posilnenie prístupu ku vzdelaniu, voľnočasovým aktivitám a účasti na kultúrnom a umeleckom živote pre deti zo všetkých sociálnych skupín

Čiastkové ciele:

6.1. Podrobne sa oboznámiť s princípmi a ustanoveniami Dohovoru o právach dieťaťa. Prehĺbiť vedomosti a zručnosti detí a žiakov v oblasti poznania princíпов a ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa a skvalitniť prípravu učiteľov; zlepšiť uplatnenie práva detí v škole slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach súvisiacich s fungovaním školy, ktoré sa ich dotýkajú a venovať primeranú pozornosť názorom detí (vrátane účasti na rozhodovaní o nich a riešení rovesníckych problémov)

Spôsob plnenia: Inovácia Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0, ISCED 1, ISCED 2 a ISCED 3A – inovácia vzdelávacích štandardov týkajúcich sa oblasti práv dieťaťa

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: školské roky 2013/2014 až 2016/2017

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovedný gestor: ŠPÚ

Spolupracujúce subjekty: Ústredné predmetové komisie pri ŠPÚ, pracovné skupiny na úpravu vzdelávacích programov pre všetky druhy škôl pri ŠPÚ, Vedecká rada ŠPÚ, profesijné organizácie a združenia

Indikátor: implementácia inovovaných vzdelávacích štandardov v školských vzdelávacích programoch materských škôl, základných škôl a stredných škôl SR a ich praktická realizácia.

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Od začiatku roka 2013 sa všetky spolupracujúce subjekty aktívne podieľali na tvorbe inovovaných vzdelávacích štandardov, týkajúcich sa oblasti práv dieťaťa v **Štátnych vzdelávacích programoch ISCED 0, ISCED 1 a ISCED 2. Vzdelávacie štandardy boli inovované na úrovni obsahu, ako aj výkonu žiakov.** Návrhy vzdelávacích štandardov boli predložené v júni 2013 na pripomienkovanie. Po ukončení pripomienkovania v novembri 2013 sa akceptované pripomienky postupne zapracovali do návrhov inovovaných vzdelávacích štandardov, týkajúcich sa oblasti práv dieťaťa v Štátnych vzdelávacích programoch ISCED 0, ISCED 1 a ISCED 2. Na jeseň roku 2013 začali spolupracujúce subjekty tvoriť **inovované vzdelávacie štandardy, týkajúce sa oblasti práv dieťaťa v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 3A.** Práce na vzdelávacích štandardoch pokračujú do marca 2014. Po schválení MŠVVŠ SR budú inovované vzdelávacie štandardy implementované v školských vzdelávacích programoch materských škôl, základných škôl a gymnázií SR.

V nadväznosti na inovované vzdelávacie štandardy boli inovované aj interné školské smernice a vnútorné poriadky škôl (TSK). Obsah výchovy a vzdelávania k ľudským právam bol integrovaný do učebných osnov viacerých vyučovacích predmetov (napr. etická výchova, občianska náuka, dejepis, biológia, náboženská výchova), do plánu práce jednotlivých predmetových komisií a do plánov práce koordinátorov.

6.2. Zabezpečiť pravidelnú školskú dochádzku. Znížiť počet žiakov, ktorí školu nedokončia

Spôsob plnenia: Sledovať uplatňovanie a dodržiavanie právnych predpisov a už ustanovené opatrenia a podporu pravidelnej školskej dochádzky. Zlepšovať efektívnu spoluprácu škôl (riaditeľov škôl) a príslušných orgánov štátnej správy a obcí pri oznamovaní žiakov, ktorí neospravedlnene vynechali viac ako 15 hodín, vrátane spätnej väzby riaditeľom škôl - riešenia problému neospravedlnených vyučovacích hodín príslušným orgánom štátnej správy a obcou

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovední gestor: príslušné orgány štátnej správy, územná samospráva, zriaďovatelia, školy

Spolupracujúce subjekty: Štátna školská inšpekcia

Indikátor: zlepšenie riadneho plnenia školskej dochádzky žiakmi a zníženie záškoláctva – zníženie počtu neospravedlnených vymeškaných hodín; zvýšenie počtu uplatnených opatrení na podporu pravidelnej školskej dochádzky

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Štátna školská inšpekcia získavala informácie o opatreniach na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky počas **komplexných inšpekcií v základných školách** v školskom roku 2012/2013. Inšpekcie sa uskutočnili v 86 ZŠ, z toho 77 bolo štátnych, 6 cirkevných a 3 školy súkromné. Školy navštevovalo 18 590 žiakov. Údaje sa získali prostredníctvom informačného dotazníka pre riaditeľa školy, z rozhovorov s vedúcimi zamestnancami školy a s výchovným poradcom. Neospravedlnených hodín v školách počas sledovaného obdobia bolo 63 692, uložených výchovných opatrení za neospravedlnené vynechanie vyučovacích hodín 2 677 (napomenutí a pokarhaní od triedneho učiteľa 935, pokarhaní od riaditeľa školy 1 225, znížených známok zo správania 517). Žiakov, ktorí neospravedlnene vynechali viac ako 15 vyučovacích hodín v mesiaci, bolo 527, počet zaslaných oznámení príslušnému orgánu štátnej správy a obci o týchto žiakoch bolo 692. Zistenia sú spracované v ***Správe o opatreniach na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky v základnej škole v SR v školskom roku 2012/2013***³².

V oblasti vzdelávania BSK cielene podporuje tie odbory štúdia, ktoré sú na trhu práce žiadané a tak sú schopné zabezpečiť mladým ľuďom možnosť po ukončení školy sa plnohodnotne zamestnať. **Vytvorenie pre študenta perspektívneho odboru smeruje k je tendencii nižšieho vymeškávania hodín**, ktoré by postupne smerovalo k zanechaniu štúdia.

NSK v **pravidelnom monitoringu výskytu sociálno– patologických javov na stredných školách** v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK zaznamenal **pokles výskytu prípadov záškoláctva** v porovnaní s predchádzajúcim školským rokom 2012/2013 o 11%.

6.3. Uplatnenie práva detí a mládeže slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach a účasti na rozhodovaní, ktoré sa ich dotýkajú pri fungovaní školy a práva venovať primeranú pozornosť ich názorom

Spôsob plnenia: Podpora vzniku a efektívnej činnosti žiackych školských rád ako prostriedku zvyšovania právneho vedomia žiakov a slobodného vyjadrovania ich názorov ako nástroja podpory demokracie v škole

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovední gestori: školy, zriaďovatelia

Spolupracujúce subjekty: Štátna školská inšpekcia (Monitoring z hľadiska dodržiavania ľudských práv)

Indikátor: počet a suma podporených projektov a zvýšenie počtu efektívne fungujúcich žiackych školských rád

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V rámci **Programov finančnej podpory detí a mládeže na roky 2008 – 2013** bola pre rok 2013 vyhlásená výzva na predkladanie projektov tematicky zameraných na zapojenie mládeže do spoločenského a politického života obce, mesta, regiónu a podporu spoločných iniciatív mladých ľudí a zástupcov samosprávy v rámci programu **ADAM 2 - Podpora projektovej činnosti zameranej na rozvoj práce s deťmi a mládežou**. V rámci uvedených tém bolo podporených 11 projektov sumou 70 800 Eur. Prioritne sa vypracovaniu školiacich modulov pre žiacku školskú radu (ďalej len „ŽŠR“), organizovanie okrúhlych stolov a zorganizovanie hodnotiacich stretnutí venoval projekt Regionálneho centra mládeže v Košiciach „O nás s nami – podpora a spolupráca ŽŠR“ a projekt Centra dobrovoľníctva v Banskej Bystrici „Dobrovoľníctvo stredoškolačkov – cesta k aktívnej participácii mládeže“

Štátna školská inšpekcia úlohu plnila pri výkone komplexných inšpekcií v 86 základných školách, z nich 27 malo zriadenú žiacku školskú radu (ďalej ŽŠR). Oslovených bolo 213 členov ŽŠR, ktorým boli zadané dotazníky. Cieľom bolo zistiť, či je ŽŠR akceptovaným partnerom vedenia školy, ako sa podieľa na živote školy a aký má vplyv na zvyšovanie bezpečnosti školského prostredia. Úloha bola sledovaná aj v 24 stredných odborných školách, v 20 z nich bola ustanovená ŽŠR. Na otázky v dotazníku odpovedalo 126 členov ŽŠR. Zistenia sú spracované v ***Správe o stave bezpečnosti školského prostredia a prevencie negatívnych javov v správaní žiakov v základnej a v strednej škole v školskom roku 2012/2013 v SR***³³.

³² http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/PSD_ZS_SR_23.pdf

³³ http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/UZP_BOZ_ZS_SR_23.pdf

BSK má v rámci svojej zriaďovateľskej pôsobnosti vypracovaný **zoznam škôl, na ktorých je aktívna žiacka školská rada**. Na pôde BSK sa predsedovia jednotlivých žiackych školských rád **zúčastňujú stretnutí**, na ktorých majú možnosť sa priamo podieľať na riešení pre nich dôležitých otázok a problémov.

Zabezpečenie uplatnenia práv detí a mládeže na strednej škole napíňal TTSK v spolupráci so Združením pre deti a mládež v Trnavskom kraji, Radou mládeže Trnavského kraja, projektom pod názvom **Podpora aktívnych stredoškôľakov**. Šlo o zahájenie konzultácie s koordinátormi stredných škôl v kraji so zameraním na podporu tvorenia a fungovania žiackych školských rád a motiváciou stredoškôľakov zúčastňovať sa formou neformálneho vzdelávania na osobnom raste, vzdelávaní lídrov rád a podporou pochopenia participácie na školách. **Celkovo sa navštívilo 11 koordinátorov rád a realizovalo sa 1 stretnutie** na výmenu názorov a skúseností a neformálne vzdelávanie účastníkov na tému a význam participácie na školách.

6.4. Podpora demokracie na pôde školy

Spôsob plnenia: Vzdelávanie pre koordinátorov žiackych školských rád
Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 -2015 Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR Spoluzodpovední gestori: Metodicko-pedagogické centrum (Košice), IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže Spolupracujúce subjekty: MVO Indikátor: počet absolventov vzdelávania

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže a MPC (pracovisko Košice) pripravilo na akreditáciu **špecializačné vzdelávanie pedagogických zamestnancov „Rozvoj kompetencií koordinátorov žiackych školských rád“** v dĺžke 110 hod. Vzdelávanie pozostáva z troch modulov : Východiská pri zakladaní žiackych školských rád, Koordinátor žiackej školskej rady, a Rozvoj žiackej školskej rady. Projekt bol predložený komisii pre akreditáciu programov doplnujúceho pedagogického štúdia a programov kontinuálneho vzdelávania MŠVVaŠ SR na rozhodnutie.

6.5. Podpora systematickej práce s deťmi a mládežou v oblasti neformálneho vzdelávania detí a mládeže

Spôsob plnenia: Zabezpečenie systematickej, cieľavedomej a účinnej finančnej podpory aktivít detí a mládeže mimo procesu formálneho vzdelávania a vo voľnom čase
Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR Spoluzodpovední gestori: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže Spolupracujúce subjekty: MVO, CVČ Indikátor: počet a suma podporených projektov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Financovanie práce s deťmi a mládežou sa v roku 2013 plnilo prostredníctvom vyhlásenia výziev v rámci **Programov finančnej podpory aktivít detí a mládeže na roky 2008 – 2013**. V roku 2013 boli v rámci uvedených programov zverejnené **4 výzvy** týkajúce sa systematickej práce s deťmi a mládežou, projektovej činnosti zameranej na rozvoj práce s deťmi a mládežou a sieťovania subjektov na národnej a krajskej úrovni.

Programy sú zamerané na finančnú podporu predovšetkým v nasledovných oblastiach:

- a) občianska participácia mladých ľudí na živote spoločnosti,
- b) dobrovoľníctvo mladých ľudí,
- c) informačné a poradenské činnosti pre deti a mládež,
- d) neformálne vzdelávanie detí a mládeže,
- e) lepšie poznanie situácie detí a mládeže v oblastiach uvedených v oblastiach s využitím výskumu mládeže,
- f) vzdelávanie dobrovoľných a profesionálnych pracovníkov s mládežou a mladých lídrov

Programy sa delia do troch samostatne vyhlasovaných programov. V rámci uvedenej podpory bola schválená dotácia na systematickú prácu s deťmi a mládežou 24 občianskym združeniam detí a mládeže v celkovej sume 2

046 994 Eur, na projektovú činnosť zameranú na rozvoj práce s deťmi a mládežou pre 16 oprávnených žiadateľov v celkovej sume 109 300 Eur, ďalej pre 14 informačných centier mladých v celkovej sume 123 700 Eur a pre 9 občianskych združení pôsobiacich na celoslovenskej a krajskej úrovni v celkovej sume 251 000 Eur.

6.6. Vytvorenie podmienok na pravidelné konzultovanie požiadaviek, názorov, očakávaní mládeže ako trvalej súčasť tvorby a realizácie mládežníckej politiky

Spôsob plnenia: Štruktúrovaný dialóg a pravidelné konzultácie s mládežou zamerané na rôzne oblasti ich života (vrátane voľného času, aktivít rôzneho zamerania, a od.)

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovedný gestor: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

Spolupracujúce subjekty: RMS, ZIPCeM, SV pre UNICEF

Indikátor: počet konzultačných nástrojov; počet mladých ľudí zapojených do procesu konzultácií; počet produktov prezentujúcich výsledky kľúčovým hráčom

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 sa realizovali **dve kolá konzultácií v rámci štruktúrovaného dialógu**, do ktorých bolo zapojených 180 mladých ľudí. Bola využitá forma on-line dotazníka, výsledky boli reportované aktuálnej predsedajúcej krajine. Do všetkých kôl boli zapojení aj experti v konzultovanej oblasti a pracovníci s mládežou. Vybraní zástupcovia slovenskej mládeže reprezentovali mladú generáciu na tematických európskych mládežníckych stretnutiach v Litve a Grécku.

V máji a júni 2013 sa uskutočnili **národné konzultácie k tvorbe Stratégie SR pre mládež 2014- 2020**, do ktorých sa zapojilo viac ako 300 účastníkov (50% mládež a 50% kľúčoví dospelí na úrovni regiónov), uskutočnilo sa osem regionálnych okrúhlych stolov, kde sa konzultovali najaktuálnejšie výzvy v oblasti mládeže, ktoré sa prejavili v obsahu samotného dokumentu. **Zosystematizovanie štruktúrovaného dialógu sa plánuje od roku 2015**, kde sa podpora štruktúrovaného dialógu bude viazať na finančnú podporu projektov Programov pre mládež MŠVVŠ SR. Nové možnosti financovania aktivít prináša aj program Erasmus +.

6.7. Nastavenie stratégie rozvoja informačno-poradenských činností pre mládež, ktorá zodpovedá aktuálnym potrebám v najlepšom záujme dieťaťa a ich oprávneným požiadavkám

Spôsob plnenia:

1. Projektová podpora poskytovania a skvalitňovania informačných a poradenských služieb pre mládež

2. Revidovanie Koncepcie informačnej a poradenskej činnosti pre mládež 2014-2020

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 1. 2014-2017, 2. 2014

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovední gestor: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

Spolupracujúce subjekty: ZIPCeM

Indikátor: 1. počet a suma podporených projektov, 2. schválený dokument

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Podpora projektovej činnosti v oblasti informačných a poradenských služieb pre mládež v roku 2013 bola realizovaná v rámci **Programov finančnej podpory aktivít detí a mládeže na roky 2008 – 2013**.

Ciele projektových aktivít boli zamerané na:

- podporu prístupu mladých ľudí k informáciám v nasledovných prioritných oblastiach: vzdelávanie, zamestnanosť, kariérne poradenstvo, podpora podnikania, rozvoj podnikavosti mládeže, aktívne občianstvo, participácia a mládežnícke dobrovoľníctvo;
- vytváranie príležitostí na štruktúrovaný dialóg a konzultácie mládeže a iných dôležitých aktérov v súvislosti s prípravou novej mládežníckej politiky 2014 – 2020 podľa priorít Európskej a národnej politiky;
- podpora nových foriem poskytovania informačných a poradenských služieb pre mládež s dôrazom na:

- využívanie moderných technológií pri ich zabezpečovaní,
- fyzické vyhľadávanie nových potenciálnych cieľových skupín mládeže, (špeciálne mládeže s Nedostatkom príležitostí).

Podporených bolo 14 informačných centier mladých v celkovej sume 123 700 Eur. Aktivity boli zamerané na rozvoj informačných a poradenských služieb pre mládež. Účelom výzvy bolo prispieť k naplneniu cieľov Koncepcie rozvoja informačných a poradenských činností pre mládež.

***6.8. Zvyšovať dostupnosť informácií v oblasti kultúry pre deti**

Spôsob plnenia:

1. Rozvíjať čitateľskú a literárnu gramotnosť detí a čítanie s porozumením

- Prostredníctvom dotačného systému MK SR podporovať vznik literatúry pre deti**
- Zabezpečiť dostupnosť detskej literatúry v knižniciach a informovanosť o nej (napr. prostredníctvom výstav, besied a pod.) a podporovať akvizíciu knižníc v tejto oblasti**
- Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním aktivít v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu**
- Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním literárnych súťaží**

2. Zabezpečovať prístup detí k vhodným informáciám

- V oblasti sociálnej prevencie realizovať aktivity, ktoré pomáhajú zvyšovať informovanosť detí o negatívnych sociálno-patologických javoch v spoločnosti a ich dôsledkoch pre život (látkové a nelátkové závislosti, kriminalita, extrémizmus a pod.)**
- V oblasti médií zabezpečiť ochranu maloletých pred nevhodnými obsahmi**

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: NOC, knižnice v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, regionálne knižnice

Indikátor: podporené projekty, realizované aktivity, právne predpisy v oblasti vysielania a audiovizie

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

1. Rozvíjať čitateľskú a literárnu gramotnosť detí a čítanie s porozumením

a) Prostredníctvom dotačného systému MK SR³⁴ podporovať vznik literatúry pre deti

MK SR má v rámci svojho dotačného systému vytvorený priestor na podporu vydávania literatúry a časopisov pre deti. V roku 2013 bolo prostredníctvom tohto nástroja podporených 45 projektov v celkovej sume 215 300 €³⁵. V rámci dotačnej schémy MK SR je zaradený aj podprogram Tvorba a aktivity umelcov do 35 rokov, ktorý je určený najmladšej umeleckej generácii. V roku 2013 sa v ňom podporilo 21 žiadostí v celkovej výške 67 750 €.

b) Zabezpečiť dostupnosť detskej literatúry v knižniciach a informovanosť o nej (napr. prostredníctvom výstav, besied a pod.) a podporovať akvizíciu knižníc v tejto oblasti

MK SR podporuje akvizície knižníc prostredníctvom svojho dotačného systému. V roku 2013 bolo na tento účel prerozdelených 346 553 €³⁶. MK SR prostredníctvom svojho dotačného systému podporuje aj projekty zamerané na podporu čítania detí³⁷.

³⁴ Zoznam podporených projektov v rámci dotačného systému MK SR v roku 2013 je dostupný prostredníctvom internetu na adrese https://registerkultury.gov.sk/granty2013/statistiky_verejne.php

³⁵ reprezentatívny výber z podporených projektov: Roman Brat: Ako našťavať Rimana (3 000 €); Elena Slobodová: Kolo, kolo mlynské (8 000 €); Alfréd Gros: Povesti spod Tatier (4 000 €); Detský časopis Fifík (8 000 €); časopis Lienka (8 000 €); časopis ZIPS pre žiakov 3-5 ročníka ZŠ (13 000 €); Ján Navrátil: Ďuro Trufo a figliari (4 000 €); Dúha – časopis pre kresťanské deti (3 500 €); Ivan Válek: Nebojsa a iné HORORozprávky (3 800 €)

³⁶ reprezentatívny výber z podporených projektov: Knižnica pre mládež mesta Košice – Aby deti čítali (2 000 €); Miestna knižnica Petržalka – Doplnenie a aktualizácia populárno-náučnej literatúry pre detských a mladých používateľov knižnice (2 500 €), Mesto Trstená – Doplnenie a aktualizácia náučnej literatúry pre študentov a dospelých (900 €), Katolícka univerzita v Ružomberku – Nákup študijnej a vedecko-odbornej literatúry pre študentov a vedecko-pedagogických pracovníkov Katolíckej univerzity v Ružomberku (1 500 €)

³⁷ reprezentatívny výber z podporených projektov: Motivačné aktivity s detským čitateľom v Knižnici pre mládež mesta Košice (2 320 €), Noc s Andersenom (6 000 €), Letom literárnym svetom (700 €), Podpora čítania prostredníctvom komunitných aktivít v knižnici (950 €), Čítame s Osmijankom – pridaj sa aj ty!(16 000 €), Celé Slovensko číta deťom 2013 (6 000 €)

Univerzitná knižnica v Bratislave realizuje kultúrne a vzdelávacie podujatia pre deti a mládež, pravidelné exkurzie pre žiakov stredných škôl a oboznamuje budúcich vysokoškolákov s prostredím knižnice ako vedeckého pracoviska a škálou služieb, ktoré ponúka (počet účastníkov exkurzií: 1 386). Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici realizovala besedy, prednášky a výstavy súvisiace s detskou literatúrou (napr. prednášky o regionálnych spisovateľoch, krsty kníh, prezentácia Vydavateľstva Matice slovenskej, beseda a výstava ilustrácií akademickej maliarky Dany Zacharovej ku knihám jej matky Kláry Jarunkovej pod názvom „Jediná a jedinečná“, projekt „Noc s Andersenom“, atď.)

c) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním aktivít v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu

MK SR v prostredníctvom svojho dotačného systému podporuje projekty z oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu. V tejto oblasti sú podporované podujatia, ktoré sú súčasťou postupových súťaží v rámci záujmovej umeleckej činnosti, ktoré z poverenia MK SR vyhlasuje Národné osvetové centrum (krajské kolá s postupom na Zlatú priadku a Hviezdoslavov Kubín)³⁸. Národné osvetové centrum z poverenia MK SR vyhlasuje celoštátne postupové súťaže aj v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a umeleckého prednesu³⁹.

d) Rozvíjať literárnu gramotnosť detí podporovaním a realizovaním literárnych súťaží

MK SR prostredníctvom svojho dotačného systému podporuje realizáciu literárnych súťaží detí a mládeže⁴⁰.

Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici v spolupráci so Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov zrealizovalo v roku 2013 5. ročník výtvarnej a literárnej súťaže „Cesty za poznaním minulosti“. Súťaž prispieva k vyhľadávaniu talentov z oblasti literárnej a výtvarnej tvorby, vedie k samostatnej tvorivej činnosti a k účelnému využívaniu voľného času. V roku 2013 bolo do literárnej časti súťaže prihlásených 311 prác (poézia a próza).

Národné osvetové centrum na svojom webovom sídle pravidelne informuje o podujatiach neprofesionálnej literárnej tvorby na adrese <http://www.nocka.sk/literarne-aktivity>. Súčasťou tejto prezentácie je aj literárno-dokumentačný projekt „Virtuálna literárna mapa“.

2. Zabezpečovať prístup detí k vhodným informáciám a) V oblasti sociálnej prevencie realizovať aktivity, ktoré pomáhajú zvyšovať informovanosť detí o negatívnych sociálno-patologických javoch v spoločnosti a ich dôsledkoch pre život (látkové a nelátkové závislosti, kriminalita, extrémizmus a pod.)

V rámci dotačného systému MK SR je vytvorený priestor na podporu projektov zameraných na predchádzanie a elimináciu pôsobenia negatívnych vplyvov najmä na deti a mládež v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti špecificky v rámci dotačnom programu Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť. Väčšina podporených projektov prostredníctvom kultúry, umenia, poskytnutia kvalitného spôsobu trávenia voľného času, podporou tvorivosti, podporou kultúrnych práv znevýhodnených skupín obyvateľstva, scitlivovaním percipientov voči kultúrnej odlišnosti a podporou duševného zdravia prezentuje vysoké morálne a etické princípy, ktoré stoja v priamom rozpore s negatívnymi sociálno-patologickými javmi, a to vrátane drog, kriminality či extrémizmu a pod⁴¹.

³⁸ okrem toho boli podporené aj nasledovné podujatia: Zlatá podkova, zlaté pero zlatý vlas – súťaž v prednese rozprávky (1 000 €); Detské divadelné improvizácie (500 €); Dunajskostredský divadelný festival divadelných súborov detí a mládeže (800 €); Poetické premeny – tvorivé dielne pre členov divadiel poézie (800 €); Rozprávkové leporelo – predstavenia a tvorivé dielne pre deti (2 000 €); Divadlo a deti – tvorivá dielňa (800 €); Mladá slovenská poviedka – vzdelávací seminár (1 000€); EduArt – divadelné dielne (5 000 €) a iné. V roku 2013 boli tiež podporené krajské kolá a celoslovenské kolo súťaže pre mladých moderátorov zo stredných a vysokých škôl Sárova Bystrica (spolu 3 170 €) a projekt Malá škola moderovania (500 €)

³⁹ kľúčové podujatia v tomto segmente sú: Zlatá priadka – 42. ročník súťažnej prehliadky detskej dramatickej tvorivosti, 29. 5. – 1. 6. 2013 (dotácia MK SR: 11 000 €); Divadlo a deti – 22. ročník celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky divadla dospelých hrajúcich pre deti (činoherného, bábkového, hudobno-dramatického, pohybového divadla a pantomímy), 6. – 7. 6. 2013 (dotácia MK SR: 5 500 €); Hviezdoslavov Kubín – 59. ročník celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky v umeleckom prednese, v tvorbe detských recitačných kolektívov a divadiel poézie, 19. – 22. 6. 2013 (dotácia MK SR: 12 000 €)

⁴⁰ reprezentatívny výber z podporených projektov: Detská rozprávková Žilina (800 €), O dúhovú lampu krajiny Zázračno (800 €), Literárny Kežmarok (1000 €), Podunajské písmená – literárny zborník vlastných prác detí a mládeže (2 300 €)

⁴¹ reprezentatívny výber z podporených projektov: Urban Art Session (2 000 €) – séria prednášok, diskusií a workshopov s cieľom motivovať mladých ľudí žijúcich v centrách miest, sídliskách a obytných mestských štvrtiach ku kreatívnej tvorbe, sebarealizácii a predchádzaniu nástrahám sídliska vrátane drog a iných závislostí; Spoveď (2 000 €) – dve predstavenia divadla Malá scéna STU z autentických výpovedí bezdomovcov určené aj pre stredné školy v rámci protidrogovej prevencie (v spojené s prednáškou a diskusiou na tému bezdomovectva a drog); XVI. Medzinárodný festival detských folklórnych súborov Bratislava 2013 (6 000 €) – jedným z cieľom projektu je osloviť čo najširší okruh detí zmysluplnou činnosťou venovať a tým predchádzať negatívnym vplyvom akými sú drogy a kriminalita; 17. Výtvarné spektrum Trenčianskeho kraja (1 000 €) – súťažná výstava neprofesionálnej výtvarnej tvorby podchytením a zapojením mladých talentovaných

Národné osvetové centrum v roku 2013 vydalo 2 čísla **informačno-vzdelávacieho bulletinu „Sociálna prevencia“**. V sledovanom období v ňom bolo publikovaných 7 článkov zameraných špecificky na problematiku prevencie negatívnych sociálno-patologických javov vo vzťahu k deťom a mládeži.

Národné osvetové centrum zrealizovalo **projekt „Prečo som na svete rád/rada“**. Hlavným organizátorom 19. ročníka celoštátnej tematickej výtvarnej súťaže a putovnej výstavy s medzinárodnou účasťou boli Národné osvetové centrum a Kancelária Národnej rady SR. Spoluorganizátormi sú OZ Prima a OZ Prečo som na svete rád/rada. Projekt kladie zreteľ na problematiku zdravého životného štýlu (prevencie rizikových návykov ako sú tabakizmus, alkohol, drogy a pod.). Svojimi výtvarnými prácami sa do neho zapájajú mladí autori vo veku od 14 do 18 rokov a vyjadrujú svoj **postoj k problematike legálnych a nelegálnych drog a zmysluplnému tráveniu svojho voľného času**. Do súťažnej časti projektu sa aktívne zapojilo 1385 autorov zo Slovenskej republiky (z toho 56 prác z detských domovov a diagnostických centier, 233 zo špeciálnych škôl) a tvorcovia z Malty, Maďarska a Uzbekistanu. Slávnostné vyhodnotenie 19. ročníka projektu a vernisáž putovnej výstavy sa konalo na pôde Národnej rady SR – Galérie na západnej terase Bratislavského hradu za účasti ocenených autorov a hostí. Vernisáž sa konala 5. júna 2013. Národné osvetové centrum koordinuje v spolupráci s regionálnymi osvetovými zariadeniami v SR realizáciu putovných repríz aktuálneho ročníka a výberu starších ročníkov výstavy v regiónoch SR.

Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči zrealizovala **pre študentov Spojenej školy internátnej pre zrakovo postihnutých v Levoči besedu „Prevencia rizikového správania a kriminality“**. Súbor prednášok viedli lektori z Teologického inštitútu zo Spišskej Kapituly a z katedry sociálnej práce Teologickej fakulty Katolíckej univerzity.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici s cieľom zvýšiť informovanosť o rizikách spojených s užívaním nelegálnych drog a iných psychoaktívnych látok a súvisiacich dôsledkoch nadviazala spoluprácu so Združením informačných poradenských centier mladých v SR a **zriadila vo svojich priestoroch Informačný bod Informačných centier mladých**, prostredníctvom ktorého sú prístupňované aj materiály súvisiace s problematikou užívania drog. Štátna vedecká knižnica v Košiciach uskutočnila pre študentov stredných škôl **projekciu filmu Mit Drogen leben?** Štátna vedecká knižnica v Prešove zrealizovala dve **výstavy** na témy „Látkové a nelátkové závislosti mladistvých“ a „Prevencia kriminality mládeže“. Okrem toho v súvislosti s prevenciou drogových závislostí zrealizovala v spolupráci s Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Prešove **tvorivé dielne pre žiakov základných škôl** pod názvom „Tvoja správna voľba“.

Slovenský filmový ústav v kine Lumière uskutočnil **projekcie s titulmi, ktoré upozorňujú na negatívne dôsledky užívania drog**. V archíve Slovenského filmového ústavu sa okrem toho nachádzajú napr. tituly Suzanne (1996, Rapoš), Jarmok márnosti (1974, Zeman), Úniky (1988, Záchanský), Miluj život, nie drogy (1995, Rapoš), Stop drogám! Stačí povedať nie! (Makara-Kalmáry).

Divadelný ústav zviditeľňuje sociálne témy a spolupracuje s **Divadlom bez domova, tzv. sociálnym divadlom, ktoré pracuje s marginalizovanými skupinami obyvateľstva, ako sú bezdomovci, ľudia s telesným postihnutím, ľudia v zlej sociálnej situácii, abstínujúci od alkoholu či drog a pod.**

b) V oblasti médií zabezpečiť ochranu maloletých pred nevhodnými obsahmi

Ochrana maloletých je v oblasti vysielania a poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie trvale zabezpečená v legislatívnej rovine.

Zákaz šírenia špecifických druhov obsahov

V rovine prevencie je pre oblasť elektronických médií a audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie ustanovením § 19 zákona č. 308/2000 Z. z. **trvale zabezpečený zákaz šírenia špecifických druhov obsahov**. Podľa § 19 ods. 1 tohto zákona audiovizuálna mediálna služba na požiadanie, programová služba a ich zložky nesmú

jedincov ako jedna z foriem prevencie voči drogovým závislostiam či iným prejavom sociálnej patológie; Gospel Song 2013 (1 000 €) – počas festivalu zazneli svedectvá mladých ľudí, ktorí prešli rôznymi typmi závislosti.

- a) spôsobom svojho spracovania a svojím obsahom zasahovať do ľudskej dôstojnosti a základných práv a slobôd iných,
- b) propagovať násilie a otvorenou alebo skrytou formou podnecovať nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine,
- c) propagovať vojnu alebo opisovať kruté alebo inak neľudské konanie spôsobom, ktorý je ich nevhodným zľahčovaním, ospravedlňovaním alebo schvaľovaním,
- d) bezdôvodne zobrazovať scény reálneho násillia, kde sa nenáležitou formou zdôrazňuje skutočný priebeh umierania alebo sa zobrazujú osoby vystavované fyzickému či psychickému utrpeniu spôsobom, ktorý sa považuje za neoprávnený zásah do ľudskej dôstojnosti; platí to aj vtedy, ak dotknuté osoby s takým zobrazením súhlasili,
- e) otvorene alebo skrytou formou propagovať alkoholizmus, fajčenie, užívanie omamných látok, jedov a prekursorov alebo zľahčovať následky užívania uvedených látok,
- f) nenáležitou formou zobrazovať maloletých, ktorí sú vystavovaní fyzickému alebo psychickému utrpeniu,
- g) zobrazovať detskú pornografiu alebo pornografiu obsahujúcu patologické sexuálne praktiky.

Regulácia nevhodných obsahov pre maloletých

Podľa § 20 zákona č. 308/2000 Z. z. je vysielateľ povinný zabezpečiť, aby sa nevysielali programy alebo iné zložky programovej služby, ktoré môžu narušiť fyzický, psychický alebo morálny vývin maloletých, najmä také, ktoré obsahujú pornografiu alebo hrubé, neodôvodnené násilie. Takisto poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie je povinný zabezpečiť, aby audiovizuálna mediálna služba na požiadanie a všetky jej zložky, ktoré môžu narušiť fyzický, psychický alebo morálny vývin maloletých, najmä také, ktoré obsahujú pornografiu alebo hrubé, neodôvodnené násilie, boli sprístupnené iba takým spôsobom, aby maloletí nemohli takúto audiovizuálnu mediálnu službu na požiadanie a všetky jej zložky za bežných okolností počuť ani vidieť.

Jednotný systém označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckého výkonu, multimediálnych diel a programov

Dňa 1. januára 2008 nadobudol účinnosť zákon č. 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimediálnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon), ktorý ustanovil jednotný systém označovania (ďalej len „JSO“) audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel a programov alebo iných zložiek programovej služby vekovou vhodnosťou z hľadiska ich neprístupnosti, nevhodnosti alebo vhodnosti pre vekovú skupinu maloletých do 7, 12, 15 alebo 18 rokov. V súvislosti s transpozíciou smernice o audiovizuálnych mediálnych službách bola povinnosť uplatňovať JSO rozšírená aj na poskytovateľov audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie. Podrobnosti o uplatňovaní JSO upravuje vyhláška MK SR č. 589/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorá ustanovuje základné a jednotné pravidlá pre hodnotenie obsahov, následnú klasifikáciu a označovanie diel a programov z hľadiska neprístupnosti, nevhodnosti alebo vhodnosti pre jednotlivé vekové skupiny maloletých grafickými symbolmi. JSO je prostriedkom na ochranu maloletých s ohľadom na osobitosti jednotlivých vekových skupín pred nevhodnými obsahmi, zvýšenie informovanosti verejnosti a rodičov o ponúkaných obsahoch a zjednotenie spôsobu označovania v mediálnej a audiovizuálnej oblasti.

Vysielateľ programovej služby je povinný zohľadniť vekovú vhodnosť programov a iných zložiek programovej služby pre maloletých a zabezpečiť ich časové zaradenie v súlade s podmienkami ustanovenými vo vyhláške. Programy alebo iné zložky programovej služby klasifikované ako nevhodné a neprístupné pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov zaraďujú do vysielania medzi 22.00 a 6.00 hodinou.

V záujme dôslednejšej ochrany maloletých pred nevhodnými obsahmi vo vysielaní bola s účinnosťou od 1. apríla 2013 stanovená pre vysielateľov povinnosť zaraďovať programy alebo iné zložky programovej služby klasifikované ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov alebo ako vhodné pre vekovú skupinu maloletých od 15 rokov do vysielania iba v čase medzi 20.00 a 06.00 hodinou.

Regulácia reklamy

Podľa § 31a ods. 11 zákona č. 308/2000 Z. z. vysielateľ a poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie je povinný zabezpečiť, aby mediálna komerčná komunikácia nemohla spôsobiť fyzickú alebo morálnu ujmu maloletým, a preto mediálna komerčná komunikácia nesmie priamo vyzývať maloletých na zakúpenie alebo požičanie tovaru alebo služby tak, že zneužijú ich neskúsenosť a dôverčivosť, priamo nabádať maloletých, aby presviedčali svojich rodičov alebo iné osoby o potrebe kúpiť im ponúkané výrobky alebo služby, zneužívať osobitnú dôveru maloletých voči rodičom, učiteľom alebo iným osobám alebo bezdôvodne zobrazovať maloletých v nebezpečných situáciách.

Ochrana maloletých pred nežiaducimi spoločenskými vplyvmi v oblasti vysielania reklamy je tiež zabezpečená **obmedzením vysielania reklamy a telenákupu na niektoré výrobky**. Podľa § 33 ods. 2 písm. a) zákona č. 308/2000 Z. z. vysielaná reklama na alkoholické nápoje a telenákup nesmú zobrazovať maloletých ako tieto nápoje požívajú. Za účelom ochrany maloletých sa reklama reguluje aj limitovaním jej časového úseku počas vysielania programov pre maloletých. Podľa § 35 ods. 4 zákona č. 308/2000 Z. z. pri vysielaní programov pre maloletých, ktorých trvanie presahuje 30 minút, sa povoľuje jedno prerušenie zaradením reklamy alebo telenákupu na každý 30-minutový úsek.

Verejnoprávne vysielanie - podpora výroby programov určených alebo zameraných deti na základe zmluvy so štátom

Na základe dodatkov k zmluve so štátom na rok 2013 boli Rozhlasu a televízii Slovenska (ďalej len „RTVS“) na realizáciu programového záväzku pre oblasť televízneho vysielania zo štátneho rozpočtu poskytnuté finančné prostriedky v celkovej výške 19 mil. €, z ktorých boli vyčlenené finančné prostriedky aj na **realizáciu nových programov vo verejnom záujme pre maloletých do 18 rokov**.

RTVS disponuje **prehľadom o počte a rozsahu odvysielaných programov, ktoré boli zamerané na prevenciu a zvyšovanie informovanosti detí a mládeže o negatívnych spoločenských javoch**, akými sú násilie na deťoch, zneužívanie detí a mládeže, rôzne druhy závislostí, kriminalita ako aj informácie o programoch určených deťom a mládeži vrátane detí a mládeže patriacich k národnostným menšinám. Výroba týchto programov bola podporená finančnými prostriedkami poskytnutými RTVS na základe zmluvy so štátom a ich prehľad bol poskytnutý pre účely odpočtu plnenia tejto úlohy prostredníctvom MK SR aj Výboru pre deti a mládež.

*6.9. Chrániť a rozvíjať kultúrne práva detí zo znevýhodneného prostredia, odstraňovať informačné, mentálne i fyzické bariéry v prístupe takýchto detí ku kultúre, prispievať k zmysluplnému tráveniu ich voľného času prostredníctvom kultúrnych mechanizmov s cieľom podporiť utváranie harmonickej osobnosti, ktorá prispieva k tvorbe a udržateľnosti blahobytného a tolerantného spoločenstva

Spôsob plnenia:

1. Prostredníctvom dotačného systému MK SR podporovať dostupnosť kultúry pre deti ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením (deti so zdravotným postihnutím, deti z marginalizovaných rómskych komunít, deti z detských domovov, deti migrantov a pod.) a vytvárať podmienky pre rozvoj ich tvorivosti a umeleckého talentu s cieľom predchádzať diskriminácii a podporiť proces ich sociálneho začlenenia

2. Prostredníctvom organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR realizovať umelecké, kultúrne a edukačné aktivity pre deti zo znevýhodneného prostredia (deti so zdravotným postihnutím, deti z marginalizovaných rómskych komunít, deti z detských domovov, deti migrantov a pod.)

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, MVO, územná samospráva

Indikátor: *podporené projekty, realizované aktivity*

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Ad 1. V rámci **dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva** MK SR podporilo kultúrne aktivity na podporu prokultúrnosti a prosociálnosti detí zo znevýhodneného prostredia. V roku 2013 išlo o **aktivity zamerané na podporu sociálnej inklúzie a boj s chudobou a sociálnym vylúčením prostredníctvom kultúrnych mechanizmov**. Napr. v oblasti marginalizovaných rómskych komunít boli podporované interaktívne

kultúrne podujatia určené hlavne deťom žijúcim vo vylúčených rómskych spoločenstvách smerujúce k zvyšovaniu dostupnosti kultúry marginalizovaným rómskym komunitám. V rámci dotačného systému v roku 2013 MK SR s cieľom predchádzať diskriminácii a všetkým prejavom násilia podporilo 13 podujatí pre marginalizované rómske komunity v celkovom objeme finančných prostriedkov 41 800 Eur⁴².

Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva bol aj v roku 2013 nastavený na podporu kultúrnych aktivít pre znevýhodnené skupiny detí a mládeže⁴³ – deti z detských domovov, reedukačných ústavov, deti utečencov, ktoré sú ohrozené chudobou, rôznymi formami násilia, sociálnym vylúčením. Ide o podporu výchovy k prosociálnosti prostredníctvom umenia a rozvoj umeleckých zručností zraniteľných skupín s cieľom posilniť proces sociálnej inklúzie⁴⁴.

Ad 2. Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici celoročne realizovala pre deti z rôznych sociálnych zariadení a pre rodiny s handicapovanými deťmi **praktické dramatické hodiny** s prihliadnutím na vek a mentálnu zručnosť dieťaťa, počas ktorých si deti mohli vyskúšať vodenie rôznych typov bábok a s pomocou lektorky si zahrať improvizované divadelné predstavenia. Pre rovnakú cieľovú skupinu sú určené aj **špecializované vyučovacie hodiny a exkurzie** v expozícii Múzeum domov múz, v rámci ktorých sú deťom čítané krátke ukážky literárnych diel, ktoré sú inšpiráciou pre ďalšie hudobné spracovanie. Expozícia ľudových hudobných nástrojov knižnice, v rámci ktorej je možnosť aj vyskúšať si hudobný nástroj, je zvlášť vhodná pre zrakovo postihnuté deti.

Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči zrealizovala v roku 2013 21 **kolektívnych kultúrno-vzdelávacích podujatí pre deti a mládež** (počet účastníkov: 728). Slovenská knižnica pre nevidiacich zároveň **spracúva do zvukovej podoby vybrané knižné tituly pre deti a mládež, sprístupňuje detské knihy a noty v Braillovom písme a ponúka tiež tituly vo zväčšenej čiernotlačí a komentované filmy.**

Slovenská národná galéria sa v sledovanom období zapojila do programu **festivalu nových menšín Fjúžn** animačným workshopom pre rodiny s deťmi zameraným na tému domova a cudziny pod názvom „Správy z domova“. Galéria okrem toho zrealizovala 6 **animačných programov pre domovy sociálnych služieb a špeciálne základné školy.**

⁴² podporené boli nasledujúce subjekty: Rómske mediálne centrum, Rímskokatolícka cirkev Lomnička, OZ Divé maky, OZ Kežmarský hlas; OZ cult E- Európska kultúra, Kultúrno-výchovné občianske združenia Lácho Drom, OZ Nová cesta, Centrum voľného času, Nadácia dobrá rómska víla Kesaj a i.

⁴³ reprezentatívny výber podporených projektov: Časopriestor tvorivosti (2 000 €) – 8. ročník letných tvorivých dielní pre talentované deti z detských domovov, krízových centier a rodín ohrozených sociálnym vylúčením; Z nechcených detí deti chcené (1 500 €) – tvorivý umelecký pobyt pre deti, z detských domovov; Najmilšie koncerty roka (5 000€), Vianočný koncert (6 000 €); Bábka (4 000 €) – divadelné predstavenie pre ľudí bez domova a o ich živote; Obchodovanie s ľuďmi (400 €) – cyklus neformálnych edukačných aktivít; Chcem to aj ja dokázať – tábor ľudových remesiel - výtvarná dielňa pre deti ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením (3 000 €); Pohľad do sveta znevýhodnených (1 500 €) – filmové tvorivé dielne pre ohrozené skupiny detí a mládeže (1 500 €)

najvýznamnejšie a trvalo udržateľné aktivity: Edukácia rómskych detí prostredníctvom bábkového divadla – cyklické vzdelávanie, Horňošarišské osvetové stredisko v Bardejove. Cieľom podujatia bolo vzdelávať deti a mládež zaujímavým a netradičným spôsobom – dramatická výchova – divadelné predstavenia na témy zdravý životný štýl, hygiena, dopravná výchova, separovaný zber. Organizátori majú skúsenosť a využívajú sugestivnosť bábkového divadla pri podpore kultúrnych návykov rómskych detí s cieľom podporiť proces sociálnej inklúzie; Kultúrne a duchovné aktivity pre rómske deti a mládež v Lomničke – tvorivé dielne pre deti a mládež (Rímskokatolícka cirkev, farnosť Lomnička). Projekt bol zameraný na podporu integrácie rómskych detí do spoločnosti. Projekt kladie dôraz na kolektívnu tvorbu a spoločné výstupy, ako aj na spôsoby komunikácie medzi jednotlivými účastníkmi tvorivého procesu; Rómska struna na potulkách (Kultúrno-výchovné občianske združenie Lácho drom, Kokava nad Rimavicou) - Cieľom projektu je podporiť integráciu rómskych detí žijúcich v osadách formou koncertov a speváckych dielní, podporiť ich talent a napomôcť ich k osvojeniu si rozmanitých sociálnych zručností a schopnosti rozvíjať komunikáciu a prezentovať svoj talent; Letné workshopy MPhilms – filmové workshopy pre deti z reedukačných centier; v rokoch 2012-2013: Spišský Hrhov, v roku 2010-2012: Čerenčany, 2011: Zlaté Moravce

⁴⁴pozri znenie Výzvy na predkladanie žiadostí v oblasti kultúry osôb so zdravotným postihnutím a inak znevýhodnených skupín obyvateľstva na adrese <http://www.culture.gov.sk/vdoc/636/6-kultura-znevychodnenych-skupin-obyvateľstva-20c.html>

6.10. Poskytnúť mladým ľuďom (spravidla nad 15 rokov) informácie z oblasti vzdelávania, voľného času a krátkodobého zamestnania (brigády). Priblížiť Európsku úniu a jej mládežnícku politiku mladým ľuďom ich jazykom

Spôsob plnenia: Portál pre mládež Európskej únie (slovenská mutácia) a EURODESK Slovensko www.eurodesk.sk

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MŠVVŠ SR

Spoluzodpovední gestori: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

Spolupracujúce subjekty: ZIPCeM

Indikátor: počet návštevníkov stránky, počet poskytnutých konzultácií, počet sprievodných aktivít zameraných na skvalitnenie informácií pre mládež

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Európska informačná sieť pre mládež EURODESK (administruje IUVENTA- Slovenský inštitút mládeže) má na Slovensku 21 pobočiek. V roku 2013 navštívilo stránku www.eurodesk.sk 24 895 originálnych návštevníkov (41 217 opakovaných prístupov). Spolu s Bratislavskou centrárou zorganizovali 48 verejných informačných stretnutí s účasťou viac ako 1000 mladých ľudí. V roku 2013 bolo poskytnutých 304 emailových a 51 osobných konzultácií. **Najväčší záujem mladých ľudí bol o tému brigád a ďalších pracovných príležitostí.**

EURODESK pripravil v roku 2013 **propagačný materiál s informáciami o možnostiach podpory pracovnej, študijnej aj voľnočasovej mobility** spolu so svojimi partnermi EURES, EUROGUIDANCE a EUROPASS. Publikácia vychádza vo februári 2014.

6.11. Poskytnúť mladým ľuďom (spravidla nad 15 rokov) informácie z oblasti antidiskriminačnej legislatívy, oboznámene s pojmami šikana, druhmi priamej a nepriamej diskriminácie

Spôsob plnenia: Priblížiť problematiku diskriminácie a nerovnakého zaobchádzania takým jazykom, ktorému budú mladí ľudia rozumieť a zároveň budú poučení ako v ktorej konkrétnej situácii postupovať a aké právne prostriedky je možné využiť na účel nápravy a odstránenie diskriminácie a nerovnakého zaobchádzania, prostredníctvom vzdelávacích školení lektormi špecializovanými v danej oblasti.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: SNSĽP

Indikátor: počet poskytnutých vzdelávacích školení prostredníctvom profesionálnych lektorov z oblasti špecializovaných na oblasť antidiskriminačnej legislatívy, počet účastníkov vzdelávaní, počet návštevníkov webovej stránky

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

SNSĽP v roku 2013 pokračovalo v realizácii **vzdelávacích podujatí pre deti a mládež v oblasti ľudských práv a diskriminácie**. Ponuku vzdelávacích aktivít v rôznych variantoch SNSĽP rozposlalo na stovky základných a stredných škôl. Každá škola má možnosť vybrať si tému a variant, ktorý škole najviac vyhovuje. Variant A (2 x 45 min.) obsahuje krátky úvod o činnosti Strediska, prednášku na zvolenú tému, ktorej súčasťou sú príklady z praxe a v závere diskusiu. Variant B (3 x 45 min.) je doplnený o podrobnejšie informácie k danej téme a tematickú skupinovú hru, v prípade variantu C (4 x 45 min.) majú účastníci možnosť pozrieť si aj krátky dokumentárny film alebo video spoty na danú tému. Najväčší záujem bol o variant A (dovedna 33 podujatí), ktorý najmenej narušuje pravidelný rozvrh na školách. Čisto téme diskriminácia bolo v roku 2013 venovaných 40 podujatí. Problematika diskriminácie je však zahrnutá čiastočne aj v iných témach, Rodová rovnosť (12 podujatí), Ľudské práva (30 podujatí), Holokaust (3 podujatia).

Téma diskriminácia bola odprednášaná aj študentom Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a študentom Akadémie Policajného zboru v Bratislave. V rámci zvyšovania povedomia v oblasti diskriminácie boli na školách, na ktorých sa konali prednášky, distribuované aj letáky o diskriminácii. Počet návštevníkov webovej stránky SNSĽP v roku 2013 bol 2600.

7. Osobitné ochranné opatrenia

Strategický cieľ: Zabezpečiť všestrannú realizáciu práv detí v krízových situáciách, v situáciách čiastočného či úplného obmedzenia osobnej slobody, v situáciách všetkých druhov migrácie a pobytu detí cudzincov na území štátu

Čiastkové ciele:

7.1. Zohľadnenie potrieb detí cudzincov v rámci pripravovanej politiky integrácie cudzincov v Slovenskej republike

Spôsob plnenia: Prijatie osobitných opatrení, ktoré sa budú venovať vzdelávaniu detí cudzincov na Slovensku

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Indikátor: počet opatrení, ktoré sa budú venovať vzdelávaniu detí cudzincov na Slovensku

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

V súlade s implementáciou národného projektu SK 2012 EIF P3/1 NP „Príprava novej integračnej politiky a jej *mainstreaming*,“ ktorého cieľom je vytvorenie novej integračnej politiky a zlepšenie multidimenzionálneho rozmeru integrácie cudzincov, venuje MPSVR SR prostredníctvom Oddelenia pre migráciu a integráciu cudzincov osobitnú pozornosť dodržiavaniu a ochrane práv detí cudzincov. Neoddeliteľnou súčasťou úloh a opatrení obsiahnutých vo vypracovanom návrhu Integračnej politiky SR je starostlivosť o maloletých cudzincov v rôznych oblastiach záujmu, ako sú: vzdelanie, kultúrna orientácia, občianska participácia, jazykové schopnosti, prístup k občianstvu, s dôrazom na ochranu práv a záujmov špecifickej kategórie maloletých bez sprievodu. V súlade so záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodných dohôd akými sú napr. Dohovor o právach dieťaťa, Dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951 (Ženevský dohovor) a ďalšie, ako aj prostredníctvom opatrení návrhu Integračnej politiky Slovenskej republiky, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, v súčinnosti s inými zodpovednými subjektmi realizuje úlohy zamerané na zohľadnenie potrieb detí cudzincov a maloletých bez sprievodu, ktoré sú zahrnuté aj v Národnom akčnom pláne pre deti na roky 2013- 2017. Návrh *Integračnej politiky Slovenskej republiky* bol na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 708/2012 k Plánu práce vlády Slovenskej republiky na rok 2013 predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky a **schválený dňa 29. januára 2014**. Vzdelávanie je v rámci procesu integrácie jednotlivca do spoločnosti kľúčovou oblasťou. Vzdelávanie detí cudzincov, ktoré sa narodili v krajine pôvodu svojich rodičov, v inej krajine alebo na Slovensku (tzv. druhá generácia cudzincov) a špecifická skupina maloletých cudzincov bez sprievodu sú prvou cieľovou skupinou integračnej politiky. V piatej časti Integračnej politiky SR s názvom „Vzdelávanie“ je **navrhnuté opatrenie vzťahujúce sa na jazykovú prípravu detí cudzincov a maloletých bez sprievodu**.

*7.2. Vzdelávanie a ochrana detí žiadateľov o udelenie azylu

Spôsob plnenia: Dohliadať na vzdelávanie a ochranu ľudských práv maloletých žiadateľov o udelenie azylu

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovedný gestor: Migračný úrad MV SR, MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: Štátna školská inšpekcia, MVO

Indikátor: štatistika Migračného úradu MV SR

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 Migračný úrad **zrealizoval úlohu v rámci projektu ERF (Európsky utečenecký fond) „Obec Rovné – pomoc žiadateľom o azyl“**, ktorý obec Rovné zrealizovala na území stredného a východného Slovenska v záchytnom tábore Humenné a pobytovom tábore Opatovská Nová Ves. Deti žiadateľov o udelenie azylu, ktoré podliehajú povinnej školskej dochádzke vrátane MBS po absolvovaní karanténnych opatrení v záchytnom tábore Humenné prechádzajú do pobytového azylového zariadenia v Opatovskej Novej Vsi. Tu sú **zaraďovaní do príslušného ročníka základnej školy jej riaditeľom, podľa zistenia úrovne vzdelania a znalosti slovenského**

jazyka a to najneskôr do troch mesiacov od podania žiadosti o udelenie azylu. Vzhľadom na skutočnosť, že **jazyková príprava slovenského jazyka je vykonávaná už v záchytnom tábore, deti sú flexibilnejšie a ľahšie sa adaptujú na nové podmienky.** V prípade udelenia azylu je **deťom azylantov umožnené študovať aj na stredných a vysokých školách za rovnakých podmienok ako občanom SR.**

Maloletým osobám, či už deťom, ktorí prichádzajú do azylových zariadení v sprievode rodičov alebo maloletým bez sprievodu je poskytovaná prostredníctvom vyššie uvedeného projektu aj **systematická pomoc pre prípravu na ďalšie vyučovanie.** Školopovinné deti majú nárok na finančné sociálne zabezpečenie, ktoré sa využíva pre zakúpenie šatstva, topánok a školských potrieb pre tieto deti. Pre školopovinné deti je k dispozícii školský autobus pre prevoz detí do školy a zo školy. Sociálni pracovníci azylových zariadení vykonávajú opatrenia proti možnému ohrozeniu práv detí azylantov a rozličným formám diskriminácie, pravidelne stretávajú s rodičmi detí a riešia ich požiadavky a prípadné problémy. Opustenie deťmi azylového zariadenia mimo školskej dochádzky je možné len so súhlasom rodičov, v prípade maloletých bez sprievodu so súhlasom opatrovníka. **Dohľad nad výkonom týchto činností je realizovaný oddelením zahraničnej pomoci a projektov.** Oddelenie kontroluje nielen administratívu projektov, ale vykonáva tzv. kontroly na mieste, návštevy azylových zariadení sú neplánované a kontrolujú jednotlivé činnosti projektov. V roku 2013 oddelenie vykonalo 8 návštev pobytového tábora v Opatovskej Novej Vsi a 6 návštev záchytného tábora v Humennom.

Usmernením riaditeľa migračného úradu z mája 2013 boli prijaté **opatrenia na skvalitnenie štatistických údajov ohľadne maloletých žiadateľov o azyl, detí prichádzajúcich v sprievode rodičov, ako aj maloletých bez sprievodu.** Migračný úrad si je vedomý nedostatočnosti štatistických dát ohľadne maloletých v informačnom systéme migrácia a medzinárodná ochrana (IS Migra). Z tohto dôvodu migračný úrad oslovil kompetentný orgán MV SR so žiadosťou o zabezpečenie plnej funkcionality **informačného systému migrácia a medzinárodná ochrana (Migra)**, v rámci ktorého je migračný úrad zodpovedný za rozsah a správnosť poskytovaných údajov. Doposiaľ však nebola uzatvorená zmluva, na základe ktorej by sa požiadavky ohľadne maloletých mohli do systému Migra zakomponovať.

Prehľad návštevnosti ZŠ deťmi v pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi					
	ZŠ 1. stupeň	ZŠ 2. stupeň	Dievčatá	Chlapci	Celkom detí
2011	6	7	6	7	13
2012	5	7	8	4	12
2013	3	6	5	4	9

* Nikto nenavštevoval strednú školu

** vypracované mimo systému Migra sociálnym pracovníkom

7.3. Zamerať sa na vyhľadávanie rodičov, osôb zodpovedných za výchovu alebo iných príbuzných za účelom spojenia s rodinou pre maloletých bez sprievodu

Spôsob plnenia: Zapájať do procesu vyhľadávania Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky a iné subjekty, sledovať vývoj v danej oblasti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR, MV SR

Spolupracujúce subjekty: Slovenský červený kríž, MVO

Indikátor: Počet maloletých bez sprievodu spojených s rodinou (Zdroj: Ročný výkaz o vykonávaní sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately)

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Problematika starostlivosti a zabezpečenia maloletých bez sprievodu na území Slovenskej republiky tvorí v novej integračnej politike samostatnú časť, ktorej je venovaná osobitná pozornosť. Slovenská republika má vypracovaný **fungujúci systém starostlivosti o maloletých bez sprievodu, do ktorého sú zapojené nasledujúce orgány:** ÚHCP P PZ (prvotná identifikácia maloletých bez sprievodu, rozhodovanie o pobyte), MPSVR SR

(starostlivosť o maloletých bez sprievodu), súdy (rozhodovanie vo veciach starostlivosti o maloletých bez sprievodu) a MŠVVaŠ SR (vzdelávanie maloletých bez sprievodu). V určitých prípadoch zasahuje do tohto systému Migračný úrad MV SR, ak sa maloletý bez sprievodu rozhodne podať žiadosť o udelenie azylu. MV SR má dôležitú úlohu aj v oblasti finančného zabezpečenia starostlivosti o maloletých bez sprievodu, keďže spravuje prostriedky EÚ v rámci **programu Solidarita a riadenie migračných tokov**, ktoré sú významným zdrojom aj v oblasti starostlivosti o deti bez sprievodu v SR.

Orgán SPODaSK v rámci plnenia opatrení na ochranu práv a právom chránených záujmov maloletých detí poskytuje maloletým bez sprievodu potrebnú pomoc pri vyhľadávaní ich rodičov alebo príbuzných, pomoc pri zabezpečení zlúčenia s jeho vlastnou rodinou, v prípade dobrovoľného návratu maloletých bez sprievodu do krajiny pôvodu, spolupracuje s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu. Pri plnení opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre maloletých bez sprievodu orgán SPODaSK spolupracuje s Úradom vysokého komisára OSN, MV SR, Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM) a ďalšími organizáciami, ktoré v danej oblasti pôsobia. Do problematiky sú aktívne zapojené aj mimovládne organizácie, ktoré v spolupráci s ostatnými subjektmi pomáhajú hľadať strategické a individuálne riešenia, ktoré by boli v čo najlepšom záujme detí.

Zlúčenie s rodinou v roku 2013:

- 3 MBS – Afganistan (2 chlapci a 1 dievča) boli zlúčené s matkou v Humennom, momentálne sú v azylovom konaní v Opatovskej;
- 2 MBS Afganistan (1 chlapec a 1 dievča) boli v spolupráci s IOM zlúčení s rodičmi vo Švajčiarsku.

Za účelom plnenia tejto úlohy navrhlo MPSVR na rok 2014 vypracovať v rámci Európskeho migračného systému štúdiu s názvom „Vypracovanie postupov na vyhľadávanie rodinných príslušníkov,“ ktorej primárnym cieľom je navrhnutie štruktúry postupov na vyhľadávanie rodinných príslušníkov pomocou analýzy legislatívy, ako aj aplikačných postupov a dobrej praxe v jednotlivých krajinách. Cieľom štúdie je zároveň zosumarizovanie podkladov pre prípadné návrhy na zmeny v legislatíve alebo programoch, opatreniach, plánoch, ktoré budú mať súvislosť s predchádzajúcimi otázkami, ako aj identifikácia nedostatkov v národnej legislatíve alebo politikách.

7.4. Ochrana detí v procese konania o medzinárodnú ochranu

Spôsob plnenia: V procese azylového konania venovať zvýšenú pozornosť ochrane maloletých bez sprievodu – žiadateľov o medzinárodnú ochranu, s cieľom zjednotiť umiestňovanie maloletých bez sprievodu a maloletých žiadateľov o medzinárodnú ochranu len do jedného zariadenia na výkon rozhodnutia súdu

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: v súlade s Legislatívnym plánom vlády SR

Zodpovedný gestor: MV SR, MPSVR SR

Spoluzodpovedný gestor: Migračný úrad MV SR

Indikátor: štatistika Migračného úradu MV SR, legislatívna úprava zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Štatistické údaje poukazujú na **klesajúci trend žiadateľov o azyl** (za r. 2012 - 5 MBS, v r. 2013 - 4 MBS). Procedurálny odbor migračného úradu venuje v procese azylového konania pravidelne zvýšenú pozornosť ochrane práv MBS – žiadateľov o medzinárodnú ochranu. K predmetnej problematike bol 2. decembra 2013 uskutočnený **seminár pre všetkých rozhodovateľov procedurálneho odboru**. Seminár organizovalo UNHCR za účasti zahraničných expertov.

7.5. Presadzovanie uplatňovania pracovnoprávných predpisov pri práci detí

Spôsob plnenia: Kontrola dodržiavania pracovnoprávných predpisov pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov, zákazu práce fyzických osôb do skončenia povinnej školskej dochádzky a zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne - každoročne

Zodpovedný gestor: Národný inšpektorát práce / inšpektoráty práce

Indikátor: počet identifikovaných prípadov; správa o plnení

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V rámci výkonov inšpekcie práce v roku 2013 **neboli vykonané celoslovenské úlohy** so zameraním na vybrané ustanovenia v oblasti dodržiavania pracovnoprávných predpisov pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov, zákazu práce fyzických osôb do skončenia povinnej školskej dochádzky a zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania mladistvých. **Poznatky, týkajúce sa tejto problematiky, boli získané prostredníctvom iných výkonov inšpekcie práce** zameraných na ustanovenia Zákonníka práce, ktoré úzko súvisia s pracovnými podmienkami mladistvých zamestnancov ako aj z previerok so zameraním na kontrolu ustanovení Zákonníka práce týkajúcich sa podmienok pracovného prostredia, pracovného času a druhov pracovného pomeru v závislosti od pracovného času a zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Porušenia zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce pri výkone inšpekcie práce - tabuľka

Porušenie ustanovenia	Počet zistených prípadov
§ 11 ods. 2	2
§ 41 ods. 3	1
§ 41 ods. 4	1
§ 47 ods. 2	11
§ 91 ods. 1	42
§ 92 ods. 1	60
§ 223 ods. 2	28
§ 224 ods. 3	2
§ 227	7
§ 228	42

Inšpekciou práce bol zistený veľký počet porušení ustanovení § 227 a § 228 a to i **napriek skutočnosti, že legislatíva v tejto oblasti bola sprísnená** a bola posilnená ochrana zamestnancov pracujúcich na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. **Okrem porušení Zákonníka práce bolo v roku 2013 zistené aj porušenie zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, konkrétne bolo zistených 24 prípadov nelegálneho zamestnávania mladistvých; **a porušenie zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, konkrétne boli zistené 2 prípady porušenia.

Inšpektoráty práce okrem dozoru nad dodržiavaním pracovnoprávných predpisov zohrávajú nemalú úlohu aj pri **poskytovaní bezplatného poradenstva**, kedy poskytujú odborné rady, informácie s cieľom naplnenia všetkých zákonných požiadaviek pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov v záujme, aby tí neboli vystavení zbytočnému riziku, nebol ohrozený ich zdravý vývoj aby bolo zabezpečené pre túto vekovú kategóriu vhodné pracovisko. Získanie bezpečných pracovných návykov mladistvých zamestnancov a mladých ľudí nastupujúcich po ukončení štúdia do pracovného procesu bude na prospech zamestnávateľom i budúcim zamestnancom. Aj napriek ustanoveniam v Zákonníku práce, ktoré jednoznačne upravujú povinnosti zamestnávateľa a ktoré by v konečnom dôsledku mali chrániť mladistvého zamestnanca, tieto sa nedodržiavajú a ich **porušovanie zo strany zamestnávateľa mladiství zamestnanci mnohokrát akceptujú**. Cieľom inšpekcie práce je, aby zamestnávateľia pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov rešpektovali príslušné ustanovenia Zákonníka práce a nariadenia vlády, zakazujúce mladistvým zamestnancom určité druhy prác, ktoré sú pre nich fyzicky neprimerané alebo škodia organizmu sú so zreteľom k anatomickým, fyziologickým a psychickým zvláštnostiam pre mladistvých neprimerané, nebezpečné alebo škodlivé.

7.6. Precizovať právnu úpravu týkajúcu sa odškodňovania osôb poškodených násilnými trestnými činmi (vrátane detí) z právno-teoretického hľadiska a v súlade s požiadavkami aplikačnej praxe

Spôsob plnenia: Upraviť definíciu pojmu „ujma na zdraví“ za účelom eliminácie interpretačných nedostatkov; zosúladiť ustanovenie § 4, pojednávajúce o oprávnených osobách, so súvisiacimi ustanoveniami zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov; explicitne ustanoviť, že osoby poškodené trestnými činmi znásilnenia, sexuálneho násillia a sexuálneho zneužívania majú nárok na vyplatenie odškodnenia fyzickej ujmy na zdraví, ak bola takýmto trestným činom spôsobená, a súčasne nárok na vyplatenie psychickej ujmy na zdraví. Z dôvodu nejednoznačného výkladu novelizovať ustanovenia zákona týkajúce sa výpočtu odškodnenia

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013

Zodpovedný gestor: MS SR

Indikátor: legislatívna úprava v zákone č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení zákona č. 79/2008 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Odpočet plnenia za rok 2013 - splnená:

Zákomom č. 146/2013 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení zákona č. 79/2008 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony bola s účinnosťou od 1. júla 2013 precizovaná právna úprava týkajúca sa odškodňovania osôb poškodených násilnými trestnými činmi. **Upravila sa nasledovná definícia ujmy na zdraví:** „ujmou na zdraví ublíženie na zdraví, ťažká ujma na zdraví alebo smrť spôsobené trestným činom spáchaným inou osobou, a morálna škoda spôsobená trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania spáchaným inou osobou,“. **Výslovne sa ustanovilo, že osoby poškodené trestnými činmi znásilnenia, sexuálneho násillia a sexuálneho zneužívania majú** na jednej strane **nárok na vyplatenie odškodnenia fyzickej ujmy na zdraví, ak bola takýmto trestným činom spôsobená**, no na strane druhej **majú nárok aj na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú morálnu škodu (psychická trauma, stres, úzkosť, frustrácia)**. V § 5 ods. 1 sa ustanovilo: „Poškodený trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania má nárok aj na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú morálnu škodu v sume desaťnásobku minimálnej mzdy.“ V spojení so samotným konaním o poskytnutí odškodnenia sa vyžaduje, aby pre všetky prípady platila rovnako dlhá lehota na podanie žiadosti, ktorá by, okrem iného, plynula od okamihu nadobudnutia právoplatnosti toho ktorého rozhodnutia, čo sa považuje za vznik samotného nároku.

*7.7. Ratifikácia Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním

Spôsob plnenia: Predloženie návrhu na ratifikáciu Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním Slovenskou republikou na rokovanie vlády Slovenskej republiky

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2014

Zodpovedný gestor: MS SR

Spoluzodpovední gestori: MV SR, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, GP SR

Indikátor: ratifikácia Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Plnenie tejto úlohy bolo viazané na plnenie úlohy C.1 vyplývajúcej z uznesenia vlády SR č. 427 z 10. júna 2009, t. j. prijatie potrebných legislatívnych opatrení zabezpečujúcich vykonávanie Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním z 25.10.2007. **Záväzky vyplývajúcej z tohto Dohovoru boli do právneho poriadku implementované zákonom č. 204/2013 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. augusta 2013.** Plnenie tejto úlohy bolo možné začať až po tomto dátume. V rámci plnenia tejto úlohy bolo nutné na základe vykonanej právnej analýzy v súčinnosti s Generálnou prokuratúrou SR a Ministerstvom vnútra SR formulovať výhrady, resp. vyhlásenia SR k predmetnému Dohovoru. Medzirezortné pripomienkové konanie k „Návrhu na ratifikáciu Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym zneužívaním z 25. októbra 2007 Slovenskou republikou“ bolo ukončené dňa 17. októbra 2013. V rámci vyhodnotenia medzirezortného

pripomienkového konania je potrebné uskutočniť rozporové konania k zásadným pripomienkam. Ďalší postup plnenia predmetnej úlohy bude závisieť od výsledku týchto rozporových konaní, ktoré sa aktuálne pripravujú.

7.8. Preventívne opatrenia a podpora informovanosti k problematike obchodovania s ľuďmi

Spôsob plnenia: Zber dát, ich spracovanie a vytváranie štatistických informácií a analýz k problematike obchodovania s ľuďmi, informovanosť verejnosti a vykonávanie príslušných preventívnych opatrení

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestori: odbor obchodovania s ľuďmi úrad kriminálnej polície PPZ MV SR

Indikátor: analýzy a štatistiky Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality v Košiciach

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV sa aj v roku 2013 venovalo zberu a spracovaniu dát v problematike obchodovania s ľuďmi ako aj preventívnej činnosti a informovaniu širokej verejnosti o danej tematike. V spolupráci s Akadémiou Policajného zboru v Bratislave pripravilo **krátky prehľad problematiky žobrania a núteného žobrania ako jednej z foriem obchodovania s ľuďmi**, ktorá bola do definície trestného činu Obchodovania s ľuďmi (§ 179 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov) doplnená na základe prípadov aplikačnej praxe. Materiál obsahuje prehľad o situácii v predmetnej oblasti v štátoch, v ktorých má Slovenská republika vyslaných styčných dôstojníkov a zároveň predstavuje aj stručný prehľad o situácii na Slovensku na základe podkladov poskytnutých z vybraných miest a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny boli oslovené v súvislosti s **mapovaním žobrania detí, teda osôb mladších ako 18 rokov**.

V roku 2013 začala **kampaň zameraná na prevenciu obchodovania s ľuďmi, ako aj distribúcia nových letákov ohľadom odškodnenia obetí obchodovania s ľuďmi**. Jednotlivé letáky sú pripravené v slovenskom, anglickom aj rómskom jazyku. Kampaň je zameraná na posilnenie preventívnych aktivít za účelom zvýšenia povedomia príslušníkov rómskych komúnit o rizikách spojených s prácou v zahraničí, ako i zástupcov vybraných odborných štátnych i neštátnych subjektov o účinnej prevencii v rómskych komunitách, a to posilnením aktivít v oblasti propagačných kampaní, tréningových aktivít, workshopov a medzinárodnej konferencie a rozšírením referenčného mechanizmu širokej verejnosti o problematike obchodovania s ľuďmi nielen za účelom nútenej práce.

V rámci **projektu podporeného EK s názvom Posilnenie spoločných opatrení na prevenciu nútenej práce v rómskych komunitách a vytvorenie národného referenčného rámca**, sa pracovalo na filme a iných propagačných materiáloch, ktoré budú distribuované nielen v rámci SR ale aj do Veľkej Británie, ktorá je najčastejšou cieľovou krajinou obetí obchodovania s ľuďmi. Taktiež sa pracuje na **príručke pre zamestnávateľov v rôznych odvetviach** s cieľom zvýšenia informovanosti zamestnávateľov o problematike obchodovania s ľuďmi. Súčasťou projektu bol aj **výskum uskutočnený v mesiacoch máj až august 2013** a hlavným cieľom výskumu bolo zmapovať fenomén obchodovania s ľuďmi a jeho príčiny **so zameraním sa na príslušníkov vylúčených rómskych lokalít** na Slovensku a v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska.

V rámci terénneho výskumu boli za účelom prevencie obchodovania s ľuďmi distribuované informačné materiály zamerané na prevenciu obchodovania s ľuďmi. V rámci **projektu v spolupráci s Rómskym mediálnym centrom MECEM** bol pripravený film (vysielanie 27. 6. 2013 na Dvojke).

V dňoch 26. a 27. marca 2013 zorganizoval odbor prevencie kriminality KMV v Bratislave **medzinárodnú konferenciu, ktorej cieľom bola výmena skúseností a informácií pri harmonizovanom zbere údajov v praxi v oblasti týkajúcej sa obchodovania s ľuďmi**. Na konferencii rokovali zástupcovia SR so zástupcami Európskej komisie, Medzinárodného centra pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD), s predstaviteľmi Úradu OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) i s hosťami z 20 krajín Európy a USA.

MV SR prostredníctvom Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV v rámci **kampane Viete, čo teraz robí vaše dieťa?** realizovalo putovnú výstavu s rovnomenným názvom po sieti

nákupných centier spoločnosti Tesco Stores a.s. Spolupráca medzi MV SR a spoločnosťou Tesco Stores a.s. sa začala v už roku 2012 a výstava vybraných prác študentov Stredných škôl úžitkového výtvarníctva z Košíc, Ružomberka a Bratislavy putovala takmer rok Slovenskom. V rámci plnenia úlohy č.2.1.b)1 Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011-2014 „Uskutočniť kampaň s celonárodnou pôsobnosťou zameranú na širokú verejnosť (televízny šot, internet, printové médiá, billboardy, rozhovory v rozhlase)“ - prebiehala v období od 28. októbra 2013 do 24. novembra 2013 na internetových stránkach Azet.sk, kampaň zameraná na zvýšenie povedomia širokej verejnosti o problematike obchodovania s ľuďmi nielen za účelom nútenej práce. **Kampaň „Obchodovanie s ľuďmi“** bola prevedená pomocou internetových bannerov 300x300 vo formáte square s počtom 10 miliónov zobrazení s prepojením na TV spot v dĺžke trvania 30 sekúnd.

Vo vzťahu k **informovanosti zahraničných obetí obchodovania s ľuďmi** sú vo všetkých azylových zariadeniach a na útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov umiestnené a verejne prístupné **brožúry so súborom otázok v 15 jazykových mutáciách, zamerané na samoidentifikáciu obetí** obchodovania s ľuďmi a poskytujúce základnú informáciu o možnosti pomoci v rámci **Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi**. Azylové zariadenia pravidelne navštevujú zamestnanci Slovenskej katolíckej charity, ktorí uskutočňujú preventívno-informačné školenia pre cudzincov, v rámci ktorých dostávajú cudzinci komplexné informácie o svojich právach, ako aj o Programe podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.

V súlade s plnením úlohy č. 2. 2. Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014, bol vytvorený **harmonogram realizácie školení** zameraných na zvýšenie odbornosti štátnych i neštátnych subjektov v oblasti obchodovania s ľuďmi so zameraním na jeho identifikáciu v roku 2013. V priebehu roka 2013 boli vykonané školenia v stredisku MV SR - Smrekovec Donovaly, ako aj v zariadení migračného úradu v Humennom, so zameraním na cieľové skupiny pracovníkov centier voľného času, zástupcov rímskokatolíckej cirkvi, pastoračných centier, Slovenskej katolíckej charity, IOM, zástupcov obcí, mestských úradov/policie, terénnych sociálnych pracovníkov, príslušníkov Policajného zboru zaradených na národnej jednotke boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ, migračného úradu a vybraných zamestnancov zdravotníctva. V rámci školení bola lektorská činnosť zabezpečená prostredníctvom pracovníkov Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV v spolupráci s pracovníkmi Medzinárodnej organizácie pre migráciu (ďalej len „IOM“). Celkom bolo vyškolených 176 osôb.

V rámci **predvýjazdovej prípravy konzulov** v spolupráci s IOM a MZVEZ SR Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV v máji 2013 vyškolilo k problematike obchodovania s ľuďmi celkom 13 osôb.

Pracovníci Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV preškolili k problematike obchodovania s ľuďmi 150 **referentov špecialistov pre prácu s rómskymi komunitami** a počas mesiaca máj 2013 aj 41 **príslušníkov Policajného zboru zaradených v personálnej databáze policajtov určených na pôsobenie v medzinárodných misiách**. Počas roka 2013 boli realizované aktivity za účelom zvýšenia povedomia, ako aj odbornosti v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorých sa zúčastnilo **celkom 380 osôb z rôznych oblastí profesionálneho pôsobenia**, ktoré sa môžu v rámci výkonu svojich činností stretnúť s potenciálnou obeťou obchodovania s ľuďmi.

V rámci **informovanosti širokej verejnosti v oblasti prevencie proti obchodovaniu s ľuďmi** sa pracovníci Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV aktívne zúčastnili Konferencie „Obchodovanie s ľuďmi- prevencia, výskum, prax“ organizovanú združením STORM v spolupráci s Katedrou sociálnej práce a sociálnych vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre 23. októbra 2013 v priestoroch Krajského osvetového strediska v Nitre. Konferencia bola určená pre študentov tejto katedry. V rámci školiacich aktivít pracovníci Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV usporiadali v decembri 2013 prednášku pre študentov Obchodnej akadémie v Bratislave.

*7.9. Funkčná identifikácia detských obetí obchodovania s ľuďmi

Spôsob plnenia: Odhaľovať a identifikovať detské obete obchodovania s ľuďmi a maloletých cudzincov ako obete obchodovania s ľuďmi na základe špecifického postupu, ktorý je potrebné uplatňovať v prípade detských obetí

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestori: národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ

Spolupracujúce subjekty: MVO

Indikátor: štatistika MV SR

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV vydalo v decembri 2011 „Metodickú pomôcku zameranú na postup všetkých zainteresovaných subjektov v prípadoch poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi s osobitným zameraním na špecifiká postupu v prípade obetí obchodovania s ľuďmi cudzincov, ako aj v prípade maloletých obetí obchodovania s ľuďmi“ (vypracovaná v zmysle plnenia úloh Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011–2014). Všetky dotknuté zložky Policajného zboru boli oboznámené o existencii tejto publikácie a o jej zverejnení na intranetovej stránke MV SR (<http://infoweb.minv.sk/>) a zároveň im bola **uložená úloha oboznámiť všetkých príslušníkov Policajného zboru služobne zaradených na jednotlivých útvaroch s jej obsahom a tiež úloha zabezpečiť jej aplikáciu v praxi**. Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV ako spracovávateľ publikácie **priebežne monitoruje dodržiavanie postupu a zároveň zabezpečuje distribúciu metodickej pomôcky** aj v rámci školení realizovaných k problematike obchodovania s ľuďmi.

Pri vyšetrovaní trestného činu obchodovania s ľuďmi podľa § 179 Trestného zákona **postupujú policajné orgány v zmysle príručky najlepšej praxe pre vyšetrovateľov „Obchodovanie s ľuďmi“**, ktorú vypracovala a aktualizuje pracovná skupina INTERPOLU pre obchodovanie s ľuďmi. Príručka je pre vyšetrovateľov policajného zboru dostupná na intranetovej stránke MV SR (<http://infoweb.minv.sk/>). **Časť príručky je zameraná na detské obete a detské obete – svedkov**, kde je spracovaná problematika identifikácie detských obetí obchodovania s ľuďmi, sú tu navrhnuté odporúčané postupy pri zaobchádzaní s deťmi pri ich vypočúvaní v prípadoch, že súhlasia s poskytnutím svedectva, pri zabezpečení ich bezpečnosti. Vyšetrovanie trestného činu obchodovania s ľuďmi uskutočňujú v rámci Policajného zboru vyšetrovatelia **špeciálne vyškolení** na uvedenú problematiku školiteľmi Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV, IOM a ďalšími subjektmi, podieľajúcimi sa pri pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi. **V roku 2013 bolo v dvoch prípadoch začaté trestné stíhanie pre spáchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi** podľa § 179 Trestného zákona, kde poškodenými boli dve maloleté osoby. V obidvoch prípadoch trestné stíhanie pokračuje.

Odbor hraničnej polície ÚHCP P PZ venuje pri plnení úloh súvisiacich s kontrolou vonkajšej hranice a kontrolou cudzineckého režimu na území slovenskej republiky **osobitnú pozornosť MBS a rodinám s deťmi**. Pri riešení ich neoprávneného vstupu a pobytu na území Slovenskej republiky úzko spolupracuje s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny.

7.10. Sledovanie vývoja medzinárodných štandardov v boji proti obchodovaniu s deťmi

Spôsob plnenia: Na základe analytických výstupov, medzinárodných konferencií a správ zostavovaných pomocnými agentúrami EÚ (EUROPOL, FRONTEX) a univerzálnymi medzinárodnými organizáciami najmä Úradom OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM), ako aj regionálnymi medzinárodnými organizáciami najmä Radou Európy

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestori: MS SR

Spolupracujúce subjekty: úrad medzinárodnej policajnej spolupráce PPZ MV SR, MPSVR SR

Indikátor: Aktívna účasť na odborných a vzdelávacích podujatiach v SR i v zahraničí najmä konferenciách, ktoré sa programovo zaoberajú obchodovaním s deťmi, predkladanie správ z týchto podujatí organizovaných k problematike obchodovania s deťmi

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V rámci sledovania vývoja medzinárodných štandardov v boji proti obchodovaniu s deťmi sa pracovníci Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV zúčastnili na odborných a vzdelávacích podujatiach v SR i v zahraničí najmä konferenciách, ktoré sa programovo zaoberajú obchodovaním s ľuďmi⁴⁵.

Poznatky, správy a výstupy z jednotlivých podujatí a konferencií boli prezentované počas školiacich aktivít organizovaných pracovníkmi Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality KMV, ako aj použité za účelom prípravy preventívnych materiálov. V mesiaci október 2013 sa zúčastnila pracovníčka národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ medzinárodnej konferencie „Spoločne proti obchodovaniu s ľuďmi“ vo Viedni. Konferenciu organizoval generálny sekretár pre zahraničné záležitosti Spolkového ministerstva pre európske a medzinárodné záležitosti Rakúskej republiky. Cieľom konferencie bolo zhodnotenie aktuálneho vývoja v oblasti obchodovania s ľuďmi v jednotlivých krajinách, prediskutovanie možností zintenzívnenia a skoordínovania tých opatrení, ktoré by napomohli v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

SR je zastúpená od r. 2009 v Expertnej skupine pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA), ktorá je nezávislý expertný orgán Rady Európy na monitorovanie implementácie Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (tzv. Varšavský dohovor). Slovenská republika ako jeden z prvých desiatich štátov, ktoré ratifikovali Varšavský dohovor (27. marca 2007), bola v prvom kole monitorovania jeho implementácie hodnotená v rámci GRETA, ktorá prijala návrh Odporúčania o implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi Slovenskou republikou na svojom 10. zasadnutí v dňoch 21. až 24. júna 2011. V rámci 1. kola hodnotenia implementácie Varšavského dohovoru Slovenskou republikou GRETA vypracovala a prijala Správu o implementácii Varšavského dohovoru Slovenskou republikou na svojom 10. zasadnutí (21. - 24. júna 2011) a preskúmala tiež pripomienky vlády SR k Správe GRETA z 19. augusta 2011. Následne Výbor zmluvných strán, ktorý je druhým a konečným pilierom sledovania implementácie Varšavského dohovoru jeho zmluvnými stranami schválil návrh odporúčaní pre SR dňa 26. septembra 2011. **Vláda SR bola vyzvaná, aby informovala Výbor zmluvných strán o opatreniach prijatých na implementáciu odporúčaní** (do dvoch rokov od ich prijatia, t.j. najneskôr do 26. septembra 2013). **Národný koordinátor pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi** (štátny tajomník MVSR) predložil výkonnej tajomníčke GRETA **Správu slovenských**

⁴⁵Stretnutie národných spravodajcov pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi k implementácii Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ, 31. január 2013, Brusel - Belgicko; Pracovné stretnutie Neformálnej siete kontaktných osôb pre administratívny prístup v prevencii a boji proti organizovanej trestnej činnosti, 22. - 23. máj 2013, Brusel - Belgicko; Stretnutie kontaktných osôb pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi s predstaviteľmi skupiny GRETA za účelom prerokovania prípravy druhého kola hodnotení, 17. september 2013 v Štrasburgu - Francúzsko; Konferencia EURO TrafGuID projekt „Vývoj spoločných postupov a procedúr na identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi“, 24. september 2013 v Brusel - Belgicko; Obchodovanie s ľuďmi, projekt TRAFSTAT, nástroje na validáciu a využitie štatistik Európskej únie týkajúcich sa obchodovania s ľuďmi 22. - 25. september 2013, Amsterdam - Holandsko; Pracovné stretnutie Národných spravodajcov alebo ekvivalentného mechanizmu pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, 2.-3. október 2013, Brusel - Belgicko.; Zasadnutie Pracovnej skupiny UNODC k obchodovaniu s ľuďmi organizované Úradom Vysokého komisára OSN pre ĽP a Osobitným spravodajcom OSN pre obchodovanie s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, 7. november 2013 Viedeň - Rakúsko; 5. stretnutie neformálnej siete k administratívnejmu prístupu pri predchádzaní a boji proti organizovanej trestnej činnosti, 7. november 2013, Brusel - Belgicko; Konferencia za účelom ochrany a podpory práv obetí obchodovania s ľuďmi, Poľská republika - Varšava 25. - 27. november 2013

štátnych orgánov o opatreniach na implementáciu Odporúčania CPT (2011)3 o implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi dňa 26. septembra 2013. Táto správa obsahuje podrobný odpočet plnenia odporúčaní GRETA slovenskými štátnymi orgánmi⁴⁶.

Na úrovni OSN MS SR spolupracovalo v rámci svojej pôsobnosti s **Úradom OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) so sídlom vo Viedni v súvislosti s prípravou Globálnej správy o obchodovaní s ľuďmi v roku 2014** (Global Report on Trafficking in Persons 2014), vrátane štatistických údajov o celkovom počte odsúdených osôb za trestný čin obchodovania s ľuďmi podľa § 179 Trestného zákona a počte poškodených osôb (obetí) týmto trestným činom (v členení podľa veku, pohlavia a štátnej príslušnosti) za roky 2010-2012.

7.11. Zabezpečiť väzneným mladistvým osobám prístup k informáciám

Spôsob plnenia: Zabezpečiť väzneným mladistvým osobám prístup k informáciám formou odoberania dennej tlače a časopisov, sledovaním televízneho vysielania, prístupu k väzenskej knižnici. Formou besied, prednášok, kvízov, športových podujatí a súťaží zabezpečiť všestranný harmonický rozvoj osobnosti

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS, GP SR

Spoluzodpovední gestorí: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: dozorujujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Mladistvým väzneným osobám bol umožnený prístup k informáciám **formou možnosti odoberania dennej tlače, časopisov a kníh, sledovaním televízneho vysielania a počúvaním rozhlasového vysielania.** Kultúrno-osvetová činnosť bola v ústavoch organizovaná a realizovaná najmä v oblastiach: **osvetová činnosť, záujmová a športová činnosť, využívanie väzenskej knižnice, kultúrne, vzdelávacie a zábavné podujatia a ďalšie akcie** prispievajúce k zvyšovaniu kultúrnej úrovne obvinených a odsúdených. V ústavoch boli spracovávané ponukové listy kultúrno-osvetových činností, z ktorých si mohli mladiství obvinení a odsúdení vybrať aktivitu, ktorú by chceli vykonávať. **Osvetová činnosť ako jeden z najúčinnějších prostriedkov prehlbovania výchovy a vzdelávania mladistvých väznených osôb,** zabezpečuje obvineným a odsúdeným všeobecný prehľad a poznatky z kultúry, spoločenského života, zdravotvedy, práva, psychológie či iných oblastí, prostredníctvom prednášok, besied, kvízov, vzdelávacích videofilmov.

V ústavoch sú zriadené **väzenské knižnice.** Knižničný fond tvorí populárno-náučná literatúra, detská literatúra, beletria a iná literatúra, ktorý je mladistvým sprístupnený prostredníctvom katalógu knižničných jednotiek. Pri väzenských knižniciach je zriadená **čítareň, ktorá je vybavená počítačovou jednotkou** pre účely sprístupnenia elektronických dokumentov, najmä všeobecne záväzných právnych predpisov. Pri skladbe knižničného fondu sa prihliada na jeho vyváženosť tak, aby väzenská knižnica poskytovala mladistvým čitateľom čo najväčšiu možnosť zvyšovania ich kultúrnej a vzdelanostnej úrovne. Odsúdení mladiství v ústave Sučany so záujmom o literatúru faktu, ale aj povesti a rozprávky, sa v marci – mesiaci knihy zúčastnili besedy so spisovateľmi Gustávom Murínom a Zuzanou Kuglerovou. V tom istom mesiaci mali možnosť porovnať si svoje vedomosti o literatúre aj v celoústavnom kvíze „Čo vieš o knihe“.

V rámci **celoústavných športových aktivít** sa uskutočnili fašiangové turnaje odsúdených mladistvých vo futbale, v stolnom tenise, v pretláčaní rúk a v nohejbale. Osobitná pozornosť bola venovaná veľkonočným a vianočným sviatkom, odsúdení mladiství boli oboznamovaní so zvykoslovím, s pôvodom a vznikom jednotlivých tradícií a boli realizované rôzne praktické činnosti ako maľovanie kraslíc, pletenie korbáčov, výroba adventných

⁴⁶ zverejnená je na internetovej stránke MV SR: <http://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-preveniu-kriminality>. Dňa 7. februára 2014 sa uskutoční v Štrasburgu 13. zasadnutie Výboru zmluvných strán Varšavského dohovoru a v dňoch 17.-21. marca 2014 sa bude konať 19. zasadnutie GRETA, ktorých predmetom rokovania bude aj uvedená správa vlády SR z 26. septembra 2013

vencov, vianočných ozdôb a výzdoba oddielov. **Letné hry mladistvých** patria tradične k najobľúbenejším ústavným podujatiam, sú prezentáciou celoročnej záujmovej a vzdelávacej činnosti mladistvých. V ústave Sučany mladiství odsúdení využívajú športový areál s futbalovým, volejbalovým, nohejbalovým ihriskom a atletickou dráhou. V prípade nepriaznivých klimatických podmienok majú odsúdení možnosť využívať priestory ústavnej telocvične. V roku 2013 bola pre tieto potreby využívaná aj **nová oddychová zóna** so záhradným krbom, lavičkami, šachovnicou a s petangovým ihriskom. Ďalej **v roku 2013 bola pre odsúdených vybudovaná centrálna posilňovňa a ihrisko ruské kolký.**

Mladistvé väznené osoby majú možnosť zapájať sa aj do **činnosti záujmových krúžkov**. Najväčší záujem prejavovali o účasť v záujmových krúžkoch: športovo - kombinovaný, stolnotenisový, záhradkársky, futbalový, krúžok šikovných rúk, literárny, výtvarný a počítačový. Taktiež majú možnosť požiadať o **zaslanie záujmového balíka**, prostredníctvom ktorého im môžu byť zaslané veci na záujmovú činnosť ako sú spoločenské hry, knihy, stolnotenisové rakety a pod. Najčastejšími kultúrno-spoločenskými aktivitami medzi mladistvými obvinenými a odsúdenými v roku 2013 boli rôzne kartové hry, hry v kockách, stolný futbal, stolný tenis, šach, dáma a človeče nehnevaj sa.

Pre mladistvé odsúdené ženy bolo v roku 2013 zrealizovaných celkovo 38 podujatí, z toho: 15 prednášok, štyri vedomostné kvízy, šesť športových turnajov, deväť kultúrno-zábavných podujatí, tri koncerty a jedna diskotéka.

7.12. Umožnenie prístupu k duchovnej službe v prípade záujmu zo strany väznených mladistvých

Spôsob plnenia: Poskytovanie väzneným mladistvým osobám duchovnej služby a prístup k aktivitám organizovaných cirkvami, náboženskými spoločnosťami, nadáciami a charitatívnymi organizáciami

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS, GP SR

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: náboženské spoločnosti, dozorujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiaci správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Ústavy poskytovali duchovné služby pre mladistvých obvinených a odsúdených v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov a interných predpisov. Cieľom a poslaním duchovnej služby bol **rozvoj duchovných hodnôt a uspokojovanie náboženských potrieb mladistvých obvinených a odsúdených** v rámci možností ústavov. Na realizáciu duchovnej činnosti sú v ústavoch vyčlenené a vybavené miestnosti – kaplnky. Podľa možností jednotlivých ústavov sú bohoslužby vysielané prostredníctvom ústavného rozhlasu do priestorov ciel a izieb, kde sú umiestnení obvinení a odsúdení. **Pravidelnú katolícku duchovnú službu pre mladistvých obvinených a odsúdených** poskytoval väzenský kaplán zaradený na referáte duchovných služieb ústavu. Okrem toho **nepriavidelnú duchovnú službu** počas roku 2013 na princípe dobrovoľnosti poskytovali **zástupcovia registrovaných cirkví alebo náboženských spoločností**. Duchovná služba sa poskytovala individuálne alebo skupinovo formou biblických hodín, prípravy na sviatosti cirkvi, vysluhovania sviatostí, vyučovania náboženstva, duchovných a pastoračných rozhovorov, katechézy, sledovaním DVD s náboženskou tematikou, hudobných posedení, zabezpečovaním a poskytovaním náboženskej literatúry. Väzenskí kapláni sa vo veľkej miere podieľali na skvalitňovaní kultúrno-osvetovej činnosti v ústavoch organizovaním športových turnajov, realizáciou malých javiskových foriem a pod. Mladiství odsúdení v r. 2013 pod vedením ústavného kaplána nacvičili malú javiskovú formu zo života sv. Dona Bosca, patróna farnosti, ktorú prezentovali počas slávnosti prinesenia relikvie sv. Dona Bosca do ústavu, ktorej sa zúčastnil aj pápežský nuncius.

V septembri r. 2013 bola vyhlásená celoústavná výtvarná a básnická súťaž pod názvom „Križ v mojom živote – očami odsúdeného“. Počas takmer dvojmesačného obdobia odsúdení zachytávali vlastné ponímanie kríža počas výkonu trestu odňatia slobody, či už v básnickej alebo výtvarnej podobe. Záštitu nad výstavou mal ústavný kaplán, ktorý spolu s pedagógom usmerňovali odsúdených v ich tvorbe a na záver vyhodnocovali práce ako aj inštalovali samotnú výstavu. Odsúdení pracovali s rôznymi materiálmi a technikami. Prínosom samotnej tvorby bolo, že počas práce na dielach si mohli uvedomiť zmysel utrpenia v ľudskom živote a v živote človeka

bývajú ľahšie aj ťažšie chvíle. Mladistvým odsúdeným ženám bol zabezpečený prístup k všetkým aktivitám realizovaných charitou Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky a aktivitám Maltézskeho rádu. V priebehu sledovaného obdobia ústav štyrikrát navštívili členky Kresťanského združenia žien na Slovensku Aglow. Mladistvé odsúdené sa týchto stretnutí zúčastňovali pravidelne. Do pastoračnej služby sa aktívne zapájajú misijné sestry Kongregácie Ducha svätého a Sv. Vincenta DePaul. Ústav navštevujú aj Svedkovia Jehovovi a Kresťanské zbory, ktoré odsúdeným ženám poskytujú ekumenické služby. Náboženská literatúra, brožúra cirkvi a náboženskej spoločnosti sa vhodným spôsobom umiestňuje a sprístupňuje v priestoroch určených pre poskytovanie duchovnej služby.

7.13. Stabilizácia a rozvoj osobnosti mladistvých obvinených a odsúdených

Spôsob plnenia: Kontrolnou činnosťou príslušníkov zboru eliminovať prejavy mučenia alebo iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, vrátane telesného trestania mladistvých. Zdravotnými prehliadkami kontrolovať stopy po prípadnom fyzickom násilí. V prípade zistenia poskytovať mladistvým väzneným osobám komplexnú odbornú pomoc, ak boli pred uväznením vystavené mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, vrátane telesného trestania

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS, GP SR

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: dozorujujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Pri prijatí mladistvého do výkonu väzby, resp. výkonu trestu sa vykonáva zdravotná prehliadka, kde zdravotný personál okrem iného kontroluje aj prípadné stopy po fyzickom násilí. Kontrolnou činnosťou príslušníkov zboru boli v priebehu roku 2013 eliminované všetky prejavy mučenia alebo iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, vrátane telesného trestania mladistvých. Zdravotnými prehliadkami boli v nepravidelných intervaloch kontrolované stopy po prípadnom fyzickom násilí. **V sledovanom období nebolo zistené fyzické násilie páchané na mladistvých obvinených a odsúdených.**

Obvinení a odsúdení majú právo na zdravotnú starostlivosť v rozsahu a za podmienok ustanovených osobitnými predpismi. Mladistvé väznené osoby majú možnosť požiadať o **psychologické služby** ak si to ich psychický stav vyžaduje, resp. je táto služba realizovaná na základe podnetu zo strany personálu. Tieto služby poskytujú ústavní psychológ.

S cieľom **prevencie vzniku a narastania prejavov šikanovania a násilia medzi odsúdenými** sa dňa 27. júna 2013 uskutočnil *poradný zbor riaditeľa ústavu Sučany na tému „Eliminácia všetkých prejavov šikanovania alebo násilia medzi odsúdenými v ÚVTOS pre mladistvých v Sučanoch“*. O schválených systémových opatreniach, ktoré vyplynuli z poradného zboru na elimináciu všetkých prejavov šikanovania alebo násilia medzi odsúdenými v ústave pre mladistvých v Sučanoch je podávaná informácia raz za polrok na kolégiu riaditeľa ústavu. V rámci vybavovania sťažností **bolo v roku 2013 v ústave Sučany zaevidovaných šesť sťažností, z ktorých ani jedna sa netýkala krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, vrátane telesného trestania mladistvých.** Prešetrené podané sťažnosti boli vyhodnotené ako neopodstatnené.

Prokurátori jednak na základe vlastnej previerkovej činnosti alebo na základe podnetov obvinených a odsúdených, alebo signalizácií iných inštitúcií sa zameriavajú aj na elimináciu prejavov mučenia alebo iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, vrátane telesného trestania mladistvých. V prípade zistenia takýchto poznatkov ihneď prijímajú adekvátne opatrenia na zamedzenie násilností a sledujú vyhovenie reštriktívnych opatrení voči porušovateľom práv obvinených, resp. odsúdených. riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody.

V priebehu roka 2013 navštívili členovia **Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského, či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „výbor CPT“)** prvýkrát ústav Nitra – Chrenová, ktorí vykonali s mladistvými odsúdenými rozhovory. Navštívili tiež ústavy v Nitre, Košiciach, Košiciach – Šaci, Leopoldove, Prešove a Sučanoch. Väčšina opýtaných väznených osôb v navštívených väzenských zariadeniach nepodala žiadne tvrdenia o zlom zaobchádzaní zo strany väzenského personálu v niektorých z navštívených väzenských zariadení. Naopak niekoľkí väzni uviedli, že s nimi väzenský personál zaobchádzal korektne a uviedli pozitívne komentáre o ich profesionalite. **V prípade odsúdených mladistvých v ústave Sučany a odsúdených žien v ústave Nitra - Chrenová delegácia výboru CPT prezentovala pozitívny dojem z režimu poskytovaného týmto kategóriám odsúdených osôb.**

7.14. Rešpektovanie ľudskej dôstojnosti pri zaobchádzaní s mladistvými väznenými osobami a zohľadňovanie ich potrieb pri umiestňovaní

Spôsob plnenia: Zabezpečiť väzneným mladistvým osobám rešpektovanie ľudskej dôstojnosti. Udržiavať, podporovať a rozvíjať vzťahy s primárnou rodinou formou korešpondencie, návštev a používania telefónu. Počas výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody (ďalej len „výkon trestu“) umiestňovať mladistvého s dospelým len v tom prípade, ak je to je v jeho vlastnom záujme. Umiestňovať mladistvých odsúdených v Ústave na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých v Sučanoch, v inom ústave ak je to v záujme účelnejšieho plnenia programu zaobchádzania a ak je to v záujme mladistvého

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS, GP SR

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: dozorujujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Rešpektovanie ľudskej dôstojnosti väznených osôb patrí medzi základné zásady výkonu väzby a výkonu trestu. Vo výkone väzby a výkone trestu sa rešpektuje ľudská dôstojnosť väznených osôb a nesmú byť použité kruté, neľudské alebo ponižujúce spôsoby zaobchádzania alebo trestania. Vzdelávaním, riadiacou a kontrolnou činnosťou, preverovaním sťažností **je úroveň zaobchádzania s väznenými osobami na požadovanej úrovni. Štatistické ukazovatele realizácie práv mladistvých obvinených a odsúdených zbor nevykazuje.**

Penitenciárne zaobchádzanie s obvinenými a odsúdenými bolo **zamerané na udržanie, posilňovanie alebo vytváranie sociálnych kontaktov mladistvého s primárnou rodinou a ostatným vonkajším svetom prostriedkami a metódami sociálnej práce.** Kontakt s vonkajším prostredím, rodinou a príbuznými je pre mladistvé osoby nevyhnutný a preto príslušníci zboru pri zaobchádzaní s týmito osobami dbali a dbajú na to, aby komunikácia s rodinou, či už formou korešpondencie resp. návštev bola realizovaná čo najčastejšie, v prospech rozvoja osobnosti mladistvého a za účelom zmiernenia izolácie od rodiny a vonkajšieho prostredia. **Raz za týždeň majú mladiství odsúdení právo požiadať o návštevu blízkych príbuzných.** Trvanie návštevy je vymedzené časovým rozvrhom dňa. Návšteva sa uskutočňuje **spravidla bez priameho dozoru príslušníka zboru vo vyhradenej miestnosti alebo na voľnom priestranstve v ústave.** V prípade, že sa v čase návštevy v ústave organizujú kultúrne a športové vystúpenia mladistvých, návštevníkom sa môže povoliť účasť na nich; taktiež možno povoliť prehliadku určených priestorov ústavu. **Mladistvý obvinený má právo prijať návštevu raz za týždeň** v trvaní najmenej jednej hodiny.

Medzi ostatné práva mladistvých obvinených a odsúdených patrí i **právo prijímať a na vlastné náklady odosielať písomné správy v listinnej podobe bez obmedzenia.** V prípade, že mladistvý obvinený alebo odsúdený nemá finančné prostriedky, ústav zabezpečí na vlastné náklady odoslanie dvoch kusov korešpondencie za kalendárny mesiac. Ak je mladistvý obvinený alebo odsúdený negramotný alebo nevidiaci, ústav je povinný na jeho požiadanie zabezpečiť napísanie a prečítanie korešpondencie.

Odsúdený má právo najmenej dvakrát za kalendárny mesiac telefonovať v trvaní najmenej 20 minút v čase určenom v ústavnom poriadku prostredníctvom telefónneho zariadenia v ústave. **Obvinený** mladistvý má právo najmenej dvakrát za kalendárny mesiac telefonovať najmenej 20 minút.

Pri nástupe odsúdených mladistvých do výkonu trestu sociálny pracovník vyhodnocuje vplyv sociálneho prostredia, v ktorom sa odsúdený pred výkonom trestu nachádzal (rodinnú anamnézu, širšie sociálne prostredie), z dôvodu posúdenia sociokultúrnych činiteľov, ktoré mohli mať vplyv na utváranie osobnosti a postojov odsúdeného. Získané poznatky boli východiskom pri určení rizika sociálneho zlyhania a stanovenia resocializačnej prognózy. Sociálny pracovník, pedagógovia oddielov, psychológovia edukatívno - formatívny pôsobením napomáhali mladistvým odsúdeným orientovať sa a hľadať cesty usporiadania si sociálnych vzťahov k svojim najbližším, ku spoločstvu, v ktorom žili, vrátane zaujatia pozitívnejšieho postoja ku spoločnosti – k jej normám, hodnotám. Mladistvým odsúdeným napomáhali riešiť ich sociálnu situáciu, podnecovali ich k tomu, aby sa zaoberali svojim sociálnym vývojom, aby kriticky analyzovali, aký podiel mala sociálna situácia na ich kriminálnu kariéru, k akým premenám došlo v ich sociálnej situácii v dôsledku spáchania trestného činu, v dôsledku pobytu vo väzbe a vo výkone trestu, v dôsledku závislosti na drogách a pod.

Mladistvého možno umiestniť s dospelým obvineným alebo odsúdeným len výnimočne a len, ak takéto umiestnenie bude v záujme mladistvého, dospelý obvinený alebo odsúdený nebude na mladistvého nepriaznivo vplývať, ohrozovať jeho zdravie alebo zneužívať jeho prítomnosť v cele a mladistvý a dospelý obvinený alebo odsúdený s tým súhlasia.

V roku 2013 boli mladiství umiestňovaní aj s vybranými dospelými obvinenými či odsúdenými, ktorí priaznivo vplývali na ich osobnosť. Dôvody umiestnenia mladistvých a dospelých spoločne boli najmä kapacitného charakteru. Uvedené riešenie sa javilo ako bezproblémové, neboli známe žiadne negatívne poznatky. Riaditeľom ústavu alebo prokurátorom, ktorý vykonáva dozor nad zákonnosťami výkonu väzby alebo výkonu trestu v ústave nebolo v priebehu sledovaného obdobia zistené porušenie zásad umiestňovania mladistvých väznených osôb.

Zameranie dozorovej činnosti prokurátorov obsahuje aj spôsob umiestňovania obvineného/odsúdeného mladistvého a jeho najlepšie záujem.

7.15. Viesť mladistvých obvinených a odsúdených k samostatnosti, zodpovednosti a k riešeniu vzniknutých situácií, v ktorých sa svojím pričinením ocitli

Spôsob plnenia: Zabezpečiť väzneným mladistvým osobám právo na poskytovanie právnej pomoci advokátom alebo inou osobou, ktorá ho zastupuje v inej právnej veci, umožniť prístup k uzamykateľnej schránke na odosielanie korešpondencie. Predložiť návrh novely zákona o výkone väzby a novely zákona o výkone trestu odňatia slobody, v zmysle ktorej budú mladiství obvinení a odsúdení do veku 18 rokov zastupovaní určeným opatrovníkom pri všetkých druhoch konania

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere; legislatívna úprava

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Mladiství obvinení a odsúdení sú formou prednášok k problematike legislatívnych noriem, besied a iných individuálnych a skupinových aktivít, vedení k samostatnosti a zodpovednosti, cieľom realizácie uvedených foriem je **zvyšovanie ich právneho povedomia**. Zo strany **pedagógov a samostatného referenta režimu – špecialistu oddelenia výkonu väzby a výkonu trestu** je kladený veľký dôraz na dodržiavanie práv mladistvých väznených osôb. Individuálnymi pohovormi sú vedení k tomu, aby boli samostatní, niesli zodpovednosť za svoje skutky a v budúcnosti viedli riadny a usporiadaný život bez páchania trestnej činnosti.

Všetky mladistvé osoby, ktoré sa nachádzajú v ústavoch mali zabezpečené právo na poskytovanie právnej pomoci advokátom alebo inou osobou, ktorá ich zastupuje v inej právnej veci. V zmysle novely zákona o výkone väzby a zákona o výkone trestu účinných od 1. januára 2014, sú mladiství odsúdení do veku 18 rokov zastupovaní určeným opatrovníkom pri všetkých druhoch konania v zmysle § 46 ods. 7 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov – „po prijatí mladistvého do väzby rozhodne riaditeľ ústavu o ustanovení opatrovníka mladistvému na zastupovanie a pomoc pri konaní vo veciach súvisiacich s výkonom väzby“ a § 72 ods. 8 zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov - „ po umiestnení mladistvého v ústave na výkon trestu pre mladistvých rozhodne riaditeľ ústavu o ustanovení opatrovníka mladistvému na zastupovanie a pomoc pri konaní vo veciach súvisiacich s výkonom trestu podľa tohto zákona“.

7.16. Plnením povinnej školskej dochádzky a inými formami vzdelávania pripraviť mladistvé väznené osoby na reintegráciu do spoločnosti

Spôsob plnenia: Zabezpečiť väzneným mladistvým osobám plnenie povinnej školskej dochádzky ako i doplnenie vzdelania na úrovni stredného odborného vzdelania resp. úplného stredného odborného vzdelania. Pri príprave mladistvého na budúce povolanie spolupracovať s rodičmi alebo zákonným zástupcom mladistvého, v súčinnosti s orgánom štátnej správy, obcou alebo samosprávnym krajom. V rámci penitenciárneho zaobchádzania s mladistvými uplatňovať metódy a formy zamerané na komplexnú resocializáciu a reintegráciu do spoločnosti po ukončení väznenia

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Vzdelávanie obvinených a odsúdených sa realizuje v podmienkach zboru už niekoľko desaťročí. V zásade celý **väzenský vzdelávací systém** umožňuje duševný a mravný rozvoj osobnosti obvinených a odsúdených, umožňuje im získať nové informácie, vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré potom môžu uplatniť na trhu práce po prepustení na slobodu pri svojom začlenení sa do spoločnosti. Integrácia je ovplyvnená najmä tým, ako sa na prepustenie a na návrat do spoločnosti pripravujú. Nezastupiteľné miesto v tejto príprave má aj vzdelávanie obvinených a odsúdených, ktoré napomáha zvyšovať ich osobnú šancu uplatniť sa na trhu práce tým, že nadobudnú potrebné vzdelanie, prípadne vyšší stupeň kvalifikácie. **Za priority možno považovať výchovno-vzdelávacie a osvetovo-výchovné aktivity s orientáciou na zmenu hodnotového systému**, najmä, aby sa vzdelanosť stala pre nich akceptovanou hodnotou. Vzdelávanie obvinených a odsúdených je legislatívne zakotvené v zákone č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov - školský zákon. V súlade s uvedeným zákonom **ústavy realizujú plnenie povinnej školskej dochádzky ako aj iné stupne vzdelávania mladistvých obvinených a odsúdených, ale taktiež vzdelávanie dospelých odsúdených**. Na vzdelávaní odsúdených sa podieľajú aj mimovládne organizácie, s ktorými zbor úzko spolupracuje. Zbor každoročne v termíne do 30. septembra príslušného roka zasiela **prehľad o počte obvinených a odsúdených, na ktorých sa vzťahuje plnenie povinnej školskej dochádzky alebo iného vzdelávania umiestnených v ústavoch na výkon väzby a ústavoch na výkon trestu odňatia slobody** MŠVVŠ SR pre účely rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia. V školskom roku 2012/2013 bolo zabezpečené vzdelávanie 19 obvineným a 48 odsúdeným mladistvým.

Značná pozornosť ústavu Sučany bola venovaná zabezpečeniu vzdelávania odsúdených, pričom osobitná pozornosť sa sústredila na zabezpečenie plnenia povinnej školskej dochádzky mladistvých odsúdených. V podmienkach výkonu trestu nejde len o klasický vyučovací proces, tzv. špecifickú formu riadenia, v ktorom si žiaci osvojujú vedomosti, zručnosti, návyky, rozvíjajú myslenie, pamäť a predstavivosť a učiteľia im na túto činnosť vytvárajú podmienky, ale o **komplexný resocializačný program**, ktorého cieľom je odstrániť u mladistvých nežiaduce formy správania a návykov, reštrukturalizovať jeho osobnosť a pomôcť mu lepšie sa začleniť do spoločnosti. Vzdelávanie odsúdených mladistvých sa spravidla organizuje tak, aby v súlade s

osobitnými predpismi bolo **ukončenie štúdia oficiálne uznané vydaním príslušného dokladu akreditovanou inštitúciou. Z dokladu nesmie byť zrejmé, že odsúdený ho získal počas výkonu trestu.** Mladistvému odsúdenému, u ktorého sú na to predpoklady, sa umožní, aby získal základné vzdelanie, stredné odborné vzdelanie, úplné stredné vzdelanie, alebo sa zúčastnil iných foriem vzdelávania, ktoré mu umožnia získať alebo zvyšovať kvalifikáciu. **Negramotnému mladistvému** sa umožní, aby absolvoval kurz pre negramotných. Ak je mladistvý odsúdený zaradený do takéhoto kurzu, je povinný sa na ňom pravidelne zúčastňovať. **Na základe bilaterálnych dohôd ústav vytváral podmienky na vzdelávanie mladistvých v týchto školách:** Základná škola SNP Sučany, Odborné učilište Martin, Stredná odborná škola Sv. Jozefa Robotníka Žilina, Spojená škola Turany (od 01. 09. 2013 zmena názvu – Stredná odborná škola Turany). V rámci realizovania a zabezpečenia ukončenia povinnej školskej dochádzky formou individuálneho vzdelávania ústav spolupracoval so Základnou školou SNP Sučany, kde sa vzdelávali aj **odsúdení mladiství so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** a boli zaradení do špeciálnej triedy základnej školy. Pre **odsúdených mladistvých, ktorí ukončili špeciálnu základnú školu, ale nedovŕšili šestnásť rok svojho veku a sú školopovinní,** ústav zabezpečil ďalšie štúdium v spolupráci s Odborným učilištom Martin v odbore obchodná prevádzka so zameraním na prípravu jedál. **Mladiství, ktorí už nepodliehali povinnej školskej dochádzke,** boli zaradení do kurzu zvyšovania základného vzdelania a do kurzu pre negramotných, v ktorých je výučba realizovaná pod vedením odborného personálu ústavu. V Strednej odbornej škole sv. Jozefa Robotníka v Žiline boli vzdelávaní odsúdení mladiství v trojročnom učebnom odbore maliar a v učebnom odbore murár. Úspešná spolupráca so Strednou odbornou školou Žilina začala v školskom roku 2008/2009. Doteraz bolo zaradených do vzdelávania 63 študentov, osem študentov pokračovalo v štúdiu aj po prepustení z výkonu trestu dennou alebo externou formou štúdia. V súlade so školským zákonom o osobitnom spôsobe plnenia školskej dochádzky mali odsúdení mladiství možnosť získať nižšie stredné odborné vzdelanie. Navštevovali a navštevujú aj v školskom roku 2013/2014 Strednú odbornú školu Turany a vzdelávali sa v dvojročnom učebnom odbore spracúvanie dreva. V rámci penitenciárneho zaobchádzania s mladistvými sú uplatňované metódy a formy zamerané na komplexnú resocializáciu a reintegráciu do spoločnosti po ukončení výkonu trestu. Pri stanovení programu zaobchádzania a jeho realizácii sa u odsúdených mladistvých sledovalo hlavne zvyšovanie vzdelanostnej úrovne mladistvého, príprava na povolanie, získavanie kvalifikácie a pozitívneho vzťahu k práci, rozvíjanie záujmovej činnosti, príprava na samostatný spôsob života a dôraz sa kládol na zabránenie nepriaznivého vplyvu väzenského prostredia na mladistvého a minimalizáciu negatívnych účinkov izolácie od spoločnosti.

Ústav Nitra – Chrenová za účelom zabezpečenia plnenia povinnej školskej dochádzky mal na školské roky 2012/2013 a 2013/2014 uzatvorenú zmluvu so Spojenou školou internátnou s organizačnými zložkami Špeciálnej základnej školy so sídlom Nitra, Červeňova 42. Za sledované obdobie nebolo potrebné realizovať vzdelávacie aktivity tohto druhu s väznenými mladistvými osobami.

7.17. Pri zaobchádzaní dbať na dodržiavanie všetkých práv detí obvinených z trestnej činnosti

Spôsob plnenia: Kontrolnou činnosťou zabezpečiť plnenie všetkých práv, ktoré sa zaručujú všetkým obvineným v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: GP SR/dozorujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Pôsobnosť prokuratúry vykonávajú prokurátori aj **dozorom nad zachovávaním zákonnosti** v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená na základe rozhodnutia súdu alebo iného oprávneného štátneho orgánu (§ 4 ods. 1 písm. b/ zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre). Na zabezpečenie tejto zákonnej úlohy v pravidelných intervaloch realizujú v zmysle § 18 zákona citovaného zákona v jednotlivých ústavoch na výkon väzby, výkonu trestu odňatia slobody, ochranného liečenia, či ochrannej výchovy a ústavnej starostlivosti **previerky** so zameraním na dodržiavanie zákonnosti pri umiestňovaní obvinených/odsúdených a detí ako aj dodržiavanie zákonov platných pre ochrannú výchovu a

ústavnú starostlivosť s osobitným zreteľom na dodržiavanie opatrení zameraných na zamedzenie mučenia, fyzického a duševného týrania chovancov. Spôsob a metódy výkonu previerok prokurátorov podrobne upravujú **príkazy generálneho prokurátora**, napr. *Príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 9/2010 z 12. mája 2010 o postupe prokurátorov pri výkone dozoru nad zachovávaním zákonnosti v miestach výkonu ochrannej výchovy, ústavnej výchovy, ústavnej starostlivosti a v miestach výkonu ochranných opatrení nariadených súdom*. V tejto súvislosti prokurátori okresných a krajských prokuratúr vykonávajú previerky v ústavoch na výkon ochrannej výchovy a ústavnej starostlivosti **raz štvrtročne**. Svoju pozornosť zameriavajú na zákonnosť umiestnenia dieťaťa do ústavu, včasné vybavovanie sťažností a podnetov chovancov výchovným zariadením, získavanie poznatkov o priebehu výchovného procesu, správaní chovancov, skúmanie povahy disciplinárnych trestov a odmien a ich súlad s disciplinárnym poriadkom. Prokurátori využívajú možnosť pohovorov s chovancami bez prítomnosti tretej osoby. V priestoroch výchovných zariadení sú zriadené schránky pre **anonymné dotazy pre prokurátora**. **V prevažnej miere prokurátori konštatujú zachovávanie právnych predpisov i vnútorných poriadkových noriem**. Po posúdení všetkých okolností prokurátori zväžia, či nie je potrebné venovať niektorému z ústavov zvýšený dohľad, príp. vyvodiť iné adekvátne opatrenia.

Mladistvého obvineného možno počas výkonu väzby obmedzovať len vo výkone tých práv, ktoré sa vzhľadom na dôvod väzby, zaistenie bezpečnosti osôb a zabezpečenie ochrany majetku a poriadku v miestach, kde sa vykonáva väzba, nemôžu uplatniť alebo ich výkon by mohol viesť k zmareniu účelu väzby. Vo výkone väzby sa rešpektuje ľudská dôstojnosť mladistvého obvineného a nesmú byť použité kruté, neľudské alebo ponižujúce spôsoby zaobchádzania alebo trestania. Výkon väzby mladistvých obvinených sa zabezpečuje s dôrazom na minimalizáciu negatívnych účinkov izolácie a so zreteľom na prezumpciu neviny. **V roku 2013 nebol zo strany mladistvých obvinených podaný žiadny podnet na preverenie zabezpečenia plnenia všetkých práv, ktoré sa zaručujú všetkým obvineným v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania.**

V priebehu hodnoteného obdobia bola v ústave Ilava podaná jedna žiadosť mladistvého obvineného o pohovor s prokurátorom vykonávajúcim dozor na zákonnosť výkonu väzby. Mladistvý obvinený poukazoval na zneužívanie zo strany obvinených, s ktorými bol umiestnený na cele. Po prešetrení **bola sťažnosť vyhodnotená ako neopodstatnená**.

7.18. Umožnenie prístupu k rozhovoru s prokurátorom, ktorý vykonáva dozor v ústave a funkcionármi ústavu

Spôsob plnenia: Väzneným mladistvým osobám umožniť prístup k uzamykateľnej schránke na ich žiadosti, podnety alebo sťažnosti, ktorá je určená prokurátorovi, ktorý vykonáva dozor alebo kontrolu v ústave. V prípade požiadania umožniť väzneným osobám rozhovor s riaditeľom ústavu alebo ním určeným príslušníkom a s osobami a zástupcami orgánov v čase keď vykonávajú dozor alebo kontrolu v ústave

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody

Spolupracujúce subjekty: GP SR/dozorujúci prokurátori

Indikátor: každoročná hodnotiaci správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V ústavoch sa nachádza **na bežne dostupnom mieste uzamykateľná schránka**, kde si mladiství môžu uplatniť právo podávať žiadosti, sťažnosti alebo podnety určené prokurátorovi, ktorý vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave. Schránka je zabezpečená tak, aby ju nemohla otvoriť nepovolaná osoba. V prípade požiadania majú väznené osoby bezodkladne umožnený rozhovor s riaditeľom ústavu alebo ním určeným príslušníkom zboru, ako aj s osobami a zástupcami orgánov, v čase keď vykonávajú dozor alebo kontrolu v ústave. **Kontrolu nad výkonom väzby v ústave vykonávajú:** Národná rada Slovenskej republiky, minister spravodlivosti Slovenskej republiky a osoby ním poverené, generálny riaditeľ a osoby ním poverené, právnické osoby alebo fyzické osoby, ak tak ustanovuje osobitný predpis alebo medzinárodný dohovor, ktorým je Slovenská republika viazaná. Odsúdení majú umožnený prístup k uzamykateľným schránkam na odosielanie súkromnej a úradnej korešpondencie, u obvinených uzamykateľné schránky vzhľadom na ich obmedzený pohyb zriadené neboli, korešpondenciu odovzdávajú priamo do rúk samostatným referentom režimu osobne.

Obvineným a odsúdeným, ktorí nedisponujú finančnými prostriedkami, korešpondencia odošle ústavu na vlastné náklady.

7.19. Prehlbovať v rámci odbornej prípravy príslušníkov zboru teoretické znalosti zo všeobecne záväzných právnych predpisov, z interných predpisov zboru a oboznamovať s osobitosťami zaobchádzania so špecifickou skupinou väznených osôb, v rámci učebných osnov a vzdelávania príslušníkov zboru venovať dostatočný priestor problematike zaobchádzania s väznenými osobami.

Spôsob plnenia: V rámci odborného vzdelávania zameraného na splnenie zákonom stanovenej kvalifikačnej požiadavky policajného vzdelania v Inštitúte vzdelávania Zboru väzenskej a justičnej stráže v Nitre zabezpečiť vzdelávanie príslušníkov zboru zamerané na zaobchádzanie s obvinenými a odsúdenými

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MS SR/GR ZVJS

Spoluzodpovední gestori: riaditelia ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody, riaditeľ Inštitútu vzdelávania ZVJS

Indikátor: každoročná hodnotiacia správa o stave a spôsobe plnenia prijatých opatrení a cieľov v súlade s úlohami vyplývajúcimi z „Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 až 2017“ na základe odpočtu realizovaných aktivít v rámci prijatých opatrení v zbere

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V ústavoch zboru bola v roku 2013 v rámci **cyklických školení príslušníkov** venovaná pozornosť aj problematike zaobchádzania s mladistvými obvinenými a mladistvými odsúdenými a to najmä v súvislosti s odporúčaniami výboru CPT. Preškolenia, usmernenia a poučenia k problematike zaobchádzania s väznenými osobami sú tiež realizované **v rámci porád príslušných oddelení ako aj v rámci teoretickej a praktickej prípravy príslušníkov čakateľov**. Všetci príslušníci zboru absolvujú potrebné policajné vzdelanie v Inštitúte vzdelávania v Nitre. **Inštitútom vzdelávania v Nitre bolo v roku 2013 vo vzdelávacích aktivitách zameraných na splnenie zákonom stanovenej kvalifikačnej požiadavky policajného vzdelania vyškolených 408 príslušníkov zboru.**

7.20. Zabezpečenie dodržiavania záruk primeraného použitia donucovacích prostriedkov

Spôsob plnenia: V rámci kontrolnej činnosti sa osobitne zamerať na primeranosť použitia donucovacích prostriedkov proti osobe mladšej ako 18 rokov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestori: odbor poriadkovej polície PPZ MV SR

Spolupracujúce subjekty: odbor kontroly PPZ MV SR

Indikátor: výstupy z kontrolnej činnosti vykonaných na útvaroch v pôsobnosti jednotlivých krajských riaditeľstiev Policajného zboru

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Odbor kontroly P PZ vykonáva kontrolnú činnosť, vybavuje sťažnosti a zároveň vykonáva preventívnu činnosť na zamedzenie výskytu negatívnych javov vo výkone štátnej služby príslušníkov PZ. V súlade s rozkazom prezidenta PZ o kontrolnej činnosti P PZ každoročne spracováva **prehľad nedostatkov v služobnej činnosti príslušníkov PZ** zistených vlastnou kontrolnou činnosťou a kontrolnou činnosťou organizačných zložiek P PZ a krajských riaditeľstiev PZ a zovšeobecnené nedostatky zasiela organizačným zložkám P PZ, stredným odborným školám Policajného zboru a Akadémií Policajného zboru v Bratislave, s cieľom obmedziť výskyt týchto nedostatkov v policajnej praxi.

V rámci kontrolnej činnosti je venovaná zvýšená pozornosť správaniu sa príslušníkov PZ pri vykonávaní služobných zákrokov voči osobám. V prípade, ak z analýzy obsahu podania doručeného odborom kontroly P PZ, resp. z nedostatkov zistených vlastnou kontrolnou činnosťou vyplýva podozrenie z trestnej činnosti príslušníkov PZ voči osobám, postupuje odbor kontroly P PZ predmetné podanie na priame vybavenie úradu inšpekčnej služby sekcie kontroly a inšpekčnej služby MV SR. **V rámci výkonu kontrolnej činnosti na útvaroch PZ neboli v**

roku 2013 zaznamenané odborom kontroly P PZ žiadne prípady neprimeraného použitia donucovacích prostriedkov príslušníkmi PZ proti osobám mladším ako 18 rokov. Z úrovne odboru poriadkovej polície PPZ bolo plnenie vyššie uvedenej úlohy v roku 2013 zabezpečené zameraním kontrolnej činnosti vykonávanej na útvaroch služby poriadkovej polície PZ v pôsobnosti krajských riaditeľstiev PZ aj na oprávnenosť a zákonnosť použitia donucovacích prostriedkov proti osobám mladším ako 18 rokov a kontrolu hlásení o použití donucovacích prostriedkov, s osobitným zreteľom na prípady ich použitia proti osobám mladším ako 18 rokov. V rámci výkonu kontrolnej činnosti na útvaroch služby poriadkovej polície Policajného zboru za obdobie roka 2013 neboli zistené žiadne poznatky o nezákonomnom použití donucovacích prostriedkov proti osobám mladším ako 18 rokov.

7.21. Zvýšenie znalostí v oblasti práv dieťaťa a v prístupe ku dieťaťu v súvislosti s trestným konaním

Spôsob plnenia: Vzdelávanie príslušníkov Policajného zboru na všetkých úrovniach v oblasti práv dieťaťa a v prístupe k dieťaťu v súvislosti s trestným konaním

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spolupracujúce subjekty: Stredná odborná škola Policajného zboru Bratislava, Stredná odborná škola Policajného zboru Košice, Stredná odborná škola Policajného zboru Pezinok, Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Indikátor: školské vzdelávacie programy

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Policajti po prijatí do štátnej služby príslušníka Policajného zboru absolvujú **pomaturitné kvalifikačné štúdium na strednej odbornej škole Policajného zboru** poskytujúce základné policajné vzdelanie, kde sa uvedená problematika preberá v **predmete Etika a psychológia policajnej práce a predmete Kriminalistika**. V predmete „Etika a psychológia policajnej práce“ v tematickom celku „Psychológia výsluchu, sociálno-psychologický výcvik“ je poslucháčom prezentovaná aj téma zvláštnosti výsluchu maloletého. V predmete „Kriminalistika“ v tematickom celku „Kriminalistická taktika“ je poslucháčom prezentovaná aj téma osobitosti a taktika výsluchu maloletých. Policajti v stálej štátnej službe v rámci ďalšieho vzdelávania, ktorí sú povolani na **pomaturitné zdokonaľovacie štúdium do strednej odbornej školy Policajného zboru** poskytujúce špecializované policajné vzdelanie (dôstojnícka príprava), sa problematikou zaoberajú v **predmete právo** pod témou „Polícia a ľudské práva“, kde je obsiahnutá aj téma „Dohovor OSN o právach dieťaťa“. V predmete „Kriminalistika“ v tematickom celku „Vybrané kriminalistické taktické inštitúty ovplyvňujúce proces kriminalistického objasňovania“ je poslucháčom prezentovaná aj téma príprava a taktický postup policajta pri výsluchu maloletých a mladistvých osôb. Ročne toto štúdium absolvuje celkovo cca 700 príslušníkov Policajného zboru.

Poznatky v oblasti práv dieťaťa a v prístupe k dieťaťu v súvislosti s trestným konaním sú obsiahnuté v **tematických plánoch viacerých predmetov zaradených v študijných plánoch bakalárskeho a magisterského stupňa štúdia** v rámci jednotlivých študijných programov uskutočňovaných **Akadémiou Policajného zboru v Bratislave**. Ide predovšetkým o študijné predmety vyučované katedrou súkromnoprávných vied, katedrou trestného práva, katedrou vyšetrovania, katedrou kriminológie, katedrou kriminálnej polície a katedrou správneho práva.

V tematickom pláne študijného predmetu **Občianske právo hmotné 2**, vyučovaného katedrou súkromnoprávných vied, sa problematikou práv dieťaťa zaoberá časť venovaná oblasti rodinného práva. Vo výučbe problematiky práv dieťaťa sa vychádza z právnej úpravy rodinnoprávnej problematiky obsiahnutej v zákone č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako aj z obsahu Dohovoru OSN o právach dieťaťa. Predmet sa poskytuje v bakalárskom stupni štúdia ako povinný predmet určený všetkým príslušníkom Policajného zboru a civilným študentom. Študentmi nadobudnuté vedomosti v oblasti práv dieťaťa tvoria východisko pre ďalšie štúdium a aplikáciu poznatkov v súvisiacej problematike právnych a odbornobezpečnostných predmetov.

V tematickom pláne študijného predmetu **Trestné právo hmotné**, vyučovaného katedrou trestného práva, sa vo vzťahu k predmetnej problematike venuje osobitná pozornosť rozboru skutkových podstát trestných činov uvedených v 9. hlave osobitnej časti zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Dôraz

sa v tejto súvislosti kladie na § 367 Kupliarstvo (zvýšená pozornosť sa venuje kvalifikovaným skutkovým podstatám tohto trestného činu, vo vzťahu k pojmom chránená osoba (dieťa) a osoba mladšia ako 15 rokov), ďalej na § 368 Výroba detskej pornografie, § 369 Rozširovanie detskej pornografie, § 370 Prechovávanie detskej pornografie a na § 372 Ohrozovanie mravnosti. Pri rozbere skutkových podstát trestných činov uvedených v 2. hlave osobitnej časti zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, sa z hľadiska predmetnej problematiky v tematickom pláne predmetu venuje pozornosť skutkovým podstatám trestných činov § 179 Obchodovanie s ľuďmi, § 180 a 181 Obchodovanie s deťmi a § 211 Ohrozovanie mravnej výchovy mládeže.

V rámci tematického plánu študijného predmetu **Trestné právo procesné** sa osobitná pozornosť venuje postaveniu „detskej obete“ (všeobecne sa vychádza z ustanovenia § 46 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov o poškodenom) a pri výsluchu svedka sa s osobitným dôrazom poukazuje na ustanovenie § 135, ktorý podrobne rozoberá procesný postup pri výsluchu osoby mladšej ako 15 rokov.

V tematických plánoch študijných predmetov **Teória a metodika vyšetrovania** 1, 2 vyučovaných katedrou vyšetrovania, je zahrnutá trestno-právna úprava vyšetrovania trestných činov spojených s domácim násilím aj na maloletých deťoch, s obchodovaním s ľuďmi a deťmi. Konkrétne postupy vo vyšetrovaní predmetných trestných činov vychádzajú z poznania medzinárodných dohovorov a vo výučbe študijných predmetov sa odkazuje na dohovor.

V tematickom pláne študijného predmetu **Kriminológia I**, vyučovaného katedrou kriminológie, v témach venovaných viktimológii je zameraná pozornosť na problematiku práv dieťaťa a prístupu k dieťaťu v časti venovanej ujme spôsobenej obetiam v súvislosti so sekundárnou viktimizáciou spôsobenou orgánmi činnými v trestnom konaní v dôsledku nevhodných postupov a voľby nevhodných spôsobov pri výsluchoch maloletých a mladistvých obetí. V téme venovanej prevencii kriminality mládeže a proti mládeži sú študenti oboznamovaní s časťou obsahu dohovoru a právami premietnutými do zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a do zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, so zameraním na ochranu dieťaťa pred negatívnymi javmi v spoločnosti. Obdobne sú študenti oboznamovaní s časťou dohovoru, ako aj s právami vyplývajúcimi z dohovoru, v predmete Kriminológia II v téme zameranej na kriminalitu páchanú na deťoch a mladistvých.

V tematickom pláne študijného predmetu **Operatívna činnosť** 1, vyučovaného katedrou kriminálnej polície, je venovaný priestor aplikácii operatívno-pátracej činnosti v procese odhaľovania vybraných trestných činov mravnostnej kriminality a zisťovaniu ich páchatelov. Súčasťou uvedenej problematiky sú aj trestné činy páchané na mládeži, kde sú študenti čiastočne oboznamovaní s obsahom dohovoru a využijú doposiaľ nadobudnuté vedomosti z oblasti práv dieťaťa. Medzinárodné dokumenty sú študentom tiež uvádzané ako odporúčaná literatúra k štúdiu predmetu.

Problematika práv dieťaťa je aplikovaná aj v predmete **Azylové právo a migračná politika** vyučovanom katedrou správneho práva. V tematickom pláne predmetu je zahrnutá problematika medzinárodnoprávnej úpravy azylu a azylového práva a problematika postavenia utečencov a azylantov, v rámci ktorých sa preberá aj dohovor v súvislosti so získaním statusu utečenca zo strany dieťaťa.

Vzdelávanie príslušníkov Policajného zboru na Strednej odbornej škole Policajného zboru Bratislava v roku 2013 prebiehalo podľa schválených vzdelávacích programov. Stredná odborná škola Policajného zboru Bratislava má vo všetkých vzdelávacích programoch špecializovanej policajnej prípravy a základnej policajnej prípravy v učebných osnovách predmetu právo v tematickom celku 1 tému: „Dohovor o právach dieťaťa z 20. novembra 1989“, ktorú prednášajú poslucháčom odborní učitelia predmetovej skupiny právo. Z tematického celku 3 je vyučovaná téma: „Charakteristika a rozbor skutkových podstát vybraných trestných činov - proti rodine a mládeži“. Z tematického celku 8 je vyučovaná téma z rodinného práva – „vyživovacia povinnosť“. V predmete etika a psychológia policajnej práce z tematického celku 5 je vyučovaná téma „zásady komunikácie policajta s ľuďmi dominantnými a submisívnymi, pod vplyvom drog, so starými, duševne narušenými osobami a deťmi.“ V špecializovanej policajnej príprave zameranie poriadková polícia v predmete poriadková polícia sa vyučuje téma „Ochrana pred zneužívaním alkoholických nápojov“ (§§ 2, 3 zákona č. 219/1996 o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriadení a prevádzke protialkoholických záchytných izieb)“.

Stredná odborná škola PZ Pezinok (ďalej len „SOŠ PZ Pezinok“) nemá v schválenom školskom vzdelávacom programe základná policajná príprava konkrétnu tému zameranú na oblasť práv dieťaťa a prístup k dieťaťu v súvislosti s trestným konaním. V školskom vzdelávacom programe je vo všeobecných cieľoch výchovy a vzdelávania jedným z cieľov „odstraňovanie prejavov diskriminácie, násillia, rasizmu a intolerancie v súlade s Chartou základných ľudských práv a slobôd.“ a v odborných cieľoch výchovy a vzdelávania jedným z cieľov „posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Dohovore o právach dieťaťa“. Oblasť ľudských práv (všeobecne) je zaradená do učebných osnov predmetov:

- Základný policajný výcvik (téma „Základné úlohy PZ (§§ 2 - 6 Zák. o PZ), výklad pojmov základné ľudské práva a slobody, verejný poriadok, bezpečnosť, terorizmus“),
- Etika a psychológia policajnej práce (téma „Postavenie polície v spoločenskom kontexte“ s cieľom vymenovať funkcie polície a jej práva pri zasahovaní do ľudských práv),
- Právo („Osobitná časť Tr. Zákona - Trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti a proti ľudskosti“).

V prípade potreby je SOŠ PZ Pezinok, po súhlase centra vzdelávania a psychológie sekcie personálnych a sociálnych činností a osobného úradu MV SR, pripravená predmetnú tému zaradiť do učebných osnov základnej policajnej prípravy príslušníkov Policajného zboru.

V školskom vzdelávacom programe Strednej odbornej školy PZ Košice pre pomaturitné kvalifikačné štúdium, špecializácia hraničná a cudzinecká polícia, bol vytvorený v predmete právo nový tematický celok s názvom „Základné ľudské práva“ s počtom 6 vyučovacích hodín, kde sú poslucháči oboznamovaní s **Metodickou pomôckou** zameranou na postup všetkých zainteresovaných subjektov v prípadoch poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi s osobitným zameraním na špecifiká postupu v prípade obchodovania s cudzincami, ako aj v prípade maloletých obetí obchodovania s ľuďmi.

V školskom vzdelávacom programe pre pomaturitné kvalifikačné štúdium, **zameranie základná policajná príprava**, špecializácia všeobecná príprava v predmete základný policajný výcvik sú poslucháči v tematickom celku Ústavné právo SR oboznamovaní so základnými právami a slobodami, ktoré sú obsahom II. hlavy Ústavy SR.

V školskom vzdelávacom programe pre pomaturitné zdokonaľovacie štúdium, **zameranie hraničná a cudzinecká polícia** v tematickom celku „Právne odvetvia a ľudské práva“ sú poslucháči oboznamovaní s Dohovorom OSN o právach dieťaťa. Všetci poslucháči pomaturitného kvalifikačného aj zdokonaľovacieho štúdia sú oboznamovaní s postupom v trestnom konaní pri výsluchu osôb mladších ako 18 rokov.

7.22. Predchádzanie trestnej činnosti páchanej na deťoch

Spôsob plnenia: Realizovať osvedčené preventívne projekty a aktivity Policajného zboru, vytvárať nové preventívne projekty a aktivity v predškolských zariadeniach, na základných a stredných školách, špeciálnych základných školách, liečebno-výchovných sanatóriách, v detských domovoch a reedukačných zariadeniach s cieľom predchádzať trestnej činnosti a inej protispoločenskej činnosti páchanej na deťoch

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestori: oddelenie prevencie vnútorného odboru kancelárie prezidenta PZ MV SR, MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: krajské a okresné riaditeľstvá Policajného zboru, školy a špeciálne výchovné zariadenia

Indikátor: počet realizovaných projektov a aktivít, počet detí zapojených do projektov a aktivít

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V hodnotenom období policajti oddelení komunikácie a prevencie krajských riaditeľstiev PZ a referenti vnútorných odborov okresných riaditeľstiev PZ realizovali osvedčené preventívne projekty a aktivity. Súčasťou týchto preventívnych projektov sú témy zamerané na predchádzanie trestnej činnosti páchanej na deťoch.

S celoslovenskou pôsobnosťou boli realizované preventívne projekty:

„**Správaj sa normálne**“ (v školskom roku 2012/2013 sa na projekte zúčastnilo približne 13 300 žiakov základných škôl), „**Zodpovedne.sk**“ (projekt bol realizovaný v 213 základných školách pre 8641 žiakov), „**Oliho príbeh**“ (projekt bol realizovaný v 490 základných školách pre 19 918 žiakov).

Od školského roku 2013/2014 sa začal realizovať celoslovenský preventívny projekt „Póla radí deťom“ určený deťom posledného ročníka materských škôl a prvého ročníka základných škôl. Pre realizáciu projektu bolo zabezpečených 25000 pracovných zošitov. Stredná odborná škola Policajného zboru Košice uskutočnila v roku 2013 viaceré preventívne aktivity⁴⁷.

*7.23. Monitoring trestnej činnosti páchanej deťmi a na deťoch

Spôsob plnenia: Sledovanie údajov zobrazujúcich osobitné štatistické ukazovatele všetkých druhov trestnej činnosti páchanej na mládeži a štatistických údajov, týkajúcich sa všetkých druhov trestných činov páchaných mládežou ako dôležitého ukazovateľa pre potreby prijatia príslušných opatrení na ochranu detí.

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MV SR

Spoluzodpovední gestori: Úrad kriminálnej polície PPZ MV SR, odbor správy informačných systémov polície P PZ

Indikátor: štatistika MV SR

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Odbor správy informačných systémov polície P PZ plní okrem iného úlohy ako gestor evidenčno-štatistického systému kriminality, v súvislosti so zhromažďovaním, uchovávaním a spracovávaním údajov o zistenej kriminalite (zistené TČ) podľa platného Trestného zákona. Počet zistených trestných činov (Ublíženie na zdraví) spáchaných na mládeži (§ 127 ods. 1 TZ) bol v roku 2013⁴⁸:

- 1) Úmyselné ublíženie na zdraví – 208,
- 2) Ublíženie na zdraví z nedbanlivosti (pracovný úraz) – 2,
- 3) Ublíženie na zdraví z nedbanlivosti ostatné – 61.

MV SR každoročne spracováva komplexnú správu o stave trestnej činnosti na úseku trestnej činnosti mládeže a trestnej činnosti páchanej na mládeži. Komplexná správa za rok 2013 bude po jej schválení k dispozícii pre útvary Policajného zboru na intranetovej stránke úradu kriminálnej polície P PZ.

7.24. Riešenie potrieb detí v prípade vzniku krízovej situácie

Spôsob plnenia: Prednostné riešenie potrieb detí v prípade vzniku krízových situácií poskytovaním psychologickéj podpory s využitím centier sústredeného sociálneho zabezpečenia a riešenie ich právnych nárokov

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: priebežne

Zodpovedný gestor: MPSVR SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva

Indikátor: počet vyriešených prípadov detí po vzniku krízovej situácie z celkového počtu riešených prípadov

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

V roku 2013 bola v rámci riešenia krízovej udalosti pri požiari rodinných domov dňa 7. októbra 2013 v obci Telgárt poskytnutá Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Brezno psychologická podpora 36 deťom. Úrad

⁴⁷ prednáška odborných učiteľov predmetovej skupiny kriminalistiky na tému „Aspekty drogovej závislosti mladistvých v súvislosti s podávaním omamných a psychotropných látok deťom“ (30 študentov); preventívno-komunikačné cvičenie „PROKOP“ pre 37 žiakov ZŠ zamerané na najčastejšie páchanú kriminalitu mládežou a jej predchádzanie; preventívno-komunikačné cvičenie „PROKOP“ pre 22 žiakov ZŠ zamerané na najčastejšie páchanú kriminalitu mládežou a jej predchádzanie; prednáška odborného učiteľa predmetovej skupiny služby poriadkovej, hraničnej a cudzineckej polície v spolupráci s OO PZ Košice Juh na tému „Kriminalita a zákon, Prejavy extrémizmu na Slovensku“ (47 študentov)- extrémistické prejavy mládeže; prednáška odborného učiteľa predmetovej skupiny práva na tému „Význam a podstata trestného práva v právnom poriadku Slovenskej republiky“ (25 študentov) – oboznámenie s možnými trestnými činmi, najčastejšie páchanými na mládeži, ukážka činnosti kriminalistických technikov pri výjazde na miesto činu v rámci akcie „Chráňme a pomáhame“ pre cieľovú skupinu žiakov a študentov základných a stredných škôl v miestnej pôsobnosti OR PZ v Košiciach a OR PZ v Košiciach – okolie organizovanej Oddelením komunikácie a prevencie KR PZ v Košiciach v priestoroch jazdeckého areálu na Triede KVP 2 v Košiciach, ktorej sa zúčastnilo cca 1500 žiakov a študentov.

⁴⁸ http://www.minv.sk/?statistika_kriminality_v_slovenskej_republike_za_rok_2013

práce, sociálnych vecí a rodiny Košice riešil psychologickú podporu pre 1 dieťa v rámci krízovej udalosti po páde mostu v obci Kurimany. V novembri 2013 vykonalo MPSVR SR praktické cvičenie v spolupráci s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad, Kežmarok a Stará Ľubovňa, v rámci ktorého bolo precvičené poskytovanie psychologickej podpory pre 58 detí prostredníctvom centier sústredeného sociálneho zabezpečenia.

7.25. Skvalitniť starostlivosť o maloletých bez sprievodu

Spôsob plnenia: Pracovná skupina odborníkov za účelom prehodnotenia metód a postupov zisťovania veku, návrhov riešení. Organizovanie pracovných stretnutí a užších stretnutí odborníkov na tému ochrana maloletých bez sprievodu

Časový harmonogram/termín (s)plnenia: 2013 a nasl. (priebežne)

Zodpovedný gestor: MPSVR SR, MV SR

Spoluzodpovední gestori: Ústredie PSVAR

Spolupracujúce subjekty: MVO, odborníci z praxe

Indikátor: vytvorená pracovná skupina, počet odborných diskusií a podujatí s výstupmi návrhov riešení

Odpočet plnenia za rok 2013 – plní sa:

Pracovná skupina odborníkov za účelom prehodnotenia metód a postupov zisťovania veku, návrhov riešení na Slovensku zatiaľ kreovaná nebola (z procedurálnych dôvodov), jej vytvorenie nadviaže na výstupy spracované Ligou za ľudské práva a EASO (pozri nižšie v texte). Migračný úrad MV SR zabezpečuje starostlivosť a pomoc osobám, ktoré požiadali na území Slovenskej republiky o azyl v rozsahu zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a zmene a doplnení niektorých zákonov. V krajných a sporných prípadoch zisťuje vek maloletých cudzincov **za pomoci lekára zdravotného zariadenia v mieste azylového zariadenia.**

Starostlivosť o MBS, ktorí sú v azylových zariadeniach, je riešená v rámci projektov ERF (Európsky utečenecký fond), v roku 2013 projektom „Obec Rovné – pomoc žiadateľom o azyl“, ktorý obec Rovné zrealizovala na území stredného a východného Slovenska v záchytnom tábore Humenné a pobytovom tábore Opatovská Nová Ves. Boli zabezpečené preventívne úkony proti ohrozeniu práv detí azylantov, ako aj prevencia proti možným rozličným formám diskriminácie.

V súlade so znením úloh Koncepcie DI bola v roku 2013 poskytovaná starostlivosť o maloletých bez sprievodu v detskom domove Lastovička Trenčín (chlapci) a v detskom domove Medzilaborce (dievčatá). Za účelom skvalitnenia starostlivosti o maloletých bez sprievodu v nadväznosti na regionálne faktory a priestorové možnosti bol prenesený výkon agendy maloletých bez sprievodu z DeD pre maloletých bez sprievodu a detského domova Trenčín do detského domova Medzilaborce (v dvoch etapách, 1. etapa s účinnosťou od 1. októbra 2013 – vytvorenie jednej špecializovanej skupiny s kapacitou 10 miest pre maloletých bez sprievodu – pre chlapcov a 2. etapa s účinnosťou od 1. januára 2014 - vytvorenie jednej špecializovanej skupiny pre maloletých bez sprievodu s kapacitou 10 miest - pre chlapcov). S uvedeným súviseli zmeny týkajúce sa najmä organizačných štruktúr, pracovných úväzkov, kapacít, vytvorenie bytových a priestorových podmienok. Detský domov pre maloletých bez sprievodu a detský domov Lastovička, Trenčín umiestnil v priebehu roka 2013 spolu 26 maloletých bez sprievodu (chlapcov) a Detský domov Medzilaborce umiestnil v priebehu roka 2013 spolu 16 maloletých bez sprievodu, z toho 5 dievčat a 11 chlapcov.

Zamestnankyňa migračného úradu sa v roku 2013 zúčastnila rokovania pracovnej skupiny EASO (EASO – Európsky azylový podporný úrad - European Asylum Support Office) zameranej na problematiku zraniteľných skupín (najmä určovanie veku maloletých a vyhľadávanie členov rodiny). Výsledkom činnosti uvedenej pracovnej skupiny za minulý rok, s akcentom na MBS, je **príručka pre určovanie veku maloletých**, ktorá bude užitočnou pomôckou pre členské štáty EU pri určovaní veku maloletých.

V rámci **aktivít organizovaných v spolupráci Ligou za ľudské práva** sa uskutočnili dve pracovné stretnutia aj za účasti zamestnancov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (1. „Starostlivosť o maloletých bez sprievodu“ dňa 29. apríla 2013 v Detskom domove pre maloletých bez sprievodu a detskom domove Lastovička, Trenčín; 2. „Deti bez sprievodu v Slovenskej republike“ dňa 17. júna 2013 v Dome Slovenského červeného kríža v Košiciach).

Zoznam použitých skratiek (abecedne):

BSK – Bratislavský samosprávny kraj
CPPPaP – Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie
CPT - Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského, či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania
CVČ - centrá voľného času
DeD - detský domov
DI - deinštitucionalizácia
DFNsP - Detská fakultná nemocnica s poliklinikou
dozorujúci prokurátor - prokurátor vykonávajúci dozor podľa § 18 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov
DVO - dočasné vyrovnávacie opatrenia
EK - Európska komisia
EMCDDA – European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction/Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogové závislosti
ESPAD – European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs/ Európsky školský prieskum o alkohole a iných drogách
EÚ - Európska únia
GP SR - Generálna prokuratúra Slovenskej republiky
GR ZVJS - Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže
IOM - Medzinárodná organizácia pre migráciu
IVPR - Inštitút pre výskum práce a rodiny
JA - Justičná akadémia
KMV – kancelária ministra vnútra
KEÚ PZ - Kriministický a expertízny ústav PZ
LGBTI osoby - lesby, geovia, bisexuálne, transrodové a intersexuálne osoby
MBS – maloletí bez sprievodu
MDVRR SR - Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
MF SR - Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR - Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MK SR - Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MO SR - Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
MPC – metodicko-pedagogické centrum
MPS - medzirezortná pracovná skupina
MPSVR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MRK - marginalizované rómske komunity
MS SR - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MŠVVŠ SR - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MV SR - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MVO - mimovládne organizácie
MZ SR - Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MZVEZ SR - Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
MŽP SR - Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NOC - Národné osvetové centrum
NPJ (NAKA) - Národná protikorupčná jednotka (Národná kriminálna agentúra)
NR SR - Národná rada Slovenskej republiky
OSN - Organizácia spojených národov
OZ - občianske združenie
PVA - preventívno-výchovné aktivity
PaNc - občianskoprávne veci starostlivosti o maloletých, o ktorých rozhoduje senát, zapísané v zozname vecí PaNc (výchova, výživa, osvojenie, atď.)
PPZ MV SR - Prezídium Policajného zboru Ministerstva vnútra SR
PS RVĽPNMRR - Pracovná skupina Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
P PZ – Prezídium policajného zboru
PZ MV SR - Policajný zbor Ministerstva vnútra SR

RMS - Rada mládeže Slovenska
RO – riadiaci orgán
RPPS - referáty poradensko-psychologických služieb
RTVS - Rozhlas a televízia Slovenska
RÚVZ - regionálny úrad verejného zdravotníctva
RVĽPNMRR - Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
SČK - Slovenský červený kríž
SK8 - Združenie samosprávnych krajov
SNSĽP - Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
SPODaSK - sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
SŠ - stredná škola
SV pre UNICEF - Slovenský výbor pre UNICEF
syndróm CAN - syndróm týraného, zneužívaného a zanedbaného dieťaťa
ŠPÚ - Štátny pedagogický ústav
ŠÚ SR - Štatistický úrad Slovenskej republiky
ŠZŠ – špeciálna základná škola
ÚHCP PPZ MV SR - Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru Ministerstva vnútra SR
UNHCR – Úrad vysokého komisára pre utečencov
UNICEF - Detský fond Organizácie spojených národov
ÚMS - Únia miest Slovenska
úrady PSVR - úrady práce, sociálnych vecí a rodiny
Ústredie PSVR - Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚSVMŠ - Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre mládež a šport
ÚSVNM - Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny
ÚSVRK - Úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity
ÚSVROS - Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti
ÚVTOS – Ústav na výkon trestu odňatia slobody
ÚV SR - Úrad vlády Slovenskej republiky
ÚVZ SR - Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky
územná samospráva - obce, vyššie územné celky
VOP - Verejný ochranca práv
VŠ - vysoká škola
VÚDPaP - Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
WHO - Svetová zdravotnícka organizácia
ZIPCeM - Združenie informačných a poradenských centier mládeže
ZMOS - Združenie miest a obcí Slovenska
ZŠ - základná škola